ספר אהבה הלכות קרית שמע

פרק ראשון

פעמים בכל יום קורין ק"ש בערב ובבקר. ויר'
לרבי' מ"ט דתני ערבין ברישא ולתני בקר
ברישא: וי"ל דרבי' בתר תנא אזיל. ותנא נמי קשיא מ"ט
דתני ערבין ברישא ולתני שחרית ברישא כד אשכחיון
גבי תמיד את הכבש הא' תעשה בבקר ואת הכבש
השני תעשה בין הערבים: תירוצא תנא אקרא קאי
ומקרא יליף דכתיב בשכבך ובקומך. וקרא נמי קשיא
מ"ט נקיט הכי ולא נקיט איפכא: תירוצא קרא בת
כל עולם גריר דכתיב ויהי ערב ויהי בקר ברישא
ערב והדר בקר ובריית כל עולם נמי מ"ט נקיט הכי
תירוצא משום סדרא דגמרא הכי הוי והכי ק"ל בכל
דוכתא דימא בתר ליליא גריר: ומסוף קושיא
מ"ט דסדרא דגמרא הכי הוי דכדברי רחמנא לעלמא
ברישא ברי חשוכא והדר נהורא דכתי' והארץ היתה
תהו ובהו וחשך וגו' והדר ויאמר אלקים יהי אור ויהי
אור: **בשעה** שדרך בני אדם שוכבין זהו זמן
לילה ובשעה שדרך בני אדם עומדין זהוא יום:
ואמר להקשות וכי לא היינו יודעין שבשעת בני אדם
עומדין שהוא יום ובשעת שבני אדם

הלכות קרית שמע

שוכבין שהוא לילה ומה דבר גדול השמיענו רבי׳ ז״ל דלמטקי
ב״ש אמרו ובשכבך היינו שוכב ושוכח וקורא ק״ש ואינו
בשעת צאת הכוכבים ובקומך היינו שעומד על רגליו וקורא
ק״ש ואינו זמן עלות השחר. אבל ב״ה אומרים ובשכבך היינו
שעת צאת הכוכבים ובקומך היינו עלות השחר ולכך
אמר רבי׳ בשעת שבני אדם שמדין הוא יום ובשעת שהם
שוכבים והוא לילה כדי להפריש כוונתא דבין ב״ש ובין ב״ה

כשהוא גומר פסוק ראשון ואומר בלחש בשכמל״ו:
ז״ל למה אומרים אותו בלחש. ז״ל לפי שלא
אמרן מ״ר בתורה ועוד קשיא כיון דלא אמרו משה רבי׳
למה אומרין אותו ז״ל לפי שאמרו יעקב אבינו: ועו״ל
ן דאמרו יעקב אבי׳ א״כ למה אומרין אותו בלחש. ז״ל
משום טענת מינים כדי שלא יאמרו הנה הוסיפו ישראל
בתורתם ועברו על פסוק לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי
מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו וגו׳ א״נ משום שטן כדי
שלא ילשין אצל הקב״ה ויאמר הנה בני ישראל הוסיפו
בתורתך: **ועוד** קשיא א״כ למה אומרין אותו בקול
רם ביה״כ. ז״ל משום שהם נקיים כמלאכים לכך
אומרין אותו בפרהסיא ובקול רם ואין השטן מלשין
עליהם: **איזהו** ק״ש בלילה מצותה משעת יציאת
כוכבים עד חצי הלילה: ז״ל א״כ למה קורין אותה
בבה״כ מבעוד יום. ז״ל משום טורח הצבור משום סכנה:
שאלה כמה זמנים יש לק״ש: תשובה ו׳ וסי׳ שג״ר נשוה

הלכות שחיטה

פי' אחר עמוד השחר כ' הרואה חבירו מאורח מרגיל
עמו קצת ברחוק ד' אמות ויכירנו יצ' קודם נץ החמה
ד' שעה ג' יא' שעה ד' יו' שעה הה' ואילך כי צר זמן של
ראיית חבירו · וזמן של שעה ג' הוא לכתחלה · וזמן של
נץ החמה הוא מצוה למובחר כותיקין שמכוונין ומצמצמין
לקרותה מעט קודם נץ החמה כדי שיסיים קריאתה
וברכותיה עם נץ החמה ואח"כ יסמוך לה התפלה מיד
ומי שיוכל לכוין כך שכרו כפול · ואם אינו לכוין כן כל
שמקדימה הוא המשובח · וזמן של עמוד השחר
בדיעבד אע"ב שהוא אנוס כגון שהיה משכים לצאת
לדרך למקום גדודי חיה ולסטים או שבני השיירה
נחפזין שאין ממתינין לו לקרותה בזמן בכונה אפי' לו
פ' ראשונה ואפי' עד לבבך הו' קורא אותה לכתחלה
משעלה עמוד השחר : וזמן של שעה ד' הוא בדיעבד
ולא כבדיעבד של זמן עמוד השחר דזמן של עמוד
השחר אפי' אינו אנוס יצא ידי ק"ש ולדי חובת קריאת
זמנה של שעה ד' אפי' הוא אנוס ידי ק"ש יצא אבל
ידי ק"ש בעונתה לא יצא · ושל זמן שעה הה' הוא קריאה
בלא ברכות דהוי ברכה לבטלה :

פרק שמע שני

עניני ק"ש וברכותיה

הקורא את שמע ולא כוון לבו בפסוק
ראשון · ו"ל בכאן אמר עיקר פסוק ראשון
ובפ"א אמר כל הברכות הולכין אחר החותם · ו"ל דשמע

קתס

הלכות קרית שמע

התם ברכות מדרבנן והכא מצות היינו ק"ש; תירוץ אחר
התם טעה במעשה בקריאת ברכות; והכא טעה במחשבה
תירוץ אחר הכא פסוק ראשון הוא ענין אמונה בהשו"ת
תירוץ אחר חתימת דבר הוא עיקר אבל החמירו בפסוק
ראשון שהוא תחלת מצוה כדי להשגיח בכונה עד לסוף
כפי טבע דברכיה נקיט ואתי; א"נ מצד השגחה שתעמוד
לו זכות כונה בתחלת מצוה להתכוין עד לסוף;

ה' היה עוסק בת"ת והגיע זמן ק"ש פוסק וקורא ומברך לפניה
ולאחריה: היה עוסק באכילה וגו' גומר ואח"כ קורא
ק"ש וגו' ויל"ל לכאורה שמצות אכילה גדולה מת"ת; ונ"ל
נ"ל דת"ת זמן ארוך היא לכך הוא פוסק וקורא ק"ש
אבל אכילה לפי שעה היא לכך לא יקרא ק"ש עד שגומר
האכילה א"נ ת"ת אין בה הפסד אבל אכילה יש בה הפסד;
היה עוסק בצרכי רבים לא יפסוק אלא יגמור עסקיהן
ויקרא אם נשאר עת לקרות; בצרכי רבים יגמור
ואח"כ יקרא ק"ש הא בצרכי עצמו יפסוק ויקרא ק"ש וזה
קושיא דהא למטה כתב בהלכה ששית שהוא גומר
צרכי עצמו ואח"כ קורא ק"ש א"כ מה הבדל ואחרון
יש בהם; ונ"ל דהו היתרון בצרכי רבים אינו רשאי להפסיק
ולקרות ק"ש אבל בצרכי עצמו רשאי הוא להפסיק
ולקרות ק"ש ואם פסק וקרא בצרכי עצמו ה"ז משובח
הא אם פסק בצרכי רבים וקרא ק"ש ה"ז מגונה;

פרק שלישי

הקורא

הלכות קרית שמע

3

הקורא את שמע רוחץ ידיו במים וכו' לדעת הרמב"ם
והרא"ש לתפלה וקה"ט צריך לברך ע"נ אך לר'
יעקב אינו מברך אלא בעידן מיכל וצפרא דלא מצי
פטר נפש בלא מים כמידי דמונקם והכי נהגינן: ד'
אפילו להרהר בלבו בד"ת וכו' ואת"ה ירושלמי אמרו
מותר להרהר בבה"כ ותיכף הרא"ש דלאונסו
מותר כגון שהיה תלמודו שגור בפיו והרהר: ה'
דברים של חול מותר לאמרן בלשון הקודש בבית
הכסא וכו' בפ"ק דשבת אסור ליתן לחבירו
שלום בבית המרחץ ש' ויקרא לו ה' שלום אלא מעתה
הימנותא נמי אסור דכתי' הא-ל הנאמן' ותירצו התם
שם גופיה לא מקרי הכי דמתרגמינן אלקא מהימנא
הכא שם גופיה אקרי שלום: ועכ"ל כנויים רחום
וחנון נאמן וכיוצא מינכרי מדה"ת שאסור לאומרן
בבה"כ ול"ד לא לקריאה ודרשה קאמר אלא בכינויה
בעלמא שמזכיר שם רחום וחנון בתוך ספורו:
היתה צואה בגומא עומד בסנדלו על הגומא וקורא
וכו' עומד על הגומא פי' בגומא הנסכרת דהוינן
שהיא עמוקה י' טפחים שהיא רשות אחר ורחמנא
קאמר והיה מחניך קדוש וגו' אינה מחניהו ול
ברשותו וכן אם היתה ברשות אחר כגון שהוא בבית
זה וצואה בבית אחר אפי' פתח פתוח יושב בצד ה'
תוך ד' אמות וקורא אינה ברשותו אין צריך ד' אמות

אבל

הלכות ק"ש

הכל צריך לדעת והוא שלא יראנה או אפי' אם יראנה
להרשב"א והוא שלא יראנה ולהרא"ש אפי' שיראנה;
י"ד וכן הקורא ק"ש שיצאה ממנו רוח מלמטה אם הוא
קורא בק"ש מפסיק עד שתכלה הרוח. וכן מן חבירו
מפסיק עד שתכלה הרוח; ואם היה בתפלה אם ממנו
יצאה מפסיק והולך ממקומו למקום אחר ד' אמות
עד שתכלה הרוח ואח"כ חוזר למקומו ומתפלל
ואם מחבירו יצאה הרוח מלמטה והוא עומד
בתפלה ומפסיק עד שתכלה הרוח אח"כ חוזר
ומתפלל ואינו הולך ממקומו למקום אחר ד' אמות. ואם
היה קורא בד"ת אע"ג ממנו יצאה רוח מלמטה
מפסיק עד שתכלה הרוח וחוזר וקורא אבל אם
מחבירו יצאה אינו מפסיק לא קורא; ט"ו
היה ישן בטליתו והיה ערום חוצץ בטליתו מתחת
לבו וקורא; שני דברים צריכה ק"ש. א' כסוי
ערוה; ב' הפסקה בין הלב לערוה. ותפלה
צריכה ג' דברים כסוי הערוה; ב' הפסקה בין הערוה
ללב; ג' כסוי הלב כמו שנתבאר בה' תפלה בפ"ד
בהלכה ז' כתוך דברי הרב;

פרק רביעי

א נשים ועבדים וקטנים פטורים
מק"ש וכו' וי"ל בה עבד עסקינן אי אמרת
בעבד עברי אי הכי מה איריא והרי הוא ישר

מחויב

הלכות ק"ש

מחויב ואו אמרת כעבד כנעני פשיטא וכי גוי בר מצוה הוא: ונ"ל כל היכא דקאמרינן עבד סתם במשנה בגמ' בהרמב"ם ובכל מקום דברי חכמים הוא עבד כנעני שנתגייר ומל וטבל כבל גירי הצדק אלא גריעות הוא שטבל לשם עבדות לפי' דינו לגבי מצות הוא כנשי' שהם מחוייבין בכל מצות לא תעשה כולן חוץ מבל תקיף ומבל תשחית ובל יטמא בהן למת: וכן בכל מצות עשה שהם תדיר שנוהגין בכל זמן ביום ובלילה כגון מזוזה ומעקה ושחיטה ונטילת ידים וכסוי וצדקה וביקור חולים והכנסת אורחים וכיוצא שהם נוהגים בכל שעה ופטורים ממצות עשה שהזמן גרמא כגון ק"ש ציצית לולב סוכה וכיוצא שאינן תדיר ושאינן ראויות בכל שעה עד שישחררנו רבו שיכתוב לו גט על שחרור ואז יתחייב בכל מצות כבל גירי הצדק ובכל ישראל: **קטנים** פטורים מק"ש וגו' ונ"ל בריש קאמר קטנים פטורים מק"ש והדר ואמר ומלמדים את הקטנים לקרותה בעונתה ומברכים לפניה ולאחריה כדי לחנכן במצות: ונ"ל לא קשיא כאן מר"ד כאן מרק"י מדה"ת פטורים אבל החכמים החמירו וצוו לאבות שילמדו אותם לקרותה בעונתה וגו':

לפיכך חתן שנשא בתולה פטור מק"ש עד שיבא עליה לפי שאין דעתו פנוי שמא לא ימצא לה בתולים ואם שהה עד מוצאי שבת ולא בעל חייב לקרות

נקרות ממוצאי שבת ואילך: ויש לשאול ולבאר הלשון
יותר שבתחלה אמר עד שיבא עליה ואח״כ תלה בשבת
וז״ל ד״הק אם עשה מעשה מיד נתחייב בק״ש אבל אם לא
עשה מעשה עד לאחר השבת פטור מכאן ואילך חייב
בק״ש; ואיכא למידק דמת״נ תלי זמנא בשבתא ועוד מ״ש
במשנה ובגמרא אמרו עד ג׳ ימים ורבי׳ לא הזכיר
אם עשה אלא עד מוצאי שבת בלבד; וז״ל דלאו דוקא
אלא כל שעה ג׳ ימים שוב אינו פטור דאז כבר
נתברר לו הענין ולא נקיט שבת אלא מפני שמנהג
הראשונים לא היו כונסין הבתולה אלא ביום ד׳ וגם ג׳ ימים
ה׳ ו׳ ז׳ וביום ד׳ היו כונסין ולא בכל ד׳: ויש לשאול מפני
מה היו כונסין ביום הד׳ ולא בימים אחרים
וז״ל מפני שקרוב הדין שביום הה׳ היו מניחין ב״ד לדין
לפי׳ היו כונסין ביום הד׳ כדי שיבוא עליה בליל הה׳ ולמחר
אם יש לה בתולים לא היא הולך לב״ד אבל אם לא
היא מוצא לה בתולים היא הולך אצל ב״ד והיו גומרין
לו הדין; ולמה לא היו כונסין ביום הא׳ מפני שהיה
רחוק לדין שלא היה נכנס אצלה באותו היום
אלא בלילה א״כ היה מתעכב מב״ד מפני שהיה נשאר
עד יום ב׳ בשבת שב׳ בשבת ג״כ היו מניחין ב״ד לפי׳
לא היו כונסין בא׳ בשבת; ומפני מה לא היו כונסין
בו׳ בשבת כדי שלא יבאו לידי חלול שבת מפני הבעת
המעורב; ומפני מה לא היו כונסין בא׳ בשבת ג״כ
מפני

מפני ריחוק הדין שלא יעמוד לרון עד יום א׳ בשבת׃

ב מי שמת לו מת שהוא חייב להתאבל עליו פטור מק״ש וגו׳ ועשרה אנשים פטורים מק״ש נשים ועבדים · קטנים · חתנים · אונן והוא בעל המת עד שלא נקבר המת נקרא אונן · נקבר המת נקרא אבל · משמר את המת · חופר קבר · נושא מטה · קובר המת · מנחם אבלים׃ ג אין מוציאין את המת לקברו סמוך לזמן ק״ש וגו׳ בטור א״ח סי׳ ע״ב וכתב שם והרא״ש לא חילק בין אדם חשוב לשאר העם ועיין שם · וכן הלכה שאין חלוק בין חשוב להדיוט׃ ד אין עוסקין בהספד וגו׳ וששה עסקים הם למת · עסק שמירה · עסק חפירה · עסק לויה · עסק קבורה · עסק הספד · עסק תנחומין׃

הלכות תפלה

פרק ראשון

ה עמדו ותקנו להם י״ח ברכות על הסדר׃ וג׳ ששאלה כנגד מה תקנו י״ח ברכות׃ תשובה כנגד אלו הדברים וסי׳ בשה״א אמ״ץ פי׳ ק״ש · שדרה · הכוי · מזמורים · בוקי א׳ כנגד י״ח אזכרות שבק״ש בנעם אחר כנגד י״ח חוליות שבשדרה · ט״א כנגד

י״ח

הלכות תפלה

י״ח הזכרות שבמזמור הבו לה׳ בני אלים׳ ט״א כנגד אבות שאומרין בתורה י״ח פעמים: ט״א כנגד י״ח מזמורים שמראש התהלים עד מזמור למנצח מזמור לדוד יענך ה׳ ביום צרה וגו׳ ט״א כנגד י״ח פעמים אשר צוה ה׳ את משה בפ׳ אלה פקודי: ב׳ ולכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות וגו׳ שלשה תפלות שחרית מנחה׳ ערבית׳ כנגד ג׳ תמידין ועוד כנגד ג׳ אבות׳ ועוד כנגד ג׳ משמרות׳ ועוד כנגד ג׳ טפות׳ ועוד כנגד ג׳ מדורין שפל׳ גלגל׳ מלאך ועוד כנגד ג׳ מדורין בוהו׳ עליון׳ אמצעי׳ תחתון׳ ועוד כנגד ג׳ זמנים עליה׳ עמידה׳ ירידה׳ ועוד כנגד ג׳ עולמות עולם הנשמות׳ עולם התחיה׳ עולם העתיד: ג״ב

אין הצבור מתפללין תפלת נדבה וגו׳ אין אדם מתפלל תפלת נדבה אלא בה׳ תנאים וסי׳ הלחוש״ף פי׳ א׳ שיהיה מוסיף בתפלה החדוש לאפוקי שמתפלל תפלה הקבועה׳ ב׳ יחיד לאפוקי צבור ג׳ חול לאפוקי שבתות ויו״ט ד׳ שחר תפלות לאפוקי מוסף: ה׳ פנוי לאפוקי טרוד:

פרק שלישי

א׳ תפלת השחר מצותה שתחיל להתפלל עם הנץ החמה וגו׳

ארבעה זמנים יש לתפלת השחר לג׳ מעלות לנשר ולוקן עג״דו נב״לך עמו״ד השחר וכו׳

שהחמה

הלכות תפלה

ו החמה׳ רביעית׳ שעות׳ נרחק׳ מובחר׳ לכתחלה׳ בדיעבד׳
ר״ל א׳ עלות השחר לאדם נרחק שיצטרך לצאת לדרך
וביוצא יתפלל אז בביתו ומניח ק״ש עד שיגיע זמנה
דתפלה בכונה ובעמידה חשובה מסמיכת גאולה
לתפלה בלא כונה ועמידה: ב׳ נץ החמה הוא זמן תפלה
של ותיקין שהיא למצוה למובחר כדכתיב ייראוך עם
שמש: ג׳ עד שעה ד׳ הוא ג״כ לכתחלה ויש לו שכר
חיובא ושכר שנתה: ד׳ עד שעה ו׳ חצות היום הוא
בדיעבד שכר חיובא לבד יש לו׳ ודע דזמן לכתחלה
נרחק חשוב מזמן לכתחלה ומובחר מובחר מכולם:
ה תפלת המוספין זמנה אחר תפלת השחר וגו׳ נשאלו
שלשה זמנים יש לתפלת מוסף וסי׳ א״ג י׳
אחר שחרית׳ שביעית׳ יום׳ כל זמן תפלת
מוספין אחר תפלת שחרית למצוה מן המובחר
או עד שעה ז׳ לכתחלה או עד שקיעת החמה דזמנה
כל היום בדיעבד: ח׳ כל מי שעבר עליו זמן תפלה
ולא התפלל במזיד אין לו תקנה: אין תפלת
תשלומין תפלה של בלא התשלום וסי׳ א״ש אז״ק
אנוס׳ שאר׳ תפלות׳ אחר׳ זמן׳ תפלה׳ קודם׳
התפלה כו׳ א׳ שוגג או אנוס או טרוד אבל מזיד ברצונו
לא: ב׳ שאר התפלות ולא תפלת המוספין: ג׳ תפלה
אחת ולא שתים וכו׳ ד׳ שמתפלל תפלת התשלומין בזמן
התפלה אבל שלא בזמן התפלה לא: ה׳ שיתפלל תפלה

[illegible]

הלכות תפלה

התשלומין בזמן התפלה אבל שלא בזמן התפלה לא:
ה שיתפלל תפלת התשלומין אחר תפלה אחרת אבל
קודם לא וכל מקום שאמרנו שאינו יכול להתפלל
תפלת התשלומין אם מתפלל אותה כתורת נדבה
ומחדש בה דבר מה רשאי וכן נכון לעשות:

פרק רביעי

ג אבל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו
ונ׳ ארבעה הפרדס יש בין תפלת שחרית
לבין תפלת מנחה ופי׳ ברש״ם ברכה׳ רגליו׳
שלשה׳ מים׳ פי׳א׳ תפלת שחרית צריכה ברכה
ש״ני אבל תפלת מנחה אינה צריכה ברכה: ב
תפלת שחרית ירחוץ רגליו פניו ידיו׳ אבל תפלת
מנחה ירחוץ ידיו בלבד: ג תפלת ~~[illegible] ירחוץ~~
~~ידיו בלבד~~: ג תפלת שחרית ירחוץ ידיו ג״פ כיצד
יצוק מיד זה על יד זו ג״פ׳ ד תפלת שחרית ירחץ
במים כשהוא קרוב למים פרסה אבל אם רחוק מן
המים פרסה מקנח ידיו בלבד ואח״כ מתפלל׳ ותפלת
מנחה בין שהיה קרוב למים פרסה בין שהיה רחוק
למים הוא ידע ולך למים לרחוץ ידיו או לא ילך:
ד כל הטמאין רוחצין ידיהן בלבד בטהורין ומתפללין
ונ׳ חמשה תקנות היו ממרע״ה עד היום
הזה יא׳ ממנע״ה עד עזרא והיא התקנה
שתיקן ואמר כל ז״ז רמ״ם קן יצ׳ זבה ידה
מצורע

הלכות תפלה

משורש׳ מתי קרי׳ נוגע׳ כולם מותרים להתפלל ולקרות
קש״ ולקרות בתורה בלא טבילה אף ורחצו ידיהם בטהורים
ויקראו בכל; ב׳ תקנת עזרא עד שמעון הצדיק והיא
התקנה שתיקן ואמר כולם מותרים לקרות בכל חוץ
מקרי אבל קרי יטבול לקרוא בתורה ולקרוא קש״; ג׳ תקנת
שמעון הצדיק עד ריב״ז והיא התקנה שתיקן ואמר
הכל מותרין לקרוא בכל אבל קרי יטבול לתפלה ולקש״
ולקרוא בתורה; ד׳ תקנת ריב״ז עד עתה והיא התקנה
שתיקן ואמר שהכל מותרים לקרוא בכל ואפי׳ קרי
מותר לקרוא קש״ ולהתפלל תפלה ולקרות בתורה בלא
טבילה כגון שבילה תקנת מרע״ה׳ וז״ל מה ראשו היה
ריב״ז שביטל תקנת עזרא׳ וז״ל מפני ב׳ טעמים
מפני שלא פשט תקנת עזרא בכל ישראל; ב׳ מפני
שלא היה כח בצבור לעמוד בה לכך ביטל אותה
ריב״ז׳ ה׳ תקנת שנער וספרד שתקנו ואמרו הכל
מותרים לקרות בתורה ולהתפלל תפלה ולקרות קש״
ברחיצה ידים בלבד בטהורין אבל הקרי יציק עד
[illegible]ר של ט׳ קבי מים וכו׳; ולענין מטומאתן
כגון הנוגע בשרץ או זב ונדה ומשכבן
לאפוקי זב ונדה שטומאה שלהן חמורה ואין עולין
מטומאתן בו ביום אף בג׳ ומים; ו׳ עד שרוחץ כל
בשרו וז״ל עד שרוחץ פי׳ ברחיצה בלא טבילה אף
בט׳ קבין דמים והאידנא פשט המנהג שלא לרחוץ

אף

אף בזה קנין: י׳ דברים החופזים וכו׳ ח׳ מינו דברים
החופזים הן וסי׳ כנג״ף מיצר״ע פי׳ כוה״ו נט״ש
ניה״וק·פיה״וק מי רגלים·צואה· רו״ח·עיטו״ש·
לפיכך הבא מן הדרך והוא עיף או מצר אסור לו
להתפלל וכו׳ ואם אינו עיף או מיצר חייב
להתפלל והשתא לדידן בג׳ מצלינן: ז׳ ולא יעשה
ג׳ תפלתו כמי שהיה נושא משאוי וכו׳ אלא יהיה
כמי שאוכל בדבר הערב ואינו רוצה ליבדל ממנו:

פרק חמישי

תיקון הגוף כיצד כשהוא
עומד בתפלה צריך לכוין את רגליו זו בצד
זו ונותן עיניו למטה כאלו הוא מביט לארץ והיה
לבו פנוי למעלה כאלו הוא עומד בשמים ומניח
ידיו על לבו כפותן הימנית על השמאלית ועומד
כעבד לפני רבו באימה ביראה ופחד ולא יניח
ידיו על חלציו עכ״ל: הרי תיקון הגוף הוא בח׳ איברים
וסי׳ תגל״י ר״ר עינ״ו לב״ו. וד״יו·רג״לו·ראש״ו כיצד
יהיו עיניו סתומים·ולבו פנוי למעלה כאלו
הוא בשמים· וידיו כפותים הימנית על השמאלית
ד׳ ורגליו זו בצד זו·וראשו כפוף למטה: ולד״ל נמה
הוא מניח ידיו על לבו זו על זו הימנית על השמאלית
ויש להשיב כדי שיהיה כמו אדם סגור בשלשלאות
לפני הקב״ה כלומר רבש״ע הנני סגור לפניך היום שכל

קורות שטוענין על הזיתים אחר שטחנו אותם ·· ובגמ׳
הגת הם דפים גדולים עשויים בעיגול שטוענים אותם
על העיגולים אחר שדרכו אותם ברגל: המדורה ר״ל אגודה
של עצים כמ״ש מדורתה·· לעתיקו ר״ל לבושו· שעמ״מו תרגום
כמה ביגע עמיר מכתשא·· גבבא פי׳ עצים קטנים כקש ·
שגובבין אותם מן השדה ·· הבל ר״ל חום·· שגורף ר״ל שהסיר
את האש במגרף תרגום ואת היעים ות מגרפיא·· מצטמק מצטמק
ר״ל מתבשל·· הכופח הוא תנור קטן שאין בו אלא מקום
שפיתת קדרה אחת והבלו רב מהבל הכירה·· ויש בה מקום
שפיתת שתי קדירות ומועט מהבל התנור מפני שרחבו באופן
א׳ מכל כד אמנם התנור מתוך שהוא רחב למטה וצר
למעלה חומו נקלט לתוכו יותר· קטומה ר״ל מכוסה באפר·
ושפיתה ר״ל הנחת הקדרה על פי התנור מלשון הכתוב
שפות הסיר יחזקאל כ״ד וכתב עליו הרד״ק בשרש שפת
ר״ל ערוך אותה על השפתים והם הכירים שעליהם
הקדרות וגו׳ גפ״ת פי׳ פסולת הזיתים ·· שמנ״ח ר״ל בלבול
של הקדרה ·· מכירה לגמרי או מעומונה לכירה פי׳ ש
סמוכה היא הקדרה שהיא מונחת ע״ג הכירה ועומדת
היא הקדרה שהיא ע״ג קרקע אבל היא מכוסה בבגדים··
עבסיות ותורמוסין מיני קטניות שגדלין בא״י ולפי דברי
הרב שאלה שהם קלי הבישול אמנם הטור מ׳ רנ״ד כתב
כהכן

בהפך ונתן טעם אחר איסור זה ועי"ש לאלתר ר"ל תכף·· יתחלף
ר"ל ישרף·· אונין של פשתן ר"ל חוטין טווין·· לשלשל ר"ל
להוריד·· מורה ר"ל קדרה של נחושת ובל"א קעסל·· חררה
ר"ל חלה שמטמינין אותה באפר חם ומבשלים אותה·· לרדות
ענינו לקיחת הפת מן התנור: במרדה ר"ל כמין כף שהוא
רחבה ואין עמוקה והוא של נחושת·· מאחזין ר"ל מבעירין··
בהוצלות ר"ל נעורות·· רבב ר"ל פסולת שעוה·· קירום ר"ל
שעוה:

פרק רביעי

גפת ר"ל פסולת של זתים·· זגים ר"ל קליפת הענבים··
ומוכין כל דבר רך כגון צמר גפן וצמר רך של בהמה
וכלאי בגדים קרוי מוכין·· וכסות ר"ל לבוש·· ונעורת פשתן
הוא מה שמנערין מן הפשתן בשעת שמנפצין אותו··
ונסורת חרשים הוא מה שמנסרים החרשים מן העצים
בשעת שמגררים אותם במגירה·· ושלחין ר"ל עורות תרגום
והפשיט ואשלח·· ברמץ הוא אפר חם מאחר שעדיין
האש בוער בו·· שתבוע ר"ל שתפקע תרגום הסורי א—
יינך תפיגי ית חמרך·· מיחם כלי שמחמין אותו ע"ג האש
לחמם בו את המים והוא מן נחושת וקדרה היא מן חרס··

פרק חמישי

בכל מקום פי' בין בשבת בין ביו"ט בין בחולה בין בבריא
בין בטוב·· מקבקבת ר"ל מהבהבת כגון שדולק בהן
האור

הל"כות שב"ת

האור אבל אינו דולק יפה·· וכמו האורז פי' כמין צמר
ישבאורה בין הקליפה והעץ·· וסי"ב של דקל ר"ל שעב רק שגדל
בראש הדקל·· ברג"יר בלע"ז גמתלא·· וגרו"ם של בול הוא חצי
בול גריס·· זפ"ת בלע"ז [illegible]·· ושמן קיק פי' הר"ר עובדיה
שהוא זרע הנמצא בתוך הקטונו תב"ב במה מדליקין עוף ויש
מברכי הים וקיק ירוש לקיש אמר קיקיון דיונה: ואלי"ה
ר"ל בשומן שבאליה· עטר"ן פי' פסולת הזפת·· צר"י פי' בערון
שמן אפרסמון·· נפ"ט ר"ל מתלהב באויר ונראה כמעופף··
נפ"ט ר"ל זפת הלבן··ובחרסי"ת פי' בשרון מין קיד
שחופרין אותו בקרקע·ויש שמכתשין אותו ועושין אותו
קיד·· אין פולין ר"ל שאין בודקין את הבגדים מן הכנים··
רו"ח מצויה היא רוח שהיא בואה בכל יום שבכל זמן
תמיד ורוח שאינה מצויה היא כמו שיום א' תבא סערה
זו היא רוח שאינה מצויה·· מגר"ש ר"ל מסביב המדינה·
מגשו"ר פי' מלחפור באותם בקרקע·· תריס"ין הם דלתות
החנויות ושמלקין אותן ומניחין אותן על יתדות
ומוכרין עליהן תבלין ושאר חפצים ולערב מחזירין
אותן לפתחים··

פר"ק שלישי

כב"ש ר"ל פוס·· במסיבה ר"ל בחבורת אנשים שהם
מסובים לאכול·· חולין הם כל שיר לקונן עליהם··
בסרט"יא גדולה שהוא מקום פרהסיא·· משו"ם

שבות כ״ל שבותה מדברי סופרים שאמרו שא״ו ה׳ העשה׳
מוריין הם הארצות שכבש דוד המלך ע״ה כמו צובה׃
בוסק ונראה כ״ל ~~עשיות~~ עשיות היתנו ~~[illegible]~~ והמחשבה עם הפועל
לפרש שבר בשלתו׃

פרק שביעי

הזורע כ״א קודרונ״ה׃ המרקדה כ״א אונבלן׃ והנפוץ
הוא שמפרק את הצמר במסרק׃ והמסכת המסכה
הוא שמשך החוט את השתי ומסב אורגים
אותו׃ והבוצע הוא שלוקח את חוטי הערב מן ראש
הבגד ותופר אותו כ״א אישרז״ה׃ והמפשיטו הוא שמפשיט
את עור הבהמה מן הבשר אחר שחוטה׃ והמחקת
העור הוא שמעביר השער ע״י סיד ומגרדין על דבר
חד מן העור׃ והמעבדה הוא שמעבד את העור
בעפצים וכיוצא׃ חרוץ היא חפירה ארוכה בארץ כ״א
שקיתא׃ המבריך הוא שחופר בארץ ומבריך בצד
האילן וטומנו בעפר ומוציא ראש הענף במקום
אחר׃ והמרכיב הוא שמחבר אילן באילן׃ הזומר
הוא שכורת את ראש ענפי האילן כדי שיצמחו יפה׃
גודר ומוסק ואורה כולם לשון לקיטה הם אם שיוחד
לכל מין ולשון הראוי׃ ושף אותו הוא שמשפשף
אותו על דבר אחר׃ לחבצו העירוב פי׳ שמעמיד
חלב בתוך הגד ומונע הגד להוציא חמאה

מן החלב·· הקוס הוא מים שיוצא מן החלב·· בהעלם
רל בשוגג: פרק שמונה

המנכש והמקרסם והמזרד כולן לשון תלישת עשבים
וחתיכת זמורותיהם·· השריגים רל זמורות·· ודרדו רל
ורקין ואפוקי עבד·· שורה הוא שנותן חטים בתוך המים
עד זמן מה·· כרוגות פי׳ תחנה ושיעורו שאינו בוצר··
וכשות פי׳ רבינו [illegible] האי צמח בדמות זהב נמשך
בחוטין למעלה מהקוצים·· עיין פי׳ בערוך שהוא חיבור
או כלי יחד אחד שנחלק לשנים שזורעים בו עשבים·
מקפסתא פי׳ בערוך מין עשב שהוא מאכל בהמה··
גבשושית הוא תלם של עפר כמו גמתלון·· עולשין
רל מרור ובפי׳ מתעות בלשון ערבי הנדבי·· והמזרד
הוא עשן תלישת עשבים·· זרדין הם ענפים לחים
שחותכים מן האילנות·· להסיקה רל לשרוף באש··
המעמר הוא לקבץ את שבולת של תבואה יחד
אגודות אגודות·· דבולה הוא קבוץ תאנים ובנות
הדוקות יחד·· החובל הוא שעושה מכה בחברו
בבהמה ומוציא הדם השחתה·· מקלקל עושה
השחתה וקלקול·· ושככה חמתו רל נתישבה חמתו
שנצרר רל שנתקבץ הדם בתוך החבורה ולא יצא
לחוץ·· המחבץ הוא שנותן חלב בתוך הכד ומנענע

לשון שנחבר
רל חתיכה של
דבר הנתך

10

וכן [illegible]

הש

הלכות שבת

כנד כדי להוציא חמאה מן החלב ופרש״י ז״ל מחבץ
עושה כלי כמין גומא ונותן הקוס לתוכו ומי החלב
נמיוכה נוטפין עכ״ל. נפ״ה בל״א מְבִילְתָא״ וכב״רה היא
נפה אבל נקבים שלה יותר הם רחבים מן נקבים שלה
הם יותר רחבים מן נקבים של נפה בל״א אַרְבָלָא״ קנו״ן
פרש״י שהוא כלי שראשו אחד רחב והשני קצר כמין
מרזב ונותן הקטניות בראשו הרחב ומנענע והאוכל
מתגלגל דרך המרזב והפסולת נשאר בכלי״ תמח״וי פי׳
קערה גדולה״ נשת״ר ר״ל תכף ״תורמ״וסין הם מיני קטניות
שגדלין בא״י״ ולפי דברי הרע נראה שהם קלי הבישול
אמנם הטור סי׳ רצ״ר כתב בהפך ונתן טעם אחר
לאיסור זה ועש״ ״המשמ״ר הוא שמציק את היין וכיוצא
לתוך המשמרת שהיא מטלית או מפה וכיוצא ויורד
היין צלול למטה וישארו שמרים זהו משמר״ מסננ״ין
הוא כמו משמר״ כפיפ״ה פי׳ בערוך קופה עשויה מגומא
ומין ערבה״ פורד״ין הוא ג״כ כמין כפיפה אבל היא
מטלית״ בוצ״ה טרופה ר״ל נקובה היא שנוקבי ראשה
ומציק אותה למסננת של חרדל כדי שיצלל ר״ל שיפרש
החלמון מן הלובן״ מסנ״נת פי׳ בערוך בגד שצוללין
בו כל מה שרוצה״ ממח״ה נשגן מעיכה״ תוס״ם ר״ל
רותח״ טור״ף ר״ל מערב״ במתכנ״ת בל״א סִיתָא״ נסו״ב

היא

היא כמו שנוקר את העצים ויורד מן העצים כמין קמח
היא נסורת·· כו״ר פי׳ כלי שמתיכין בו זהב·· במורסן פי׳
מה שנפה קולטת·· שומשין זרע דק ומתוק שנקרא
כן בלשון ערבי ונמצא ממנו הרבה בא״י :

פרק • תשיעי

מוחם ר״ל וורה ווורה הוא כמין קדרה אבל היא נחושת ע״י
שתתגלגל פי׳ בעליית הביצה נופל לשון גלגול ואמר שזה
הוא מפני שמגלגלין אותה אחר אפייתה לראות אם נצלית
כראוי·· קתות המספנין הוא דג דק ורך·· האפקויע ר״ל המבקע··
והגו״ם הוא שמגער המבשל שבתוך הקדרה במגרפה
בא״ברכות·· שפת הקדרה ר״ל בהנחת הקדרה וכתבתי
אותה באריכות בפ״ג בתיבת שפיתת·· לרדותה שענו
לקיחת הפת מן התנור·· הדוגג ר״ל שעוה·· הזפת בא
קפרא ·וכופר הוא מין הזפת·· שרפת גוף קשה כמש
שנתנם כאש עד שנעשו רכים
הם כמו כלי מתכות [illegible]··
או שהקשה גוף רך הם כמו כלי אדמה ששרפם באש
והקשה אותם·· שלחין ר״ל שורות כרגעיל·· הסוט הוא
מן הגודל שהוא בוהן יד עד האצבע הראשונה· ובלשוני ארץ
ערת נקרא
למתוח ר״ל לפשוט·· והמותחין ג״כ כך הוא פירושה·· קיטא ושון
ניפוץ והמנפץ הוא שמסרק את הצמר במסרק·· נקרא
שפמו ר״ל שער שעל השפתים ··יבולת מין יוום

הלכות שבת

יש באדם ושמו בלוקה·· ציצין הן כמו עמין של בשר
נמשכין מן הבשר תחת הצפרנים ·· סרק הוא מין סם בלע״ז
סקינ״ב·· שש״ר נ״ב הוא סם של צבע·· כרכום הוא
זעפרן·· אסטים בלשון ארמי מיצא ·· הנוצה כ״ל שיער
של גדיים ושיער הוא של שור ופרה הלבד כן נקרא
בל״א ובלע״ז· סבכה היא רשת שאוחזין בה השערות·
שסרג המטה בחבלים הוא שנועץ ד׳ יתדות בארץ
ומביא חבלים ועושה אותם שתי וערב כדי לשכב עליהם··
מאורך היריעה ומרחבה כיצד הוא באורך היריעה הוא
כמו שמודד וא״ו או בא״ז זה אורך היריעה ורחבה הוא
שמיסך ב׳ חוטין או מ׳ או נ׳ וכיוצא כל שיעור חוטין
שמיסך הוא רוחב היריעה·· המסכת המסכת הוא
שפושטין השתי ואח״כ אורגין אותו·· צלצול הוא
אזור קטן וקצר כשל הנערים·· הקולע הוא מעשה
עבות כתרגום ירושלמי· מתרגמינן עובד קליעה
והוא בל״א גרלא·· מיתין ב״ל חוטין שמאחין הוא תפירה
שאינה עוברת·· ע״ד שיעשה שני הבגדים הוא שלקח
את השתי מן הבגד מאמצע ונשאר באמצע הבגד
מעט ערב בלא שתי או שני הקרעים א׳ הוא שהיה
נבצע באמצע הבגד מן השתי משום שלקח ממנו
וחזר וארג במקום הנלקח זהו שהין ב׳ קרעים

ועשאם

ועשאם אחד·· **פרק עשירי**

הספנין ר"ל עושי הספינות· הרצענין ר"ל עושי רצועות··
קשר מעשה אומן פי' הוא הקשר שאין רוב העולם יודעים
את זה הקשר שלא יש שיודעים אותה ויש שאין יודעים
אותה כגון קשר רצועות והסנדלין ומנעל·· רסן הוא החבל
שיש בפי הסוס כ"מ [illegible]·· מפתחי החלוק הם החוטין שקושרי'
האשה שהם בשפת בית הצואר וקושרת אותם שלא יהיה
גופה גלוי·· במשיחה פי' חוט או רצועה·· וקושרים לפני ה
הבהמה פי' כמו שהותה הבהמה והיה לו פתח אבל לא
היה לו דלת והביא חבל או עץ וקשר במזוזה כדי שלא
תצא הבהמה כגון זה [פתח / בהמה] : חבל גרדי פי' חבל של
האורגים תרגום יתד האורג אכסן דגרדאי·· חותלות הם
סלים עשויות מחריות של דקל·· ומפקיע ר"ל בוקע ופותח··
משיחה לו רצועה פי' הוא שיש כעור של פה המנעל
ומגדל אצל העקב שהוא עקב של לפוס הרגל יש מקום
שאינו תפור אבל הוא מעביר שם רצועה שיש שם
נקבים והרצועה הולכת ובאה בתוך הנקבים ואם תשמט
תצא מן הנקבים·· או שנשמט רוב הרגל הוא שפני המנעל
אינו עוד רחב במנעלים שלנו לא הוא מסיק בתוך נסכת
המסבכת רצועות בנקבים שיש בשפתים של כף המנעל
שיהיה תחת רגלו ומעביר רגליו תחת הרצועות ולקשר

את

הלכות שבת

את המנעל וזה שאמר נשמט רוב הרגל הוא שנשמטו רוב
הרצועות מן שפתים של כף המנעל שהוא תחת הרגל
ונשאר רוב הרגל מגולה·· ענבה הוא קשר וחצי·· נימא
כנור ד"ל חוט הכנור·· הוצין הוא עשב שעושין ממנו
חבלים בל"א ביונ"ק·· חלף פי' בערוך הוא עשב שעושין
ממנו חבלים ומחצלאות·· והמוכה הוא הפשתן·· קולן
של קופרוס הוא עפר של ריחים ועושין אותו דבק
שמדבק בו פירות ועורות·· נראה לי פי' בערוך שורת בנין
החומה·· כגרוגרת פירושו תאנה יבשה שליש ביצה··
קורדום בל"א גרזן·· ובמסמר בל"א בזמרא·· שנתאחר ד"ל
נעשה אחד·· בלול ד"ל בות של תרנגולים·· דות ד"ל בור
של ריחים·· ונופע בל"א אקמרבא·· המנפח בכלי זכוכית
יש אומנין שנופחין בכלי ומתנפחו·· והצר בכלי צורה הוא
שעושה צורה בכלי ··המפיש כמו המרחיב המכה בפטיש··
המסתת פי' המחליק·· המעדר ד"ל המסדר שעושה סדר··
ובולת הם תלים של צמר שעל הבגדים·· הצהוב ד"ל
אבק·· שתלה ענינו העלה או המשיך·· סגל הוא
כמין קערה·· לכילה פי' למקום חבורה שעושין עליו
כמין כיפה שלוכדין בו הצבי·· בשהייה ד"ל כבר יעה··
המושלח כלבים ענינו שסוי·· ומע העלייה כנשרת
סופרים יש כאן וצריך להיות כך וזוז הבית דאיהו יוע

עליה

הלכות שבת

עניה הצדן חייב · וגו׳ מין הגיזין הם שרבי העוף שפורחין
וכלם אחו ברעה הם · ותולשין הם גז׳ מיני הרעה בת׳ מקי׳
ופרושין הם שיהיו בגדיים כמון הכנס בת׳ פרקי׳ :

פרק אחד עשר

גדול נשון שקיה ונענועי׳ גלוה ד׳ל וציאות ורעי · המפלא
ד׳ל הבודק ומעביר כנים מן בגדין · כלו ד׳ל בגדיו · מולל פי׳
שמשפשף אותן באצבעות בגודל ובאצבע הראשונה אבל אין
ממיתן לגמרו · הזועה פ הוא כמין מים שיש באדם בת׳ ערק
שבהדיב ד׳ל שם מקום · ואם דרכן לפי תומו פי׳ הוא
שדורך והוא מתכוין אבל אונו מראה עצמו לאחרים שהוא
עושה כן · ואין עיבור באוכלין פי׳ כמן שמולח הבשר
ובוצעו: דוכסוסטוס פי׳ל שהעביר השיער וחלקו באמצע׳
המורט נוצה מן האברה פי׳ הוא שתולש שיער מן הכנף
ואברה בת׳ פרק · המוצה עגנו לדידה · המחוה ד׳ל
הפשוטי הקוטם ד׳ל הכורת · כלנקאות ד׳ל ידות · קוטם
ד׳ל עץ דק והען׳ וקטמו ד׳ל וכרתו · לחצות שיניו ד׳ל לבולל
שיניו · וממשח ד׳ל ומבקש תרגום וישסף שמואל ופשר׳
הפנקס הוא הנייר שכותב בו כמון מה בא לו בנה השבת
או כמה מכר או כמה קנה בת׳ קמחר · ד״ד ת״ת בר׳ דמתד
תיבה מתיבות לו הכבוות יש להם ענין מה ד׳ד מלשון
דדיה ירוקי׳ את מלשון נתינה · ר״ר מן רבשרו · ס׳ם מן
ולכלם

ואכלס פס שהוא העשויש לשון שמחה מן שוש קשויש״ חו״ר
מן חח ונזם״ בש״ס דפי פנקס שאינן נהגין פטור שהרי אין
מחוסר מעשה ר״ל מחוסר קציצה״ ובש״ס דפין שהן נהגין
חייב שהרי אינן מחוסר קציצה״ ובמר״פקו הוא הפרק האמצעי
שבגרוע״ אמו״ר ר״ל שמלי״ ושחו״ר ר״ל פחמין״ וסיק״רא ר״ל
עפר אדום״ וקומ״וס פי׳ עפר שחור״ המש״רט מלשון ושרט
לנפש לא תתנו״ שש״ר מלשון הכתוב ומשוח בששר״ ומ״ן
שהוא הכלי שהצייר טובלו בממנו ומצייר בו והרד״ק פירש
שהוא מין מצבעי הציירים״ הג״בלים ר״ל עושי בתים:

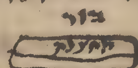
פרק שנים עשר

לזר״פו ר״ל לחזקו״ לחס״מו פי׳ לחזקו״ והמס״תתך עשן לקיחה״
תו״בה שירה ומגדל הם כלי העצים שנותנים בהם מאכלים
וספרים״ קט״ן הוא שבא לכבות היינו קטן של ישרא׳ הו״ה״
הוצא״ה היינו הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים׳ והכנס״ה
הוא מר״ה לרה״י״ העב״רה מינה וכה ר״ל מן רה״ר לרה״י׳ גו״פי
התורה ר״ל עיקרי התורה״ כלאח״ר יד ר״ל דרך שינוי״ קופ״א
ר״ל סל״ [illegible] נק״ב ר״ל קבר״

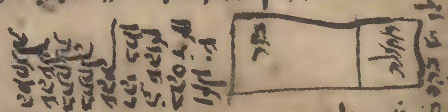
פרק שלשה עשר

ופ״י אמה ר״ל פי הערוה שהיא ברית מילה״ חב״ולתו ר״ל
משאתו״ המוש״יט היינו שמושיט קנה או חבל״ בר״ה
כשהיו שתי רשויות היחיד באורך רשות הרבים המושיט

בזה

והוי רה״י במקום גובהו ודוקא מתוך ד׳ אמות דאי מתוך ה׳
הוי כשאר רה״ר דניחא תשמישי׳ ונ״פו ר״ל ענינו טרקל
פי׳ בערוך כלי שעושין אותו מערכה קלופה ואוכלין עליו לחם
ורחב אמה א׳ ... שרחב ב׳ אמות ובלשון קרט עקקא ובא״ג
קוריימ׳ ויש לו מכסה עור׳ ונ״מ בחור ר״ל ונח בנקב בור
ט׳ ברה״ר ר״ל בור שיש בגובהו ט׳ טפחים והוא ברה״י חוליה ר״ל
חול ועפר שחופרין מתוך הבור׳ אעפ״י שעקירת החפץ ר״ל
עקירת החול והעפר׳ ועשיית המחיצה ר״ל עשיית ~~המחיצה~~..
באין כאחת ר״ל נעשים כאחת׳ והשליך לו ר״ל והשליך לתוכו.
וסלק המחיצה ר״ל וביטול רה״י׳ בור שהוא עמוק י׳ ורחב ח׳
ברה״ר וזרק מחצלת בר״ה וחלק הבור ברוחו לשנים פטור
בד״א הוא פטור כשזרק המחצלת לתוך הבור באמצעו
בענינים שהרי המחצלת הפש׳ טפח א׳ וז׳ האחרים נחלקו
לב׳ חלקים. כגון זה

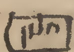
השליך אבל אם
המחצלת לצד הבור חייב שהרי המחצלת הפש הוא לצד
הבור ב׳ טפחים או ג׳ בלבד׳ וטפחים האחרים הם מן
המחצלת ואילך והוא רה״י כמו שגבוה בהחלב כגון זה

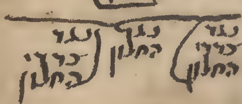

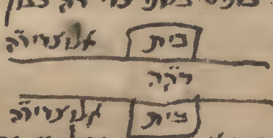
רקק ר״ל אמת המים בלשוננו שקורין לה שקיאה׳

פרק חמישה עשר

והזורק

ולפותח ברה"ר פותח את הארון במפתח. ואוקמי' פי' שהכנין
לפניה מאכל באבוק ופרש"י ז"ל אוקמי' שלוחב לה מקמוא
הרבה פעל ברחה"ר שר בית הבהמה יותר מכדי שכילה עד
שנעשית כאבוק בזעיה ואם אינו אוחז בצואר אינו יכול
להחזיר עכל. וקולפן אין ר"ל קולף מים מהלנור. ומקלחין ר"ל
מוציאין מים בשפע ינוחלין ר"ל גשמים. דיז פי' בערון שהוא
קרוי היוצא מן הכותל כלפי החוץ כסוף מעט למעה. אין
בעלין ארבעה ואין בתחתון ד' משתמש בשניהם וכן בכל
הכותלים עד י"ט התחתונים פי' פירוש כמו שני זיזים בכותלין
בכל א' וא' ד' טפחים. ומותר להשתמש בשניהם כך אם יש
בכותל אפי' ה' או ו' או ז' זיזין בכותל עד שהגיעו לעשרה
טפחים התחתונים שהוא רה"ר מותר להשתמש בהם כך אם
הוא צורת הבלכה. אבל באור הזיז שכבר צדדי החלון
כיצד כמו שהוא הזיז ארוך ומונח ברוחב החלון וב' ראשי
הזיז שורפין על צדדי החלון כגונה

שני בתים בשני צדי רה"ר כגון

זה

וחולייתו היא החול והעפר שהוציאו בחפירה
והשחונו סביביו ומחלין ממנו בשבת והכן יהיה עומד
אדם המחלא מן הבור השו' יהיה שומר בו"ה כגון שיש
אבן

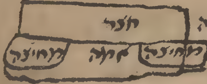
כט
15

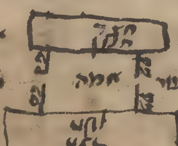
הלכות שבת

בתוך ר״ה ויש בו שיעור רה״י וכיוצא ה״ז עומד על האבן וממלא
מן הבור ונותן כמטלטל מרה״י לרה״י שהרי הבור הוא שיעור
רה״י ואם אינו עומד ברה״י וממלא אבל הוא עומד בר״ה וממלא
אסור שהרי נמצא מטלטל מרה״י לר״ה·· סמוך לכותל ד״ל קרוב
לכותל·· מופלג ד״ל רחוק·· חולייתו גבוהה עשרה כיצד הרי יש
בבור י״ט ושפתו שוה עם הקרקע ר״ה אבל יש בנוי על ראש
שפתו בסביב ג״ב י״ט אחרים והוא הנקראת חוליא·· אשפה ד״ל
זבל·· וחלון על גבה הוא שיש בית א׳ בצד האשפה והאשפה
בצד הכותל ויש חלון כנגד האשפה בכותל·· שופכין לה מים
בשבת מקיין שופכין תעזבה שופכין לה מחוץ הבית שבחצר
על אשפה בחלון שהוא בכותל·· באשפה של רבים ד״ל שרבים
בני אדם משליכין זבל לשם ואשפה של יחיד היא שבית אחד
בלבד משליך לשם זבל·· שאין דרכה להפנות לשון השלכת
הזבל מן האשפה שאין משליכין שהרי היא אשפה של
רבים ואין לה אדם מיוחד להשליך הזבל ממנה·· אמת
המים שהיא עוברת בחצר וגו׳ אע״פ עשו לה מחיצה גבוהה
י״ט בכניסה וביציאה פי׳ הט׳ שהיא עוברת תחת כותל החצר
והולכת תחת כותל השני ויש בגבהה ד״ל בעומקה י״ט ורחבה
ד״ט או ה״ט עד עשר אמות אין ממלאין ממנה עד
שיעשה לה מחיצה וכיצד תהיה מחיצה תהיה כמו כורת
של דבורים וכיוצא א׳ בראש האמה שהיא רחב כמ עקולין

ואם

הלכות שבת

וא' אבל נקב הכותל והוא כניסה וא' אבל נקב כותל השני ע
והוא יציאה על ראש הרחב תלויה כגון זה

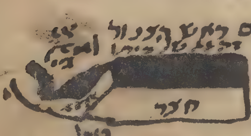
פרש"ה לשון הרוסה" ומפס"דת המחיצות
פי' מפסד כותל של חצר שהוו' מחיצות והיה החצר רה"י ונעשה
כרמלית: פי' מכאן ר"ל מחוכת הכותל שנפל ונשאר
ממנו מעט כשיעור רוחב פס יד ונקרא ג"כ גידוד גידודים"
שבחצר מוגדלין פי' מים שבחצר נראין כמוגדלין מן מים
שהם חוץ לחצר" ולה"ה התירו מחיצה תלויה לא במים בלבד
פי' לא התירו לעשות מחיצה תלויה כמו כורת וכיוצא על
בתוך המים בלבד כמו אמה שבחצר אבל בלא מים אסור
כגון שהיו שלשה כותלים ורצה לעשות ד' כותלים אל
יתלה מחיצה כמו כורת ויעשנה רה"י שאפה-אינך נעשית
רה"י ואסור הוא" שאינה לא כדי לעשות היכר פי' כדי
שיעלעל
שידעו שכרמלית אסור ממנה לרה"ר או לרה"י שאם לא
יעשה מחיצה יחשבו ויאמרו הכרמלית מותרת שיטלטל
ממנה לרה"ר או לרה"י" אמת המים העוברת בין החצרות וכו'
אמ"כ היו פסין יוצאין מכאן ומכאן וכו' כיצד כגון שיש שתי
חצרות זו כנגד זו ויש ביניהם מבוי והאמה של מים הולכת
במבוי כגון זה אס"ס אין בה כשיעור פי' אם

אין באמה כשיעור ר"ה שהוא גבהה י"ל עמקה
י"ט ורחבה ד"ט או יותר אבל אם יש בה

שיעור

ל 16

שיעור בצוצרה ״ משלשלין פי׳ מורידין ״ מופלגת פי׳ רחוקה ״
בצוצרה פי׳ בשרון שתי קורות שיוצאין מן הכותל שעל שפת
הנהר מרוחקין זו מזו בב׳ או בג׳ אמות וקרשים בנסרים
וביניהם ארובה כדי לשלשל הדלי למלאת מים מן הנהר
והיא כמו זיז והיא לפני חלון של חצר ונ״ב עשה בצוצרה חלון
אחרת ויש כנגד חלון של בצוצרה מחיצה תלויה כמו כורת
כדי לשלשל הדלי בחלון של חצר ובחלון של בצוצרה
ובתוך הכורת להמשך המים ״ ממנה על הים פי׳ לא דוקא
הים בלבד אלא כל מקום שיש בו שיעור בד׳ אמות נקראת
ים ״ העוקה פי׳ גומא ״ מקלחין פי׳ שיוצאין מים ומשפעים ״
שזה משתמש [illegible] פי׳ לא אסרו בני אדם לפי׳ שסך המים
מתוך החצר קטנה ויצאו לר״ה לאחר כותל של חצר משום
שיש לו עסק בר״ה ״ בוב״ גמ ביהוגרי ״ וכן צנור שטופכין
על פיו מים והן נחלין על הכותל פי׳ דע שיש בית ולפניו
חצר והניח הצנור ראש הא׳ על פנת הגג וראש הא׳ על
הכותל של חצר ויש לאחר הכותל ר״ה ונעקם ראש הצנור
למעלה מר״ה ומשליך המים לר״ה כגון זה

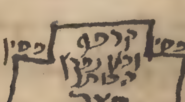

או אורך הדרך שתחת הארץ פי׳ על הביב
אחר שהוא דרך של מים תחת הקרקע ״ מכחו פי׳ מכחו
של אדם ״ ואדם רוצה שיבלעו המים פי׳ הוא בימות
הגשמים ולא שסך אותם בכונה שילכו לר״ה ואין לו ״

בהם שום עסק. אך אם נגעו במקומן בחומה שעה אינו מקפיד עליהם לפי שלא הלכו להם. אמ"כ עשה מקום ד' על ד' ויצא מן הספינה עליהם. פי' כמין ז"ז ויש בה נקב כדי להמשיך הדלי בו. כשאין תוך עשרה פי' אין הזיז משמשת לספינה גבוה מן המים ו"ע אף הוא בתוך עשרה. מוציאין ז"ז כל שהוא פי' אינו צריך שיהיה בו ד"ט על ד"ט. מוגבה פי' מקנח.

פרק ששה עשר

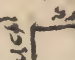
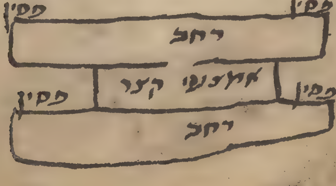
תשמישו לאויר פי' שהוא פרוע ואינו מקורה בגגו. המוקף מקום מן הארץ לשמרו ר"ל שהוא מקיף מקום בשביל שינוח בתוכו תבן או עצים. בית סאתים פי' הוא המקום שאורך שלו מאה ורחבו חמשים ואם הוא מרובע ע' על ע' אמה. וכן עמוד ר"ל הוא עמוד שבנה אותה מן הסיד ואבנים. ושיריים פירושו יותר מעט ושיעור ד"ט. בגובה עשרה טפחים פי' לסוף הכותל יפרק הפרצה ולא בראש הכותל. נפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר כנגדו ר"ל יש קרפף ויש חצר ויש כותל ביניהם והחצר יותר גדולה היא מן הקרפף ונפרץ כותל שביניהם במלואו ונשארו פסין של חצר הקרפף אסור לטלטל בה והחצר מותר שהרי נשארו פסין שלה כמין זה

הקרפף פי' הרחב שהוא היקף גדול כמו חצר שמניחין שם העצים א' היה

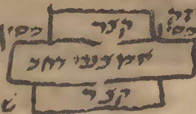
יותר

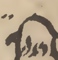
הלכות שבת

וותר מבית סאתים פי׳ על הקרקע אחר ·· כלב״ו פי׳ דבוקי ··
וכן אם הרחיק מן הכותל ג׳ ועשה מחיצה זו ההלכה היא
קשורה בהלכה ה׳ והוא אותו כותל של פרץ בו פרצה ·· פי׳ כוה
את הכותל בשוין היא קשורה בה׳ ה׳ שהיא היה יותר מבית
סאתים ובא למעטו באילנות אינו מיעוט הא אם עשה
הכותל הוא מיעוט ·· הרחיק מן התל שלשה ועשה מחיצה
הוא קשורה ג״כ בהלכה ה׳ ·· אין שם נראה ר״ל מחיצה
התחתונה שלא היתה לשם דירה נבלעה ואינה נראית ··
צ״א עושה לה לחי ר״ל קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן
כך הוא הלחי כגון זה וכ׳ צורה ר״ל חברת
אנשים כמ׳ קהל כמ׳ כארבן ·· בכל צרכן ר״ל ישלטו
במקום כוליהם חוץ מבית סאתים אבל ש׳ ושאר כדי
בית סאתים אלא מקום כיליהם וחסר מעט מבית ש׳
סאתים וכ״ש רבו׳ והוא שלא ישאר מן המחיצה שהקיפו
בית סאתים פנוי ·· צ״ג וקנו שביתה פי׳ ועשו קנין של
שביתה ·· הדיורין ר״ל בעלי בתים ששוכנים ודרים
בבתים : צ״ד שלשה מקומות המוקפין שלא לשם דירה
זה בצד זה ופתוחים זה לזה שנים החיצונים רחבים
והאמצעי קצר כגון זה

היה האמצעי רחב וכ׳
החיצונים קצרים

כגון

כגון זה

ט"ו ברוח מצויה ר"ל רוח שבא בנחת לאפוקי סערה" שאינה עשויה לנחת ר"ל להניח שם כלים או לנוח שם ויש נוסחאות שגורסין שהיא עשויה לנחת ופי' להניח בה כלים ולא לדור בתוכה" גידור ר"ל כותל של מחיצה" כל ההלכות מן ט"ו עד סוף הפרק הם קשורים בהלכות ז"ב יחיד ששבת בבקעה" ר"ט בריאה פי' חזקה ב' פתח שצורתו כיפה אם יש באורך רגלי ה' הכיפה וגו' איזה הם רגלי הכיפה כל מקום שהוא עד הוא ראש הכיפה וכשהגיע למקום רחב הם רגלי הכיפה כגון זה כ"ב בפותים פי' קשורים" כ"ז מיסך ר"ל מסכך שעושה סוכה" נופו ר"ל נטיית הבדים והענפים"

פרק שבעה עשר

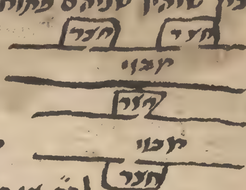
מראש הפרק עד הלכה ו' שהוא ג' כתלים מלמד היאך יעשה הכרמלית רה"י" מבוי סתום כגון זה ג' כתלים מבוי מפולש כגון זה ב' כתלים כלה לאמצע רחבה של רבים פי' רחבה היא המקום כגורן בלא קירוי ששם מתקבצים אנשים לסחורה או לקבוץ או לטיול מה והוא חוץ לעיר ובעשים ג"כ שהוא כן בלא מוקף מחיצות וזה נקרא בא פרדאן" היאך ר"ל מתירין לטלטולו מבוי עקום כגון זה מבוי שהוא שוה מתוכו ומדרן

הלכות שבת

ל״ב לר״ה ר״ל כגון שהיה המבוי למעלה מר״ה לכך הוא מדרון לר״ה
18 ר״ל משופע״ או שבה לר״ה ומדרון לתוכו ר״ל שר״ה היה
למעלה ממבוי״ מבוי שצדו א׳ כלה לים וצדו א׳ כלה
לאשפה ר״ל משלים לאשפה כגון זה

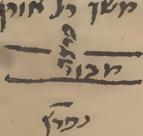
שרטון פי׳ שמעלה הים חול באופן שיתמלא עומק ויתערב
עם ר״ה ויעשה במקומו ביאור מלא תיבה כלה לים פורשתה לעיל
בזה הפרק: חצרות פתוחות לתוכו וכו׳ צד יהיו החצרות
בין שיהיו שניהם פתוחות מצד א׳ של מבוי כגון זה

בין שיהיו חצר מצד זה וחצר
מצד זה כגון זה
כלומר פי׳ רבוק״ הזורק מתוכו
לר״ה או מר״ה לתוכו פטור שהקורה משום
היכר היא עשויה פי׳ אין אומרין הקורה היא חשובה
כמחיצה והזורק מהמבוי לר״ה או מר״ה למבוי חייב לא
אינה חשובה כמחיצה אבל משום היכר הם הניחו אותה
שהרי מתורה היה לטלטל בג׳ מחיצות ומ״מ הוא רוח הרביעי׳
ונפי׳ דולה בקורה או בלחי: בהלכה ו׳ שהיא שני כתלים
מלמד לנו היאך עושין ר״ה רה״י ברה״ר כשהיה סמוך לר״ה
כגון זה

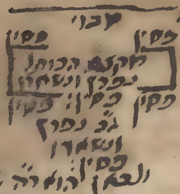

יש לבנין ר״ה ועיור הוא עיור א׳ בכותל
מן הסיד או על שתי קורה״ מוקף ר״ל חוצר משך ר״ל אורך״
נפרץ בו פרצה מצדו כלפי ראשו כגון זה

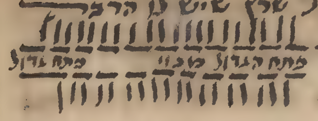

הלכות שבת

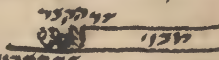
נפרץ המבוי במלואו לחצר ונכנסה חצר כנגדו לר"ה
כגון זה

מבוי שאין לו שבילים מצד
זה ושבילים מצד אחר
ודו' היכן מבוי העשוי כנדר
גל שרץ שיש לו הרבה
רגלים כגון זה

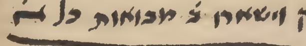
מבוי שצדו א' ארוך וצדו
הב' קצר מניח את הקורה כנגד הקצר כגון זה

העמוד לחי בחצי מבוי הפנימי
שהוא לפנים מן הלחי מותר לטלטל בו והחצי החיצון שהוא
חוץ מן הלחי אסור כגון זה

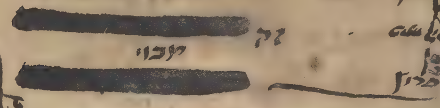
מבוי שהוא רחב כ' אמה ודו' דע שרחב המבוי עד י"א
שיעורו ואם היה כ' אמה כיצד יכשירו ויעשה רחבו י'
י' אמות יעשה פס ויהיה גבהו י"ט וארכו ד' אמות ויעמידו
באמצע רחב המבוי ונחלק ונשארו ב' מבואות כל א'
רחבו י' אמות כגון זה

או ירחיק שתי אמות ודו' כי' תקנה אחרת יעשה
לזה המבוי שרחבו כ"א ויעשה פתחו עשר אמות
כיצד ירחיק מצד זה של מבוי ב' אמות ויעשה פס
ברוחב המבוי ויהיה הפס ג' אמות. וכן בצד האחר
ירחיק ב"א ויהיה פרוץ ויעשה פס אחר ברוחב ה'

המבוי

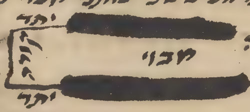
המבוי ויהיה הפס ג״א וכן בצד האחר ירחיק ב״א ויהיה פרוץ
ויעשה פס אחר ברוחב המבוי ג״א וישאר פתח המבוי עשר
אמות כגון זה פרוץ לחי הבולט מרפנו של
מבוי כגון ויעשה זה

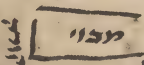

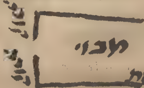
ולחי שהוא נראה מבפנים לחי ומבחוץ אינו נראה לחי או
שהיה נראה מבחוץ לחי ומבפנים נראה שהוא שוה כיצד
ב׳ חודות יש לראש כותל המבוי אם הלחי מונח על חודה
פנימית מבחוץ נראה לחי ומבפנים אינו נראה לחי ואם
הלחי מונח על חודה החיצונית מבחוץ אינו נראה לחי
ומבפנים נראה לחי כגון זה
שהבליטו ר״ל שהרחיקו

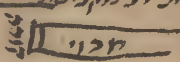

מחיצות ר״ל עשויה מעשב ופורסין אותם בבתי כנסיות
נתן שתי יתדות בשני כותלי מבוי מבחוץ והניח עליהן
קורה כגון זה קורה הוצאה
מכותל זה ואינה נוגעת

בכותל השני כגון זה וכן שתי

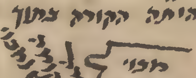
קורות א׳ יוצאת מכותל זה וא׳ יוצאת מכותל זה
ואין מגיעות זו לזו כגון זה וכן שתי

קורות המתאימות ר״ל מקבילות ונוגעות
זו בזו כגון זה לא׳ כזו כדי לקבל

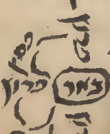
אריח

הלכות שבת

ארוח ר"ל אין כזו כדי לקבל ארוח ופי' ארוח חצי לבינה
ושיעור הלבינה ג"ט ושיעור הארוח טפח א' וחצי .. ולפ"ז
יהיה ביניהן ג"ט כי' בקורות שהם מופלגות זו מזו ר"ל
מרוחקות ואינם א' למעלה וא' למטה בשוה אשר אם הם
א' למעלה מן הב' בעקר ולא יהיה ביניהן ג"ט ואם היתה
א' מאלו קורות שהם מופלגות למעלה וא' למטה אבל כלם
שוה מה יעשה שידע אם יש ביניהן ג"ט או לאו ישלשל
א' מן הקורה שהיא עליונה עד שיגיע כנגד התחתונה
וימוד מן התחתונה עד ראש החוט שכנגדה אם יש
ביניהן ג"ט צריך להביא קורה אחרת מפני שאינן בריאין
ר"ל חזקים כדי שתקבל כל א' ארוח אבל אם אין ביניהן
ג"ט אינו צריך להביא קורה אחרת שהרי יש בשניהן לקבל
אריח .. ואם היה בהקיפה ג"ט יש לה רוחב טפח פי' זה
אינו מדוקדק שא פחות מטפח מעט .. אמנם זה הכלל ש
הוא על דרך הקירוב ולא דקדקו בכל דבריהם והקנו כו'
היתה הקורה בתוך המבוי ועקומה חוץ למבוי כגון זה

באר שעשה לה ח' פסין מד' זויות
ב' פסין דיו"ן בכל זוית וזו' כגון זה

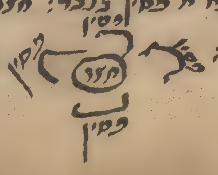

רבקות פי' שורות וחבורות של שוורים פרון
שותים כאחד יחד ומפטר שהוא
מלשון ערבי בהפוך הכ"ף בבי"ת שרפק בלשון ההוא ר"ל

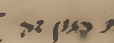
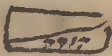
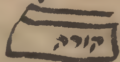
חבור

הלכות שבת

חבור ·· אחת נכנסת וא׳ יוצאת פי׳ רבק של שורים·· תל
המתלקט פי׳ תל שהולך ועולה בשפוע עד שבמשך ד״א
עלה להתעלה מן הארץ גובה י״ט·· חבילה של קנים פי׳ הניח
אגודה של קנים במקום הפסין אם תחלק ותהיה אחת
לכאן ואחת לכאן ויהיה בגובה י״ט נידונת במקום ב׳ פ׳
פסין ואם אין מרוחקה ב״א או אין בגובהה י״ט אינה נידונת
במקום ב׳ פסין ·· ה׳ קנים ואין בין זה לזה וגו׳ פי׳ אם לא
יעשה פסין יעשה מן הקנים כיצד כגון שיש עמו עשרי׳
קנים יניח ה׳ קנים על זה הזוית וה׳ על זה הזוית וה׳ על זה
הזוית וה׳ על זה הזוית ויהיו כל ה׳ קנים חשובים במקום
ב׳ פסין ולא יהיה בין קנה לקנה ג״ט ואח״כ ירחק אם יש
בכל ה׳ וה׳ קנים אמה לכאן ואמה לכאן שנמצא כל ה׳ וה׳
קנים אורך ב״א במקום ב׳ פסין ובכהן יש הד׳ נידונות
במקום ד׳ זויות בח׳ פסין ואם לאו אינם נידונים·· אע״פ
שלא יאחוז ראש הבהמה פי׳ אע״פ שלא יאחוז בעל
הבהמה את ראש הבהמה עם הכלי שבו יהיו המים
צריך שתהיה הבהמה ראשה ורובה לפנים מן הפסין··
ומותר להרחיק כל שהוא פי׳ מותר להרחיק את הפסין
מן הבאר כל מה שרוצה·· ובלבד שירבה בפסין פשוטין
פי׳ ויניח הרבה פסין ולא ה׳ פסין בלבד: חצר שראשה
א׳ נכנס לבין הפסין כזה

כאן לו פיס
רל״

ר״ל שבעו״ אעפ״ שנפרץ לכרמלית פי׳ כגון שהיה המבוי ״
והיה לפניו כרמלית כגון זה כרמלית״ שלא
תהיה באלכסון פי׳ לא תהיה הקורה באה בעיקוש מן כותל
שכנגדה ותבא לקרן זוית כגון זה אלא מן
כותל שבצדה כגון זה ובעמים משערין ״
באמה בת ו׳ ט׳ וגו׳ ובעמים משערין באמה בת ו׳ ט׳
שוחקות וגו׳ פי׳ יש דין שמשערין רחוקות׳ ויש דין שמשערי׳
שוחקות״ שוחקות ר״ל רווחות מעט כדרך השוחק שפותח
שפתיו׳ ועצבות פי׳ הדוקות ודבוקות׳ מלשון מעציבין
את הקטן שפירושו מושכין וכתב הרשב״א ששיעור יתרון
השוחק על העצב שהוא חצי אצבע לאמה והביא סמך
לדבריו מה׳ כיצד צולין בפסח שני והאריך בזה בספרו:

פרק שמונה עשר

ומצטרפין זה עם זה פי׳ אם היו הרבה מיני מאכל ואין
בכל מין ומין כגרוגרת יצטרפו כולם כגרוגרת עד שיהיה
בהם כגרוגרת: והעוקצין פי׳ עצים קטנים שיהיו בזנב
הפירות״ והסובין ר״ל קליפות של חטים כתושים׳ ומורסן
הם קליפות של קמח והם מה שנפה קולטת״ רביעית
פי׳ רביעית לוג והוא ביצה ומחצה״ קה״ש ר״ל עבה ונקלה״
בחושה ר״ל בליעת אדם בינוני״ לכחול ר״ל למשוח״ מ
משופה כרש״י משיפה של קולר שרגילין לשופו בחלב ״

אשה·· פֵּל כדי לשוף את הקילורין נ"ב הם רגילין לשוף את לה
הקילור בשל ופי' הקילור הוא כחול שמפסיק הדמע מעין·· 21
מדו"כה פי' הוא אבן שכותשין בו את החטים במכתשת
כ"א בשולקי·· הכת"ית פי' והוא שנכתת בבשר האדם מחמת
עץ ואבן וכיוצא·· וכ"ל השופכין פי' כל משקין שאינן ראוים
לשתיה של לשפיכה נקראים שופכין·· ע"ל ידי הדחק פירוש
שהוא תבן גס ואוכלה יכולה לאכול אותו אלא בדחק: עמ"יר
פי' שבולים··ואין מצטרפין זה עם זה לחמור שבהם אבל
מצטרפין לקל שבהם פי' תבן תבואה ותבן קטניות ·היין
מעורבים ביחד והוצא אותם להאכיל לפרה אפי' היה
בהם כמלא פי פרה אין מצטרפין ואינו חייב שלא להאכיל
לגמל ויהיה בהם כמלא פי גמל ולכך אמר לחמור שבהם
מפני ששיעור של פרה יותר מעט הוא משל גמל שאוכל
עלין קל שבהם·· שרו"פה ר"ל מעורבת·· אולפ"ם בני חרם
כעין מחבת·· ומצט"רפין זה עם זה פי' עד שיהיה
בכל אחד תבלין כדי לתבל ביצה·· עשו"רן ר"ל פסולת דקה··
ארג"מן פרש"י צבע שצובעין בו ארגמן·· בתו"לת בורי
פי' בערוך שושן פתוח קודם שלא פרח·· וחלק מפרים
ר"ל רקב הנופל או ממטפחות שכלו·· זרעו"ני גינה פי' זרע
החציר והסלקה וכיוצא·· נעבו פי' פרחים שעולין באילן ·
ורד"ין פי' אילן ששמו ורדינא·· וה[illegible]

קשין והוא בעל קוצים ובל"א ברנוקי ·· הלכ"ף פי' הרב שהוא
מין כבל והרע"ב פי' שהוא מין קטנית שאינו ראוי אפי'
לבהמה כשהוא חי·· והתורמסין פי' מיני קטניות בל"א ולא
בבל·· כל הנכבשין פי' שכובשין אותם בחומץ ובמי מלח··
גרעינין פרש"י גרעיני תמרה·· להסקה פי' להסקת התנור··
וא"ס לחשבון פי' כמו שמחשב החשבון וימנה מעות. דבוני
קניבי חגוזים. ר"ל קליפי אגוזים לחים·· נתר הוא מין
אדמה ומזהיר בל"א חיסקי·· בורית בל"א סבון·· קמוניא
עשב שמנקין בעפרן הורים·· ואשל"ג הוא דבר שמנקה
בחוזק וידוע לחכמי התלמוד·· דוגמא ר"ל דמיון·· קס"ת
בל"א דוית·· זה"ת ומפרות כדי לעשות נקב פרש"ו כלי
שנותנין בו כסף חי ~~[illegible]~~ שלם
עמק וסותם פיו בזפת או בגפרית ונוקב בתוך ש
הסתימה נקב דק להוציא בו הכסף·· כדי ליתן על פי
נקב קטן· בגמ' כדי ליתן על פי נקב קטן על יין ופרש"י
ר"ל למעוטי שמן ודבש· שהיין זב דרך נקב קטן יותר
מדבש ושמן עכ"ל·· דבק הוא רטיה מדבקת שנותן להם
על זמורות או נסר ר"ל לוח ונותנין עליהם מאכל
והעופות נדבקין ברגליהן שם·· והשפשף הוא הנסר
או הזמורות הנזכרין ויש קורין שבשלם כתרגום זהו
שבשבת - רמב"ם ר"ל אומן· רקו"ה מלשון רקיקי

מעצות

מצות

הלכות שבת

מצותי׳ ארמ״ה פי׳ עפר אדום״ פרוש״א בלשון תורה חציר׳
ובלשון משנה קפלוט״ וכרושא ובלשון גמ׳ כורי״
כף של סיידין פי׳ כלי שמחליקין בו האומנים את הכותל
והיא נחושת בלע״ז מלאנה״ חרסי״ת שהוא מין סודי שעו״ר
כדי לגבל טיט פי׳ שער יפה לטיט״ תלמו פי׳ אוזן בשביל
נפה וכברה שהם בלע״ז מכליתם ארבלים״ הוצין הוא עשב
שעושין ממנו חבלים״ סו״ל הוא עשב שגדל סביב הרקן״
משפך הוא כלי נחושת שרוחצין ידיהם בו כמו קיתון
ומשומים מסננת על פיה ומסננין היין ומעכבת הפסולת״
מוכין כל דבר רך כגון צמר גפן וצמר רך של בהמה
ובלאי בגדים קרוי מוכין״ תרוו״ד ר״ל כף והוא כמין
מגרפה וקטן בלע״ז מלאחנ״ מרכב״ ר״ל שהוא עץ כלי כמין יד
שמוחבין את הערב בשתי בלע״ז רנוק״ אלו עד שיפצע
שתי נימין פי׳ כגון שידבקו ב׳ נימין בארוגה זה בזה
ויבצע ויבדיל אותם זו מזו״ חרוות ר״ל ענפים״ כלך
יען פסולת של משי״ לצור משקולת קטנה וכו׳ פי׳ מנהג
הוא לחבור את המשקולת בעור כדי שלא תחסר: אוחה״
קשר מוכסין הוא סימן שנותנין לו המוכסין להראות
שפרע המכס״ ראו״ה פי׳ עד״ שט״ר פרוע ר״ל מקודם
היה עליו חוב וכתב שטר ואח״כ נתן החוב השטר
נקרא שטר פרוע״ פליט״ון פי׳ הרב שהוא ממש׃

לא מסך· בלוה״ן שלו ר״ל בלוחן של עיר שהוא מקום בלא
מחיקה·· מדר״ה פי׳ מוליך הנער ברגלו לאט·· צפור״רת
כרכיים פי׳ הרש״ב שוף שמנוי בין הדקלים הבחורים··
והוצי״או סתם חייב פי׳ לא היה לבו בו בשעת מה דבר
הוציאו·· זר״ק זה כבר ר״ל בתחלה לקח מן האוצר כגון
רמונים וביוצא וחזר וזרקו למקומו·· עו״ש שיכניס כשיעור
פי׳ שיעור הראוי לאותו המין אם תבן תבואה כמלא
פי׳ פה אם תבלין כדי לתבל ביצה וכוצא·· ומדנ״ע ען
כמותו פי׳ שהיה הרבה כשיעור ואז והיה ראוי לשעה
והעבירו על הראשון בתוך ד׳ פי׳ כגון שהניח אותו
דבר בידו והיה הולך וכיון שהגיע לאותו חצי הראשון
היתה ידו למעלה ממנו והיה חצי הב׳ בידו והיתה
ידו שפלה בתוך ד׳·· נתפ״ח פי׳ העלה נפח ונתרבה··
צמ״ק פי׳ נתייבש ונתמעט·· ה״ז ספק אם נדחה אם לא
נדחה פי׳ נדחה שיעור שלו או לאו·· רוכ״לים הם מוכרי
סחורות מתחלפות וכלים מכלים שונים;

פרק תשעה עשר

טריון לא זרי׳ כובע פי׳ כובע עור תחת כובע המתכת
ומגפ״יס ר״ל בתי שוקים של ברזל· ולא לא תרבש היא
נזמנ״חין בה את הקנה·· ותר״ום פי׳ מגן וצנה· מקומה
הו׳ מחוק במקמרים; אצעדה לא בנמ״כין· יוצ

ל"ו
23

עי"ן בא קמעי ; לחיים בא גופנא עטרה של זהב
מפורש בגמ' שהיתה עשויה כמין עיר צורת ירושלים:
כבול"ם פי' שלשלאות קטנה תכשיט נתון בצואר האשה
ברוחק שחוקת עצמה כדי שתראה בעלת בשר : פיאה
של שער פי' לוקחת האשה מעט שער ומנחת אותו
על ראשה כדי שתראה בעלת שער: כבו"ל פי' הרב
חתיכה של בגד שמנחת האשה על מצחה תחת
העין כדי שלא יזקוף העין ; כנ"ל פי' טס של זהב
שמנחת על פדחתה וקושרתו מאוזן לאוזן: קיסמין
פי' שמכניסין באזני קטנות כשנקבין אזניהם שלא
יסתמו הנקבים: רעלו"ת פי' הרב שהם כמו זגין ופעמו'
רדיד צעיף שמשימים הנשים על ראשן ומכסות
בו פניהם : פרו"ף פי' חבור ודבוק תרגום קרסו קרסות
פורפין ; פורפות על האבן פי' הרב שהנשים ובפרט
המדיות היו אוספות שולי הרדיד וכנפותיה יחד
על דבר קשה כאבן ושן ואגוז וקושרות אותו מלמעלה:
כוס"ת פי' מכה שתחת הרגל ויש סגולה בבור
המקבע לרפואתה : חרגול מין חגב וכתב הרב
שביצתו תועיל לחושש עצבי הירכים בסגולה. ושן
שועל חי יועיל להקיץ מי שמאריך בשינה ושן
שועל מת יעשה הפך זה ; מסמר שן הצלוב אם
יתלוהו על גרגרת יועיל לקדחת שלישית: אבן
תקומה ומשקלה ג"כ תועיל לאשה שאינה מפלת

לא תעבורם
ר"ל ... להירו:
ובסמוך
ר"ל
ענין שנים

קכ

קב"ב קורא: אנקוטמין פי' מנעלעץ: פקרין ודומה
לעני רגע של פי' גזי תמר מנופץ שהקרחים ובעלי הנתק מניחים
בראשן לראות שיש בהן שער: קגו"ם בלא אורתעשר:
חמילה פי' כסות עבה: קרנית פי' קרין שמתעטפי'
בו: מולו בלא קפשא: מכחקיות בלא בטך: אומרא
בלא כטלן: קיסם עץ ארוך ושוה שבו משוה את
השערים: גרדי פי' אורג: אורא פי' תמר או מוך
שקותם בו פי הקנה: משיחה פי' רצועה שבה המוק
קושר קוצים לפרוק את התמר: דוגמא פי' צורה:

הקוצץ / לעני רגע / עץ שיש בו / חבח נשים / בתוכו ראש / הצוק

פרק עשרים

מחמר פי' נוהג החמור:
סור הוא כמין אצעדה סביב הצואר וטבעת
קבועה בו ומכניסין בטבעת חבל כדי למשוך
את הבהמה: אפסר בלא קפסרא: חוטר בלא
צאגור: וחטם פי' טבעת של ברזל שתוחבין אותו
בחוטם הנאקה פי' גמל נקבה ומושכין בה: זוג
פקוק של פעמון סתום בצמר או במוך: סולם
פי' עצים שמניחים שתי וערב סביב צואר
הבהמה כדי שלא תחכך ראשה לחכך חבורתה:
מטוטלת מכונת קשורה בזנב הבהמה לסימן
או לנגולה מה: כרבולתו כמין חוטרתו: עגלה
כמין עגלה קטנה שמניחין תחת הלחי מה כבשים
שאליותיהן גדולות כדי שלא תסחב בארץ

והלחי

27 ותוקק כאבנים: כשבכה בלע ריונב: תחק קופרא לרח
שבטו: תנתחנו רל תנתקנו: מלוהבות רל מחוברו
ומרודעת בלע קר מרץ: דבב עועל פרש׳ שתושין
לובן עינו שלא ושנוי מכבו עין הרע: זהורית
הוא לשון של זהורית לנוי: קרסטל של מתולן
בטואר בהמה ומשיטין בו אוכל שלא תצטרך
לפשוט צוארה: קנדל בלע נעניה: קשישין
רל דפין: שלאחר שהעומר נוזר בו שיצא
מקנתן מברק הבהמה: להפגות רל עשורל
ערכין: נירה רל חריש ראשונה העומדת לזריעה:

פרק אחד ועשרים

נוף לכבד
בלע קנשיר
נזלף בלע מאך יוקיה: מררה בלע באררבך:
חרבתו רל בינה שצריכה להשקותמים: דדיות
הדבש פי׳ חתיכת דבש מן הכוורת: שלף רל שק
עשויות בלע קנדיניה: יכבשם פי׳ יהדקם:
פהושין קפרגניה: ועוזרדין בלע גוישכיה:
מרסקין ענין שחיקה וכתישה: מלילות בלע פריך
בעץ הפרור בלע אתרנא: גוהח חולי בכבד: והערוף
מנפח בלע מתבוקיה: קנון ותחוי הוא קערה:
שחת עשב תבואה שקוצרין אותה כשהיא
לחה להאכילה לבהמות: ואם אם פספתא: מפספס
פי׳ מנער: פיאה ואבוב וקורנית הם עשבים
[illegible]

שרעת נ״ים

בל״א בשמקלא
חלקית בל״א
שבנוערלא
ירוק

מספרה

שמאכלים אותם לבהמה: אזובין מין אזוב שגדל
בין הקוצים שממית התולעים: בקבר וכיזור—
בל״א תולייה ורוייש: ליתוק המצריפו׳ מאכל שמתקן
מכעפרן ומסולת ומשעורים ונקרא ליתוק:
גמיעה כמו בליעה שא בליעה בגרון והגמיעה
בפה: יערערנו ה׳ לא יוציאנו: עתיק שהוא
על מכה אחרת: ימרח פי׳ ירדד: רימוניות
שם נהר שמימין מלוחים: חטטים בל״א פלפיא״
מגררת בל״א מקבלה״ פירוק פי׳ שמפרכין
גלדי מכה: כרשינן פי׳ שמחמת שכילהבסק(?)
אחזה חולי וצריכה להשתלשל להוציא רעי:
כרשינן בל״א ברתי״ כפיית בל״א בקמבר—ת:
אונקלי בל״א פאור קרדא״ תרווד הוא כמו נפה:
ממרק פי׳ מנער:

פרק שנים ועשרים

רדיות בל״א אברדא״ בלוש
פי׳ האנשים המשמשים לבני אדם בבית המרחץ:
סילון פי׳ צנור: אמבטי שם הכלי שבו מים
חמים: חלתית הוא דבר חם שנותן לרפואה:
מורייס שמן דגים: ממחו פי׳ מנערן: שתלים
הם הממים שעושין אותן מאכל: גריסין פולגרוס:
אהלה בל״א תויקי: לגוף ה׳ לשפשף: עפר לבונה
בל״א לוקא: יסמין פסולת שומשים שכובשין

אותו

25 לט

אותו וששין ממנו עפר לנקות את הידים: משושה
פי' בקבוק: בקו"ם ר"ל שמשוף: ושכשוך ענין כבורי
והדחה במים: קמרסון פי' חתיכות בלוי בגדים: ואלונטית
בגד שמסתפגין בו לאחר שרוחצין: לכבסו פי' לשפשף
כרושלו על כרושלו: מכוורות בל"א חֲבְדִ"יך: המכבנן פי'
קורר פי' הבגד לאחר שנתכבס בתקשה וגר' שבונו מזה"ל
לפי' קורר שהוא הבגד העליון אסור לשפשפו שכונתו
ללבנו ואסור שכונתו לרכבו מותר: וכ"ב פי' מקום
שיורדין עם כל השופכין: בגד חדש הוא בגד שלא נתכבס:
סר"ק הוא השטר: ווא הוא עפר לבן בל"א קְרֵיאַב: פר"ק
ר"ל דבר שקותם: שמא יתקע ר"ל יתקע ביתד או בקורנס:
פוקסין פי' הוא חלוק השער לשתים: כולה פי' סדין שפורשין
אותה על העמודים: טרסקל בל"א קְרֵיינֵא: וו
מגופה פי' כסוי החבית:

מטהרות פי' שקות המים על עונן שכרוחץ והשתטף בהם אחר שרוחצו בחמין

פרק שלשה ועשרים

קשקוש ענין השמעת קול:
מקשקין פי' הנגון: מרקדין פי' רקידה והדלוג: מטפחין
ענין הכאת כף על כף: חבית של שוטין פי' נוד שמשוטין בו
על פני המים: בריכה פי' מקוה מים: טפוח פי' פך קטן ששואבין
בו מים מהבור או מהמעין: לחוף פי' לשפשף: גרתיקון כמין
עפר שגדל בין החבות של יין שטפין בו את הכסף ומתלבן:
כמיקר פי' כמצטנן: מתעגל ר"ל מתגלגל: וקוסטיא
מצע של עור: פוך ר"ל כחול: מעריך הוא האומר ערך פלוני
עלי שנותן כפי השנים כמו שכתוב בפרשת ערכין: ומחרים

הרי

הרי מהמה זו חרס וסתם חרס לצדקי הבית: שמא ירשום פי׳ ורמז
העשירי: דמאי פי׳ עמי הארץ קרויים דמאי מפני שהם בספק
אם הם מעושרים אם לא ומלת דמאי מורכבת דא מאי;
והודאי הוא דבר שידוע לנו שאינו מעושר ונקרא ג״כ טבל
ש״ל טוב לא; ולמוליים ר״ל רצועים: להפיק ר״ל להוציא גורלות
של המנות: קוביא בלא בקבא: כתב המלך פי׳ כתב
שכותבין ציורין שמכבל מחיות ואנשים להראות ענין הציור
ההוא; ודיוקני ר״ל צורת אנשים: עגול בלא גלבאנא;
תורף פי׳ מקום שבשטר שאינו מוטעה; ס״ם הוא עש שטובעין
בו: נקרא אבן שטובעין בו;

פרק ארבעה ועשרים

בורגנין פי׳
בתים הממוכים
נשר: מסולק פי׳ מדלג ומנתר: טרסקאות וטרקלין הם
מקומות מושב המלכים: לפקח ר״ל לפקוח עינים לעשות
השתדלות מה: עריץ כלי שזורעין בו: פיגה פי׳ בורד;
כשיבקר פי׳ יעיין ויחקור: הטייעים הם השוטים בארץ אנה
ואנה: ויושבי קרנות הם העוסקים בדברי שחה;

פרק חמשה ועשרים כלי

קורדום
פי׳ שחותכין בו
עצים: קורנס פי׳ מקבת קטנה: מגירה בלא נסרתא; מגרפה
כלי שגורפין בו התנור: הרחת כלי כעין מחתה של עץ
שזורין בו התבואה: מזלג כלי שיש בו שנים של ברזל
להפוך על הגחלים הבשר והסירה מעל האש:: כוש
פוש כלי כעין מחט של עץ קטן גדול שמסבבין אותן

באצבעיים

באצבעיים ומקיפין עליו החוט כשפותלין אותו תשויץ בל"א: כרכר
בל"א רינוך: מחט של סקאין פי' אותם שתופרין בה השקין:
מחט שליף פי' מחט קטנה שתופרין בה בגדים: מסר
הגדול פי' מגירה גדולה שנוסרין בה קורות: יתד של
מחרישה כלי עשוי כסכין גדול שבו עושין חריץ שנותנים
המענה בל"א [illegible] אושכפים פי' מנעלים: חטין בל"א [illegible]
נפש מין נפח לבן וריחו רע: פגה פי' תאנה שלא נתבשלה
כל צרכה: נפח בל"א [illegible]: [illegible] בל"א [illegible]: כלכלה
פי' כעין סל וקופה: בסיס פי' משען ומשענה: קרויה
פי' דלעת: נדבך פי' שורה של אבנים מוכנים לבנין
שחשב עליהם מבעוד יום לישב עליהם למחר: אם
למרים פי' [illegible] קדרים: חריות פי' כפות תמרים: מקל
הוא המות של עץ: ארוכות פי' עמודים: עוקרין פי' קושרי
ידים ורגלים יחד או היד עם הרגל בל"א שמגביהן למעלה:
מרדין פי' [illegible] לא [illegible]:

פרק ששה ועשרים

מכובד העניין פי' ג' קנים
יש נאורג א' למעלה וא' למטה וזה באורגי העומדים
אבל האורגים היושבים בחפירה מניחים רגליהם על לוח
אחת ומעלין ותלוי אבן בשביל שיכבוד על השתי ומתח
מכבדות בל"א [illegible]: מקורצלות פי' מרוקעות שאין
בהם חדודים בל"א שראשיהן חד: בל"א אבנים רבות: אוצי
כלים פי' שפתות הכלים: קנה פי' קנה שיש בראשו קשר
או עיגול שמהפכין בו את הכתים בגת ומכניסים בראשו

אם נדבק בו שמנונית כי בזה יודעים אם הם ראויים לכתיתה
אם לאו: חדקים פי' קוצים: כן כמו אסקופה פי' בערוך בית
קבול של הציר: נגר כעין בריח שתוחבין בכותלים או באסקופה
לנעול בו הדלת: גלוסטרא פי' ראש עבה ועגול כמין שראשו
לרוך בו כולבין: חרקים פי' חריצים וציורים שנראים פרקים
פרקים: אמום פי' דפוס: מכבש הוא כלי עשוי משני לוחות
שמשימין ביניהן הבגדים לאחר כבוסתן ומהדקים הלוח
העליון על הבגדים המונחים בלוח התחתון כדי שיהא קיפולן
יפה: כנונא פי' מחתה ששמין בה המוגמר: מפץ אפרו
פי' שראוי לכסות בה צואה: ואסכלה שנשברה ל"א אסכלה
שנקרה כלומר שנקר בה נחש: תורמוס רש"י פותרין אותו
הרע"ב כתב שהוא מין קטנית מר מאד שמבשלין אותו
ז' פעמים: חצב פי' שהוא עשב שיורדין שרשיו בארץ אמות
הרבה: לוף פי' הוא מין בצל: זרדין הם עשבי אילן לחין
שמקררים אותם למאכל בהמות: סיאה ופואה ואזוב
וקורנית כולם מיני עשבים הם ראויים להסיקה ולמאכל
בהמה: באמיתא כ"א הם עשבים חמים כמין תבלין וכולם
פגם כ"א דאבקתי: תלאי פי' יתד שתולין בה: כל מיקר
פי' כלים שמצטננים ״ שיעלה פי' שיעלה פין להסבר
ממה שנפתח דהיינו מזיק אבר: מאמתין פי' מעמידין
ום ותמין השעם:

פרק שמנה ועשרים

ומשיבה היא הרדפה של
דוק אושל אבנים שמוחין על הסקרה מלמעלה: כמינס

פי'

פי' עשויה כמין האות מאותיות היונים שנקראת בלשונם לג
גאמא וצורתה כדלת הפוכה: כגון זה ⌐ דקה פי'
אצבעה.. צריפין פי' אהלים עשוין מהוצין וערבה:
חוט המשקולת הוא חוט המשקולת שבראשו עופרת
מהבנאים שוקלים ומשוין בו את הכותל שלא יבא
עקום: ופי' יורד כנגדו שחוט המשקולת יורד בעמקו
של גיא באופן שעומק הגיא זקוף ולא להשתמש..
אומר פי' מורד ופי' מקדד: מתלקט פי' הולך ועולה
השיפוע ומתמעט כנגד הראש: והגרסא הנכונה
עד סוף יום שנישו והכי משמע בגמ' דעד יום רביעי
ולא עד בכלל:

פרק תשעה ועשרים

רביעית פי'
רביעית
לוג היינו ביצה וחצי ששיעור הכלי הלוג ו' כיצד
ורוצ שכלו שמחזיק אצבעיים על אצבעיים ברום
אצבעיים וחצי אצבע וחומש אצבע זה הוא שיעור
רביעית לג: מרווה שרוביינה פי' הטור שם פסק הוצא
ראיה יין מזגו מקדשין אשאר משקין דהוי חמר
מדינה: ואינו צריך לברך לא על הבשמים כתב שם
שאם אין לו אינו צריך לחזר אחריהם עכ"ל:

פרק שלשים

משולש פי'
מוריד הטיפות למטה
עד שקבין כדי שלא ירקב. כמלבוש דחול פי' אם

שפתי כוליתו מקופלת למעלה נראה כמי שנחפז ונדרך
למלאכתו ועתה הן משולשות למטה נראה מסולסל
והדור בלבוש כמי שהוא פנוי ונקי וריקן מכל מלאכתו
ועסקיו והתחיל עם טובתי שביעי: שוק פי'
תבשיל של ירקות משולקות: פרסה פי' שיעור הפרסה
ד' מילין: אין מפליגין בספינה פי' אין מפרישין מן
היבשה ג' ימים: ומצור לצידון מותר שלא היה בינהם
אלא מהלך יום א' ועש"ש היה יום השוק:

יצחק בכה"ר נתנאל הלוי
ז"ל ויר"ש

הלכות עירובין פרק ראשון

נבקי כל דבר שאוכלין אותו עם הפת נקרא לפתן:
האמהות של בצלים פי' בערוך ראשי בצלים גדולים
שמניחין בארץ לעשות מהם זרע: שלוק יהוא יותר
מבושל שהשלוק הוא כמעט נמוח ונימס:
עוכלא מדה ושיעורה [illegible] בהמון: דבלין פירושו
מיני בשמים: כשות פירשנו למעלה שהוא צמח כדמות
זהב נמשך בחוטין [illegible] מהקוצים: קרדין סילקא:
תרפסת פי' הר"עב שהוא מקום גבוה בחצר הבית והרבה
פתחי עליות פתוחין לה וכולם יוצאים בסולם אחד לחצר
ושמה נראה [illegible] הרבים בלשון פרסי ולפנינו בפ' ד'
[illegible] בפי' תרפסת ועש"ש:

28

מעשה באליהו ע"ה ז"ל

תב אחז"ל כשרואה אדם דבר או מעשה
שעושה הקב"ה אונביא ונראה לעינין
כאלו הוא ~~שלא בדין [illegible]~~ שלא כדין
אין ראוי לו להרהר בהקב"ה שעשאה
שלא כדין אלא כך יאמר כל מאי דגזרין
משמיא לטב לפי שכל מה שעושה
הקב"ה לעולם הוא בדין וכהלכה אלא בדין
כך נראה בעיני בני אדם שכן מצינו
מעשה באליהו שפעם א' בא ר"ע
לפני אליהו ואמר לו אני רוצה לבוא עמך
במדינות כדי שאראה [illegible] הדברים
ואלמוד את חכמתו
אליהו לר"ע אינך יכול
אני יכול לסבול א
ולסבול כל מה שאני
בא עמי הלך עמו
למדינה א' וראו איש
לו אנחנו אורחים ש
ואני מארח אורחי
אני אבנה לך בית ש
ובנה לו בית א' טוב
הוא ורבי עקיבא ל
עמה שעמת לו ט
אליהו לו א

ורבי כתר קרא אזול רבתי אנפי
נמי מטו נקוט הכי ;
דהכי מסתבר טפי לאוקומי
ואת והלא משכחינן כרטנו
כש"ת בחמן למזה
...ר ונחנו מלעשותו ; ויש
...בה לקום ועשה יש להקרו
...ה למזה ; ויש להקשות
...זהיא לשטות פשבינו לתנוה
...מלאכה ; ויש לומר משום
ואל תעשה ; ועוד יש הקדים
...; ויש לומר משום דאל דמקרומי
...תהיא דהיא כוללת לא ולאחות

חדושי.

יכול לשתוק ולסבול כל מה שאתה עושה מיד
שתק והלכו למדינה אחרת ופגעו באיש א' אמרו
לו אנו אורחים שלקה לנו אמר להם על ראשי
ועל [illegible] עיני קבלם בספר פנים יפות האכילם והשקם
והכניסם בכבודו [illegible] גדול ויהי באשי הלילה קם אליהו

הלכות עירובי

לפרק' כל דבר שא
האמהות של בצלי
שעניחו בארץ לע
מבושל שהשליך הן
עוכלא' מדה ושיעורה
מינו בשעים: בשות פיר
זהב למשוך בחוכין לי
מרפסת: פי' תרע"ב שה
פתחי עליות פתוחין לה
ומענה לרשות הרבים
נביא לשון הרד בפי' תד

הלכות שבת ביאור לכמהר״ שמואל נר״ו

עד קושיא ותירוץ ובלשון הגמרא כדי לחדד
התלמידים וללמדם אופן עשיית הקושיות
ואופן התירוץ תורה היא וללמוד אנו
צריכים ואין גבות כהמזכה ולא שכר
כהמלמד: ואין פוקח כפוקח העורים
ולא חכם כמחכים השנים:

הלכות שבת יש בכללן חמש מצות שתי מצות עשה
ושלש מצות לא תעשה; ויש להקשות אמאי
תני עשין ברישא וליתני לאוין ברישא; ויש לומר דרבו׳ בתר
מנהגיה אזיל דכתב במנין תרי״ג מצות רמ״ח ברישא ושס״ה בסיפה;
ורבינו נמי נקט הכי׳ תירוצא דבי בתר קרא אזיל דכתי׳ אנכי
ה׳ אלקיך והדר לא יהיה וגו׳ וקרא נמי נקט הכי; ו׳
תירוצא קרא בתר סברא אזיל דהכי מסתבר טפי לאקדומי
קום ועשה לשב ואל תעשה; ואת״ל והלא אשכחינן ברבותנו
שהקדים שב ואל תעשה לקום ועשה כש״ת בחמץ ומצה
שהקדים חמץ דהיינו שהוא מוזהר ונמנע מלעשותו; ויש
לומר היכא דשב ואל תעשה סבה לקום ועשה יש להקדים
שב לקום כמו בחמץ שהוא סבה למצה; ויש להקשות ו׳
אמאי הקדים מצוה ראשונה שהוא לשבות בשביעי למצוה
שנייה שהוא שלא לעשות בו מלאכה; ויש לומר משום
דה״ל דמקדימין קום ועשה לשב ואל תעשה; ועוד י״ל הקדים
פ׳ לג שהוא שלא לענוש בשבת; ויש לומר משום ד״ל דמקדימין
הכללים לפרטים דמצוה פ׳ כללית היא דהוא כוללת ל״ט מלאכות

הלכות שבת

חרישה זריעה וגו' אבל מצוה ג' אינה כלולות אלא פרטות דהיינו מספרת [illegible] לחור: ועוד מ"ט הקדים מלושית ל"ד דהיא שלא לצאת חוץ לגבול בשבת: [illegible] דק"ל דמקדימין החמור לקל דמצוה ג' דינה חמור הוא דהיינו סקילה שריפה הרג חנק' אבל מצוה ד' עונשה קל הוא ומה קלות יש בו שאם יצא חוץ לגבול לוקה ואינו נענש בסקילה או בשרפה: ועוד מ"ט הקדים מצוה ד' לה' שהיא לקדש את יום השבת בכניסה: ויש לומר דק"ל דמקדימי' המוזהר למצוה: וא"ת והלא למעלה כתבנו דמקדימין קום ועשה דהיינו מצוה לשב ואל תעשה דהיינו מוזהר א"כ היאך אמרינן להכא דמקדימין מוזהר למצוה: ויש לומר כל היכא דמצות עשה ומצות לא תעשה שניהן גוף מקדימין המצוה למוזהר ואם אינם גוף מקדימין המוזהר למצוה והכא אינם גוף אלא א' לגבול וא' לקדוש לכך קודם המוזהר למצוה: שונים ו"ל

פרק ראשון

שביתה ס' ואיכא למידק אמאי קאמר שביתה בכ' ולימא שביתה בשבת; ויש לומר שהרבה שביתות הם כיפור קורין לו שבת ש' שבת שבתון והיה לכם ועניתם את נפשותיכם ולי"ט קורין שבת ש' וספרתם לכם ממחרת השבת· ולשמטה קורין שבת ש' ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ' [illegible] [illegible]: ואי הוה אומר רבי' שביתה בשבת הייתי אומרים הא—ו ושבת דקאי רבי' אכולהון קאי: **כל** העובר על דברי סופרים מכין אותו מכת מרדות: ויש להקשות לרבי' דקשיא לדבריו ה דרבי' זעל בהלכות תשובה דאמר כל העובר על ד"ס מנדין אותו באומרו המגלגל בדבר א' מד"ס והכא קאמר מכין אותו מ"מ: לא קשיא כאן בשעת מעשה כאן לאחר מעשה· כיצד ראה

אדם

הלכות שבת

ראה אדם את חבירו עובר על ד"ת כגון שהוא עולה לראש אילן. או שהיה שט במים צריך להוכיחו ולהפרישו מאותו עון ואם לא הפרישו מנדהו כדאמרינן במסכת שבת רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי חזיה להוא גברא דקטר חמריה בקנתא בשבת רמא ביה קלא ולא אשגח ביה א"ל להוי ההוא גברא בשמתא א"ל כהאי גונא מי מתחזי כי באפקירותא א"ל אין חכמה ואין תבונה לנגד ה' כל מקום שיש חלול השם אין חולקים כבוד לרב לאחר מעשה לא מנדהו מכהו מכת מרדות ומתכפר ואם איננו מבטל עצמו לקבל מכת מרדות מנדהו:

ארבעה דינים לשבת שני דינים לאסור וב' דינים להיתר שני דינים שיש לאסור אלו הן א' איסור דאורייתא היינו איסור מלאכות חרישה זריעה קצירה וא' איסור דרבנן דהיינו איסור שבות כגון לרבץ הבית או לרכוב או לעלות באילן או לשוט במים או לשבור כלים: ויש לשאול במה אנו יודעין איסור דאורייתא ואיסור דרבנן יש להשיב דכל היכא דקאמר הג' חייב דע שהוא איסור דאורייתא וכל היכא דקאמר אסור לעשות כך או אין עושין כך או הג' פטור דע שהוא איסור דרבנן: ושני דינים להתר א' היתר לכתחלה וא' היתר בדיעבד: ודע דכל היכא דקאמר מותר לעשות כך או עושה כך כיוצא בזה הא או עשה כך ע"ש בשעתו [illegible] מותר. פ' דע שהוא היתר לכתחלה וכל היכא דקאמר [illegible] אם בראש ההלכה או עבר כגון עשה כך או כיוצא בזה כגון העושה כך וכך או הג' פטור מכלום דע שהוא בדיעבד:

אין אדם מתחייב סקילה אלא באלו התנאים ופי' רז"ע המוציא משיבוב בהפש פי' רצוני זדון. עדים התראה מלאכה. ודאי פסיק רישיה צורך גופה. דומה למחשבתו. מתכוין. שיעור שלם. פועל. יחיד. תכלית. עוכי מחורה אמת. ברואים. התחלה בשבת. פעולה. שבת [illegible]לה

הלכות שבת

גדולה פ״א שיהיה ברצון ולא באונס כגון שאנס הגוי את ישראל
לחרוש בשבת או לגרוע וכיוצא: ב׳ שיהיה בזדון ולא בשוגג ט
כגון שחרש או ארג ולא היה ידוע אם שבת היא או לא: ג׳ שיהיה
בעדים ולא בסתר: ד׳ שיהיה בהתראה ר״ל בהוכחה כגון שאמרו
לו אל תעשה כך וכך ולא בשתיקה כגון שלא אמרו לו אל תעשה
כך וכך: ה׳ שיעשה המעשה שתהיה מן א׳ מלאכות חרישה גריעה
קצירה ולא שיעשה מן השבות כגון שרכב על חמור או שעלה על
אילן: ו׳ שיהיה ודאי פסיק רישיה ולא ספק פסיק רישיה: כיצד
ודאי פסיק רישיה כגון שעשה דבר המותר היה ידוע בודאי
שתעשה ממנו דבר האסור ה״ז ודאי פסיק רישיה חייב אע״פ
שלא נתכוון למעשה כגון שחתך ראש העוף לשחק בו את הילד
והיה ידוע בודאי שיצא ממנו דבר האסור ר״ל שימות ה״ז חייב אע״פ
שלא נתכוון להמית העוף וכיצד הוא ספק פ״ר כגון שעשה
דבר המותר ולא היה ידוע שיצא ממנו דבר האסור ובשעת שעשה
אותה מעשה נעשה בשבילה דבר האסור ה״ז פטור: כיצד כגון ש
שהלך על גבי עשבים או שגרר את הכסא או את הספסל וכיוצא
ולא היה ידוע שיעקור עשבים בשעת הליכתו או לאו: או לא היה
ידוע שיחפור חריץ בגרירת הכסא או לאו ה״ז פטור שהרי לא
נתכוון ועוד ספק היה אצלו שיצא ממנו דבר האיסור או לא לכך
הוא פטור: ז׳ שיהיה צורך כיצד כגון שכבה את הנר מפני
יהיה חייב עד שיכבנה לצורך גופה ר״ל שיכבנה ואח״כ ידליקנה
טוב ולאפוקי שיכבנה כדי לחמוד על הפתילה או על השמן דשאינו
צורך גופה: ח׳ שיעשה מחשבה שדומה למחשבתו כיצד כגון
שחשב להרוג את זה והרג אותו וכיוצא בזה ולאפוקי שעשה
הפך למחשבתו ולקמן אני מפרש לך כיצד היא הפך למחשבתו
שחשב

הלכות שבת

שחשבו: ט׳ שיהיה מתכוין לאותה מעשה לאפוקי מתעסק כגון שנקרה ג/ו
הסכין והיה מחבל בבהמה דרך עסק או שהיה קורע בגדיו דרך עסק
וכיוצא: י׳ שיעשה שיעור שלם וכמה הוא שיעור שלם לבהמה כמלא
פי גדי ולאדם כמלא גרגרת ולאפוקי חצי שיעור: י״א שיהיה
פועל יחיד ר״ל שהיחיד יכול לעשות וכן צריך שיארוג ב׳ חוטים
או שיכתוב ב׳ עכ״פ ב׳ אותיות ולאפוקי שיארוג חוט א׳ צריך שיעשנו
בעצמו ואז יהיה חייב ולאפוקי שיבא אחר ויעזרנו כגון קורה
שהיחיד יכול לעשות אותה ואם נשאה בעצמו הנ״ל חייב ואם בא
אדם אחר ועזר לו הנ״ל פטורים הם: י״ב שיעשה תכלית טוב ר״ל
כונה טובה כגון שימחק ב׳ אותיות לכונת לתקן אותם אחר
שבת או שהרס לכונת לבנות לאפוקי תכלית רע כגון שמחק או
שהרס לכונת לקלקל: י״ג שיהיה בבחירה אחת לאפוקי ב׳ בחירות:
כיצד ב׳ בחירות כגון שכתב אות א׳ בשוגג ואות א׳ במזיד
או שארג חוט א׳ בשוגג וחוט א׳ במזיד פטור עד שיהיה בבחירה:
הנ״ל שיכתוב ב׳ אותיות או שיארוג ב׳ חוטים במזיד ואז יהיה
חייב או שיכתוב ושיארוג בשוגג בלבד ואז יהיה חייב קרבן:
י״ד שיעשה לבריאים ואז יהיה חייב אבל לחולי מצוה היא משום
שספק נפשות דוחה את השבת: ט״ו שיעשה תחלת
המעשה ביום השבת ולא מע״ש: ט״ז שיעשה אותה בעצמו
לאפוקי אמירה לגוי: י״ז שיעשה המעשה בשבת גדולה היינו
צאת הכוכבים ולאפוקי שבת קטנה דהיינו בין השמשות:

וכיצד הוא הפך למחשבה ו׳ מלאכות הן הפך למחשבה
וקי׳ הע״ם מסך פי׳ מצד הדין · מצד עונש · מצד מין ·
מצד קרי · מצד פעולתי · מצד הגוף · פי׳ א׳ מצד הדין כגון שהיה
מתכוון ליקח עשבים התלושים ובאו בידו מחוברים פטור מכלום

שקרי

הלכות שבת

שהרי לא עשה כמחשבתו אלא הפך מחשבתו: ב' מצד
הענין כגון שנתכוון לזרוק אבן מכרמלית שהיא ברחובות //
ונזרקה האבן ברשות הרבים ה"ז פטור שהרי עשה הפך מחשבתו:
ג' מצד המין כגון שנתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים ה"ז
פטור מכלום: ד' מצד הגוון כגון שנתכוון ללקוט תאנים
שחורות וליקט תאנים לבנות. או לבנות וליקט שחורות ה"ז
פטור שהרי עשה הפך מחשבתו: ה' מצד הסדר כגון שנתכוון
להדליק נר זו ולהדליק חברתה ונהפך הסדר וכבה זו ואח"כ
הדליק חברתה ה"ז פטור שהרי עשה הפך מחשבתו: ו' מצד
הכמות כגון שנתכוון לזרוק אבן מ"ה ד' אמות וזרק ח' אמות
פטור לדעת רבינו או שנתכוון לזרוק ח' וזרק ד' לדעת רש"י ור'
האיי מן הגאונים גם זה פטור שהרי לא עשה כמחשבתו והרי
אלו הן מלאכות הפך למחשבה: אין אדם מתחייב כרת
אלא באלו התנאים ומי' רז"ע מוצ"ר משיט"ב בכב"ש פרו'
רצון. לאפוקי אנוס. זדון לאפוקי שוגג. מלאכות לאפוקי //
שבות. ודאי ספק רשות לאפוקי ספק פ"ר. צריך גופה
לאפוקי שאין צריך גופה. דומה למחשבה לאפוקי הפך //
למחשבה. מתכוון לאפוקי מתעסק. שיעור שלם לאפוקי חצי
שיעור. פועל יחיד. לאפוקי פועל רבים. תכלית טוב //
לאפוקי תכלית רע. בחירה אחת לאפוקי ב' בחירות //
בריאים לאפוקי חולאים. בהתחלה בשבת לאפוקי מע"ש ימולא
מעצמו. לאפוקי אמירה לגוי. שבת גדולה לאפוקי שבת קטנה.
וכבר פירשנום כיצד הם אלו התנאים ומה הבדל יש //
ביניהם. בין סקילה לכרת. יהתראה היא הבדל שביניהם כוני'
אם נתקיימו אלו התנאים והתראה וב"ד עדים הרי הוא

חייב

הלכות שבת

חייב סקילה ואם נתכוין בו אלו התנאים בלא התראה הרי הוא חייב כרת: ומתי יהיה חייב חטאת קבועה עד שנתכוין בו באלו התנאים בלבד חוץ מן התראה וחוצמן

נה

קט

ד תבשיל שלא בשל כל צרכו היינו
תבשיל כמאכל בן דרוסאי
ר״ל שם אדם לסטים שלא היה ממתין
לתבשיל שיתבשל כל צרכו אלא משנתבשל
חצי בישול היה אוכלו זהו נראה
מדברי הרמב״ם או שליש בישול כפי׳
רש״י תבשיל דרוסאי או מצטמק ויפה
לו מותר להשהותו על כירה גרופה
וקטומה ר״ל שגרף כל הגחלים ממנה
קטומה שכסה גחלים באפר מתרגמינן
קטמא כך פי׳ הרמב״ם וכן הוא בטורים
ואת״ל בעלמא גרף כל הגחלים ממנה
לזה מעתה לא נשארו גחלים לחתות
בהן אבל כסה אותם באפר או בנעורת
הפשתן או שעמו הגחלים מה הועיל
בזה וי״ל דאין זה אלא משום היכרא
(כיון)

קנות
נס
שה
הם
וחלון
וחנשט
עו הא
דהיינו כאב
היינו
שבת:
קדרות:
טמנת
כירה
מה יותר
שנה
טוב פיה
קומות הם א
שפתי׳ ב גבה
היינו

שהרי לא עשה כמחשבתו אלא הפך מחשבתו: ב׳ מצד—
העונש כגון שנתכוון לזרוק אבן מרה״ר שהיא במזרחו ״
ונזרקה האבן ברשות הרבים ה״ז פטור שהרי עשה הפך מחשבתו:
ג׳ מצד

פטור
שקור
פטור
להדלי
הדליק
הכהו
פטור
האיו
אלו ה׳
אלא
רמון
שבות
לאפוקי
למחש
שישו
לאפוקי
ברואים
מעשקו
וכבר פירש
מעשים. כין ם

שאינו נותן קדרה בכירה עד שיכסה
הגחלים או שימתין עד שימתן הגחלים
מידכר דבר שאסור לחתות בגחלים
ויסיח דעתו ממנה הואיל שעשה מעשה
המוכיחו אבל הר״ן כתב שנ״ל כדי ערת
הרבה בגרופה היינו שגורף כל הגחלים
לצד אחד שאם גרף את כל הגחלים
והוציאם לחוץ אפי׳ בתנור שרי מודו
דקני נמי ב קטומה שכל גחלים לשם
ולא עשה רק כמו בעלמא שכסה
באפר או בנעורת מה יותר לשהות
עליה לא דוקא עליה לא הק׳ לגבה
ולתוכה ד׳ מקומות הן עליה היינו
סמוך לכירה אצל שפתיה גבה היינו
ראש פיה. לתוכה לתוך הכירה. תוך תוכה
היינו תוך הגחלים שהקדרה נוגעת בגחלים
וזה אסור מידי דהוי טומנה בדבר
המוסיף הבל שהוא על כל מקום דאמרינן
להשהות בכירה או בכופח תנור היינו
שיושבת על האבנים אצל הכסא
באופן שאינה נוגעת בגחלים. /רבנו.

אם נתקיימו אלו התנאים והתראה —

חייב

הלכות שבת

חייב סקילה ואם נתקיימו בו אלו התנאים כלל התראה
הרי הוא חייב כרת: ומתי יהיה חייב חטאת קבועה עד
שנתקיימו בו אלו התנאים בלבד חוץ מן התראה וחוצמן
זדון ואז יהיה חייב קרבן חטאת קבועה: חמשה יקנות
עברת מלאכות מי שעוונות אין פרוצות יחים אין ביהנס
שלשה דברים היא כפרה תשובה זה יסורין: שלשה
מיני יסורין הם בגופו בבניו בממונו:

פרק שני כללי

דחויה היא ועי׳ החושש בעיניו והוא שיהיה בשתיהם או בא׳ מהם
צער הרי הוא בכלל סכנת נפשות ומחללין
עליו את השבת: ויש להקשות דכיון לא מחללין
השבת בשתיהם קל וחומר ולמה כתב רבי׳ החושש
בעיניו והוא שיהיה בשתיהם ולכתוב החושש בעינו הא׳
לחוד׳ ויש לומר דהאי בשתיהם להחושש קאי דהיינו באב
באב קטן ואינו כב׳ והאי בא׳ מהם לציר קאי דהיינו
באב גדול ואם נמצא בעין א׳ מחללין עליו את השבת:

פרק שלישי

ארבעה דינים יש בענין הקדרות א׳ השהיית הקדרות
ב׳ חזרת קדרות ג׳ הוצאת הקדרות ד׳ הטמנת
הקדרות: **שלשה** כלים הם ומי׳ תכן תנורי כירה׳
כופחי תנור יותר חם מכופח וכופח יותר
חם מכירה׳ וכירה וכופח בתבונה א׳ הם ששניהם
עשוים כקדרה שכופח מקום שפת קדרה א׳ וכירה פיה
רחב מקום שפותת ב׳ קדרות: **ארבעה** מקומות הם א׳
עליו דל סמוך לכירה או אצל שפתה׳ ב׳ גבה

הלכות שבת

היינו על פיה: ג לתוכה היינו לתוך הכירה: ד תוך תוכה היינו תוך הגחלים שהגחלים שהקדרה נוגעת בגחלים. על אי בנהי תוכה' שנשתן עמומה דין א' לדברי רבי' חוץ מתוך תוכה שהוא אסור בכל ענין:

דין חזרת קדירות

כל קדרה שאסור לשהותה על גבי האש או מותר לשהותה כגון שהוציא אותה מהאש אסור להחזירה למקום התנור אבל מכירה מותר בי' תנאים ומי' חזרת אש חלש כגון הנז' בקע לאפוקי אש חזק כגון עצי גפה לאפוקי תוכו. רותחת לאפוקי צוננת. תלויה לאפוקי הקרקע. ר"ל כירה הסיקוה באש חלש כגון באש הקש או בגבבה או בגללי בהמה דקה או בכירה גרופה או קטומה או עמומה ואח"כ סלקו ע' הקדרה לגבה בעוד שהקדרה רותחת שלא נצטננה וקודם שהניחוה בקרקע אלא אחזוה בידו תלויה וכן ה"ה לבופח אף זהו הפרש שמניחם לבופח או היא הסיקה בעצים. בעצים או בגפת או בגללי בהמה גסה וכיוצא אסור להחזיר לעולם אע"פ שאח"כ נעשית גרופה או קטומה או עמומה. אבל כירה אם היתה מוסקת בקש וגבבה ואח"כ נעשית בקע מותר להחזיר עליה: שלשה מיני אשות הם והם ג' אשות אש חזק עצים אש חלש הנז' אש בינוני בקע ר"ל עצים של עצים או של גפת ר"ל פסולת של זתים ואם של גללי בהמה גסה שלא גרפו ושלא קטמו ולא עממו נקרא אש חזק אבל אם גרפו ר"ל שגרף כל הגחלת או קטומה ר"ל שכסה גחלים באפר או עמומה ר"ל [illegible] ועלה אפר על פניהם נקראו אז אש חלש ואלו הם

הלכות שבת

ואלו הן ג׳ אשים צריכ׳ גרופה· קטומה· עמומה· נקראו אש חלש תרח
אש של הגפ׳ הקש· גבבה· בלי נהמה רקה נקראים חלש
מחלש ואינם צריכים גרופה או קטומה או עמומה ודעת
שצריכים גרופה קטומה עמומה שמא יחתה בגחלים אבל
הנז׳ אין להם שום גחלת: דע שג׳ תבשילים הם· תבשיל
מבושל· תבשיל חי· תבשיל מבושל ג׳ מינים הן וקי׳ שהוא
ונעברה שליש בישולו· חצי בישולו· מצטמק ויפה לו:
תבשיל חי ב׳ה ג׳ קי׳ אחר אבר חי· תבשיל חי· מצטמק
ורע לו: תנור מותר בג׳ תנאים וקי׳ חו״ב חוי גחלים·
גרופים ה״ל תנור אסור להניח קדרה מע״ש לתוכו ש
ולהשהותו ויתבשל בשבת לסעודת הלילה או לבקר ולצהרי׳
אלא בג׳ תנאים א׳ שתהיה קדרה חיה שלא נתבשלה כלל
שהשליך לתוכה סמוך לבין השמשות· חתיכה חיה או מניח.
קצת מקדרה בשר או חטים או בצל וקודם לבין השמשו׳
משליכם אז לקדרה וכן שתהיה עקורה מעל הגחלים כגון
שיתן תחתיה כסא ברזל או ג׳ אבנים וכן לא יהיה שום
בגד נוגע בה: וכן כופח וכירה כ״ש הוא שמותר בג״ת חו״ב
חוי גחלים· גרופים אבל תבשיל מבושל תנור אסור
בג׳ כירה מותר בג׳ תנאים וקי׳ נג״ב אש בינוני גחלים·
גרופים: וכופח מותר בג׳ תנאים וקי׳ חו״ב אש חלש גחלים·
גרופים מצאת אומר כל תבשיל מבושל בין שהוא
שליש בישולו או חצי בישולו או מצטמק ויפה לו מותר
להשהותו על האש בא׳ מה׳ תקנות א׳ או שישליך קדרת
המאכל חי קודם שקיעת החמה וזה יועיל לתנור
לכופח ולכירה· ב׳ או שיגרוף כל האש· ג׳ או שיקטום

ויכסה

הלכות שבת

ויכסה האש באפר או בגעורת. י״ל או שיהיו גחלים עמומים והיינו אש פגוני ביקע וזה יועיל לכירה ולא לתנור ולכופח שכבה האש של קש או גבבה וכיוצא מאש חלש וזה יועיל לא לכירה וכופח ולא לתנור:

פרק רביעי

מוסיף הבל אסור להטמין בו בשבת או מבעוד יום אבל בין השמשות מותר להרמב״ם אך לטוש״ע בין בשבת או מבעוד יום או בין השמשות או מבע״י אסור; שומר הבל מבעוד יום או בין השמשות מותר להטמין בו אך בשבת אסור חוץ מד׳ דברים וסי׳ שנ״ח שני נתגלה. חלוף. יצונן: הטמנת הקדרה במוסיף הבל בגמית גמע גפת זבל וכו׳ אסור בו אבל בשומר הבל שהוא אחד מחמימותו כגון כסות וכנפי יונה ופירות וכיוצא אסור או מותר תשובה בשער תנאים אסור וסי׳ שלח הה״ר שבת״ לחמון״ חס״ התחלה הטמנה [illegible] בגדים ראשון פי׳ א׳ שיטמון בשבת ולא בין השמשות. ב׳ שיכסה אותה כדי לחממה ולא כדי לשמרה מפני עכברים וכיוצא. ג׳ שיטמין הקדרה והיא אורחו הדבר שבתוכה חם ולא יהיה צונן כגון שחימם המים כדי לשתות אותם. ד׳ שיטמין ותהיה בתחלת הטמינה בשבת ולא בהחזרה כגון שהטמין אותה מבעוד יום וגלה אותה בשבת וחזר והטמין אותה פעם אחרת או לאפוקי חלוף כגון שנוטל כסות ומניח כנפי יונה או נוטל כנפי יונה [illegible] ומניח כסות או לאפוקי תוספת כגון שהיתה טמונה והוסיף בגדים על ראש בגדים שהיו בתחלה. ה׳ שיטמין אותה בבגדים [illegible] או במאור דברים אבל לאפוקי הטמנה [illegible] בכלים

בכלים גלוים כגון שהניח מיחם ע"ג קדרה או קדרה ע"ג מ"ט
מיחם. ו' שיטמין אותה בכלי הראשון ולא בכלי האחרון
כגון שפינה התבשיל או החמין מכלי זה לכלי אחר: במצאת אומר ט' עניני

פרק חמישי הדלקת הנר בשבת

ואיכא לדיוקי פורתא ד"ל מעט ברישא קתני רפ"א
הדלקת נר בשבת אינה רשות אלמא היא חובה
והדר קתני אם רצה מדליק אם רצה אינו מדליק אלמא
היא רשות. וי"ל לאו לעולם מצות הדלקת נר בשבת היא
חובה לגמרי ולא דמיא למצות עירובין וכו' שהן רשות
וחסורי מחסר פורתא במשנה והכי קתני הדלקת הנר
בשבת אינה רשות כדי שנהיה אומרים אם רצה מדליק
אם רצה אינו מדליק ושנאמר לא מצוה שאינה חייב לרדוף
אחריה עד שימצאנה כגון עירובי חצרות וכו' לא כי הוא
אלא חובה לגמרי. ותו קשיא היכי אמרינן דמ"מ היא
רשות אדרבה היא חובה כדאמרינן בעלמא כל המפקפק
בנ"י נעקר מן העולם: וי"ל דמצות נטילת ידים היא חובה
מצד ורשות מצד והיא מצוה תלויה בדבר שאם ירצה
לאכול פת מה המינין שחייבין עליהן נטילה או טבולו
במשקה אז חייב נ"י אבל אם אכל פת דוחן או פירות
או שאר דברים שאינן טעונים נטילה אז נ"י רשות
וכן עירובי חצרות אם ירצה לאכול בביתו הוא רשות
ואם ירצה לאכול בבית חבירו היא חובה בשאר כל
המצות שהן תלוין בדבר כגון שחיטה וכיסוי הדם
מזוזה ומעקה וציצית וכיוצא: ואחד אנשים ואחד
נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת וגו'

אוכא

הטמנות. א' בשומר הכל מותר. ב' הטמנה מכנסת או כבין השמנורת. ג' הטמנה [illegible]. ד' הטמנת הצונן. ה' הטמנה בהחזרה. ו' הטמנה בכלים. ז' הטמנה באחרון. ואין אסור אלא הטמנה א' ואף היא אינה אסורה לא עד שיתקיימו בה ז' תנאים ואם חסר תנאי א' אף היא מותרת.

הלכות שבת

איכא למידק מ״ט תני נשים חייבות אטו נשים לאו ישראל
הם· וי״ל דקמ״ל דאלו לא קתני נשים חייבות הוה אמינא
נשים פטורות הואיל ונר שבת היא מזמן גרמא ואינה תדיר
וקי״ל כל מצות עשה שהיא תדיר· נשים חייבות כגון תפלה
ומזוזה ומעקה ושחיטה וכיסוי הדם וצדקה ביקור חולים
נחמת אבלים וכיוצא וכל מצוה שהיא זמן גרמא נשים
פטורות כגון ק״ש ציצית סוכה תפלין שופר וכיוצא: קו״קוף
קשיא כיון דנר שבת היא מזמן גרמא למה אינן פטורות
וי״ל דנשים חייבות מתלתא טעמי· א׳ מצד אמונת חדוש
עולם שנתנה שבת לישראל כדי להאמין בהקב״ה שששת
ימים עשה ה׳ את השמים ואת הארץ וביום הז׳ שבת
וינפש· ב׳ מצד הנס של גאולת מצרים דכתיב וזכרת
כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה׳ אלקיך לעשות את
יום השבת· ג׳ וגם מצד של ירידת המן דכתיב ויאמר
משה אכלוהו היום כי שבת היום לה׳ היום לא תמצאוהו בשדה
ששת ימים תלקטוהו וביום הז׳ שבת לא יהיה בו· וכתיב
ראו כי ה׳ נתן לכם את יום השבת על כן הוא נתן לכם ביום
הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו
ביום השביעי וישבתו העם ביום השביעי· הרי שנתנה
שבת לישראל מתלתא טעמי· א׳ מצד אמונת חדוש
העולם· ב׳ גאולת מצרים· ג׳ מצד נס של ירידת המן: ונשים
נמי בכלל שלשתם· ויש להם לזכור ולהחזיק ולהאמין
בשלשתם: י״א מותר להדליק לכתחלה בשאר שמנים
וה׳ ענין שמן הנר אתן בידך ד׳ דרכים לקולא· א׳ שמן
זית למצוה· ב׳ אם אין לו יקח שאר שמנים הכשרים

משם ביד חזקה ובזרוע נטויה על כן צוך:

בשמן

בשמן שומשים וחמאה חוץ משמנים הפסולים שהם בש״ך אחד
ע״ן סימנם שעוה· שמן קיקאיו· חלב· דגים· צרי· עטרן· נפט·
שלש פסולים בש״ך אחד מפני שאינן נמשכים ווע״ה ע״ן צרי
ונפט· שהן עפין ותו יריו שמא יסתפק ממנו דריחו טוב
עטרן שמא יניח הנר ויצא דריחו רע· ג׳ אם אין לו שמנים
כשרים חוץ מפסולים יערב משמן הכשר מעט באחד
מהם· חלב·דגים· שהותכו ומותר· ד׳ אם אין לו אחד מהמן
יקח אסו׳ חלב ושעוה שלא הותכים ויעשם כנרות
ומותרים; יח כל מדינות ועירות וגו׳ ערב שבת
היו תוקעין ו׳ תקיעות· והנה מהלכה זו למדנו ארבע
למודים· א׳ למדנו לעשות סייג לתורה להבדל משבת
מבעוד יום גדול; ב׳ שלא להתכבד בקלון חברו ולא לגרום
החשד לחברו שהרי הקרובים אינן נכנסים עד שיבואו
הרחוקים ויכנסו משו״ם חשד הבריות או יראו שמים הין שמעו
ותכף נכנסו; ג׳ ענין התוכחת והפרשת ישראל מאסור ויש
לצבור לשכור מוכיח אחד ובעלן להזהיר העם במורא
התוקע המיוחד לכך מקום גבוה היה תוקע· ומקום צנוע
יש לו בראש גגו ששם מניח שופרו· ד׳ ראוי ליחד קומן
א׳ ניכר וכולל לכל העם בהנהגתם כדתי· ע״כ דברים
באגדתא· וכן למדנו בדברים בשמעתא לא הדברים
ע׳ למדנו שבעלי מלאכת השדה יש להבדל ממלאכה קודם
בעלי מלאכת הבתים והחנויות או אחר מנחה גדולה· ואו אחר
מנחה קטנה· ב׳ ראוי להסיר הקדרות מעל האש קודם
שקיעת החמה בשיעור לצלות דג קטן או להדביק פת
בתנור ויקרמו פניה בין קדרות המקולקות לקעוד רש

הלכות שבת

הנלה בין המטמונות לאחרת או המסולקות ישהם ע״ג כיר
הקטומה והמטמונות יתן בתוכם בשר חי או חטים חיים׳
וכן הנרות ידליקם או קודם שקיעת החמה בשיעור דק׳ ג
למדנו שמותר לעשות מלאכה אחר הדלקת נרות לצלות
דג ולהדביק פת ע״כ בוס המעונן ימהר וידליק במהרה ולא
יעכבנה אחר כל המלאכות שהדלקת הנר היא מלאכת מצוה
והברחות׳ שהרי ו׳ תקיעות היו תוקעין א׳ תקיעת השדות
לאחר מנחה גדולה כנראה׳ ב׳ תקיעת מלאכת הבתי
לאחר מנחה קטנה כנראה׳ ג׳ תקיעת חמין וקדרות
ונרות קודם שקיעת החמה כדי לצלות׳ ג׳ אחרות תכופ׳
עם שקיעת החמה:

פרק שני

אסור לומר לגוי לעשות לנו מלאכה עד שאלה לעשות
גוי מלאכתו ושדותיו בשבת אסור או מותר:

תשובה דע שב׳ סוגים הם סוג השכירות׳ וסוג השכרות
סוג השכירות הוא שנשכיר הגוי לעשות לנו מלאכה
או עסק בשבת וכל המלאכה או הפירות והריוח יהיה לנו׳ וסוג
השכרות הוא שנשכיר השדה או דברים אחרים לגוי והוא
עושה לעצמו והמלאכה והפירות והריוח לעשות לעצמו׳ וכן דע
שסוג השכירות הוא מתחלק לב׳ מינים׳ קבלנות׳ שכירות׳
ר״ל אדם שישכור הפועל למלאכתו או יהיה קבלן או יהיה
שכיר׳ ואם תרצה תקראהו שכרן׳ קבלן הוא התלוי המלאכה
כגון לארוגאו לתפור לו כך בגדים ויתן לו כך שכר:
שכרן הוא תלוי בזמן שיעשה לו כך מלאכה [illegible]
ויתן לו כך שכר: קבלן היה מותר אע״פ שהוא עושה
בשבת

36

הלכות שבת

בשבת הרי לתועלתו הוא עושה וישראל אינו מדקדק עמו אימתי
לעשות אלא הוא עושה בכל עת שירצה: **ושכרן** שכיר
יום אסור שהרי הוא מדקדק עמו אבל שכיר שנה הוא
מחלוקת. להרמב"ם מותר והוא שלא יחשוב עמו יום יום.
וזהו מסקנת ש"ע. והרא"ב"ד אסור דאע"פ אינו מדקדק עמו כשהוא
בטל מ"מ אותה המלאכה משתרשא ליה כשכיר יום. ואין זה
דומה לקבלנות. וכן דע שב' מלאכות הם. מלאכת התלוש
מלאכת המחובר. מלאכת התלוש כגון לארוג לתפור. לרקום
לכתוב לעשות ולתקן תכשיטין וכלים וכיוצא: מלאכת המחובר
כגון לבנות לו בית או סוכה או כותל ומחיצה לחרוש לנטוע
לגרוע לקצור לדוש וכיוצא: מלאכת התלוש אינו מותר [illegible]
בד' תנאים וסי' **בקב"ה** א' בקבלות ולא שכיר יום. ב' קציצה
ולא בסתם. ג' בבית [illegible] גוי ולא בבית ישראל. ד' הבלעם
עם לאפוקי [illegible] עם [illegible] כמו הספינה שהיא ידועה לישראל
אע"ף [illegible] היא מלאכת התלוש ומלאכת
ומטלטלין דינה כמלאכת מחובר ואסור: מלאכת המחובר נב"
אינו מותר לעשות לגוי אלא בשא' ד' תנאים. וסי' **קבת"ה**
קציצה ולא בסתם. ב' בקבלות ולא שכיר יום. ג' חוץ לתחום
ולא תוך התחום. ד' האחרת [illegible] שאין עיר אחרת של ישראל
בתוך תחומו של מקום שעושין בו המלאכה:

סוג השכרות

הוא"ב לג' מינים חכירות. אריסות.
השוכר שדה או כרס אומרחץ שלו לגוי
והוא עושה בהם לעצמו כותנם לו או בחכירות או באריסות:
בחכירות הוא שונתן הגוי לישראל כך מעות או כך תבואה
קבוס קצוב בכל שנה בשכר שדה וכרם או מרחץ זו וכל [illegible]

באריסות

הלכות שבת

באריסות הוא שיתן לו בחלקים שליש או רביע הריוח
לבעל השדה או כפי מה שיסכימו ושאר הריוח לו
והשכרות מותר בתנאי א' במנהג' ר"ל אם דרך אותו
המקום להשכירו מותר לפי שדה וכרם ורחיים מותר
שאין דרכם להשכיר אלא לשכור ר"ל שאין דרך אותו
מקום לשכור פועלים לשדהו או לרחים שלא בעבור
להיות הפירות לו אלא משכרן לאחרים בחכורות
או באריסות אבל מרחץ ותנור דרכם לשכור ולא
להשכיר אסורים אם הם בתוך התחום מפני הרואים
שאומרים שלו זה אינו חכיר או אריס אלא הוא קבלן
או שכרן שכר הריוח לשרץ הרי ד' פועלים קבלני שכרני
חכרני אריסי קבלן שכרן עושין מלאכה [illegible]
חכיר ואריס לעצמן [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] המקום [illegible]:
הנותן אגרת לגוי להוליכה לעיר אחרת ובו' אסור [illegible]
לא [illegible] מו' דרכים וקו' קבלן הקציעה [illegible]
ב' בידו [illegible] אם א' כגון [illegible]
[illegible]
[illegible] אריס ששכר [illegible] מותר
[illegible] כגון כרם [illegible] תנור מרחץ

הגוי שכר ההולכה. ב או על ידו בידו ואמר ר"ל אדם
חשוב שיש בעיר שנותן כתב אגרת לגוי בערב נב
שבת להוליכה אבל אותו אדם חשוב ואותו אדם
חשוב ידוע עם הכתב שהוא משלחה עם שלוחו
לחוץ חפצים. ג או צורכו כגון שהגוי הולך לצרכו
וישראל נותן לו אגרת גם כן אגב אורחיה הכל מותר:
כג **ושאר** ישראל יותר ליהנות בה למוצאי שבת מיד. ואיכא
למידק מי עדיפי גוי מישראל דגוי שהביא מנחה
בשביל ישראל ביום השבת מניחין אותה למ"ש בכדי שתעשה
וישראל שעשה מלאכה בשבת תאכל במוצאי שבת מיד
וי"ל לא כאן במתני כאן בשלא מדעתו. כיצד גוי שהביא מנחה
בשביל ישראל בשבת מניחין אותה למ"ש בכדי שתעשה
משום שהוא מצוי שאם תתיר לו מיד ירגיל ויאמר לגוי
ללקוט לו פירות לאכלן במ"ש מיד אבל ישראל שעשה
מלאכה בשבת כגון שלקט או שבשל מותר לאוכלה במ"ש
מיד משום שאין ישראל מצוי לעשות מלאכה בשבת ר"ל
אפי' ואמר ישראל לישראל אחר לעשות לו מלאכה אינו
עושה:

פירות שיצאו

פרק שמיני

השוחט את הפירות וכו' דין סחיטה שלשה הן חייב
פטור מותר. זיתים וענבים חייבי תותים
ורמונים פטורי שאר פירות מותר. דין המוציאין זכין ויוצאים
מאליהן אם מתותין ורמונים אם עומדים לשתיה אסורי אם
לאכילה מותרי אם מזיתים וענבים אפי' לאכילה עומדים
אסור; **הזורה** או הבורר כמרקדת חייבי מותר
לאדם לבורר וכיוצא בו תנאים וכו' בני **אמי**
אוכלי מודי ודי פי' אחד שבורר אוכל מן הפסולת ולא
אוכל מן הפסולת פסולת מן האוכל אבל חוץ מן התרמוס
שאם יברר התרמוס בין שבירר האוכל מן הפסולת בין

שבורר

שבירר הפסולת מן האוכל חייב שהפסולת שלהם ממתקת
אותם: ב׳ שיברר ויאכל מיד ולא שימתין ויניח לאחר
זמן כגון שבירר בשחרית לאכול בין הערבים: ג׳ שבירר
ביד ולא בכלי כגון בנפה וכברה נמצאת אומר
ששלשה דינים הם מותר חייב פטור כיצד א׳ אם בירר
ונתקיימו בו אלו מותר: ב׳ אם בירר הפסולת מן
האוכל אפי׳ ביד ואכל מיד חייב ואם בירר והניח לאחר
זמן אפי׳ בירר האוכל מן הפסולת ובירר ביד חייב: ג׳ אם
בירר בכלי ואם בירר בנפה או בכברה חייב ואם בקנון
ובתמחוי פטור:

המשמר את
היין וכו׳ מותר לאדם לסנן את היין [illegible] בארבעה
תנאים וסי׳ **הכשד** הצלול: כפיפה שטוחה [illegible] וקרי׳
פי׳ א׳ שיסנן את היין והיה צלול ולא יהיה עכור
ואם סינן את העכור חייב: ב׳ שיסנן בכפיפה או בסודרין
ולא יסנן במשמרת ואם סינן במשמרת חייב: ג׳ שתהיה
הכפיפה שטוחה ולא תהיה גומא שהשפילה לתוך הכלי
ואם היתה הכפיפה גומא וסינן בה פטור: ד׳ שתהיה
הכפיפה דבוקה בשפת הכלי ולא תהיה גבוהה ואם
היתה הכפיפה גבוהה וסינן בה פטור. א״כ ג׳ דינים הם
חייב פטור: סינן העכור או במשמרת שלו חייב ואם
סינן והיתה הכפיפה גומא או שהיתה גבוהה מכלי ש
שמסננין בו פטור:

פרק תשיעי

אחד נתן את האור וא׳ נתן את העצים וא׳ נתן את הקדרה
וכו׳ עד כולם חייבים: קושיא בשלמא כולם חייבים דעבדי
מעשה אבל השופת הקדרה ריקנית על האור מה מעשה עשה:
ויש לומר הכא בקדרה חדשה עסקינן משום ליבון רעפים
נגעו בה י״ל שהרעפים אע״פ שנבשל חרש שלהם בשעת
עשייתם כשחוזרים ואופין בהן חוזרים ומלבנים אותם כדי שיתחזקו

פי׳ ר״ל כמין מחבת שעושין [illegible]

ויתחזקו

הלכות שבת

ומחזקו יותר אסור דיש בישול אחר בישול הכי נמי בקדרה ע)
חדשה ומגדל עוז נראה בין קדרה חדשה בין ישנה וז"ל שיול
בכולהו בשלמא קא עבדי מעשה לא שופת את הקדרה מאי
מעשה קא עביד ומהדר אמר רשב"ל הכא בקדרה חדשה עסקינן
ומשום לבון רעפים נגעו בה ופרש"י ז"ל בקדרה חדשה ריקנית
ומכוין לחסמה ונגעו בה משום הך גזרה גופה שאסרו לבון
רעפים ואסרו גם בזו וגרסי' בסמוך לגבי תנור וכירים חדשים
הרי הן ככל הכלים הניטלין בחצר אבל אין סכין אותן שמן
ואין טשין אותן במטלית ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן לשון חוזק
ופרש"י ז"ל שמתקשין על ידי הצונן ופי' דקתני תנור וכירים חדשים
וכ"ש ישנים למדנו כי החדשים והישנים שוין הן כדברי הר"ם ז"ל
וגם לגבי כיון ה"ר לפס ז"ל שהשמיט כל אותה סוגיא ודברי ר"ל חוץ
מבריתא זאת אחרונה שהבאתי גילה דעתו כדעת מסדר התלמוד
בסמיכות הבריתא הזאת לדברי ר"ל כדאמר כי דבריו של ר"ל
הן בכלל זאת הבריתא והכל משום איסור בשול כדברי הר"ם ז"ל
וגם בעל המאור לא השיג על ה"ר לפס בהשמטתו זאת מלמד
שהסכים לדעתם וכן מצאתי בירושלמי דגרים האי מאן דשרין
חקה חייב משום מבשל כירות דשחין שמחמם כלי חרס מלשון
שחין וגם ר"ח ז"ל כן פי' וחייב משום מבשל לפי שמחזק את
הכלי והדין עמו דגוה לי ה' כמאן דשדא סכתא לאתונא דחייב
משום מבשל ומפירשא טעמיה דלצרורי מנא קא מיכוין פירוש לשון חזוק
דברי הר"ם ז"ל כדברי ה"ר לפס ובעל המאור ורש"י ורבותינו בעלי
התוספות ור"ח והירושלמי והבבלי שוין:

אבל אם שפת את הקדרה תחלה ובא אחר ונתן את המים
ובא אחר ונתן את הבשר ובא אחר ונתן את התבלין
ובא אחר ונתן את האור ובא אחר ונתן את העצים על האור
ובא אחר והגיס שנים האחרונים בלבד חייבין משום מבשל:
ויש לשאול למה בחלוקה הראשונה אמר שכולן חייבים
ובחלוקה האחרונה אמר שאין כולם חייבים חוץ משנים

האחרונים

האחרונים הנה בגמרא הקטן על זה בביאורם המשנה והברייתא
ותירצו הא דאייתי אור בעיקרא וכולהו עבדי מעשה הא דאייתי
אור לבסוף: ועוד קשה לתמוה לרבינו שכתב בחלוקה האחרונה
כולן פטורים חוץ מטעם האחרונים שהם המביא מעצים
והמגיס ולמה המביא האור נ"כ אינו חייב' ואת"ל דאור בלא
עצים היה נכבה ואינו כלום א"כ קשיא דידיה אדידיה
ברישא בחלוקה ראשונה אמר חייב ובסיפא בחלוקה
אחרונה פטור: ויש לומר לא קשיא הא בבת אחת והא
בזה אחר זה וראיה והוכחה לזה התירוץ ולזה הפירוש הוא
מדוקא דלישנא דשני לישנא כדי לגלות עיני התלמידים ובינו
נתרץ ולישב הקושיא שיש עליו שכתב בחלוקה ראשונה אחד נתן
את האור וא' נתן את העצים וא' נתן הקדרה ובן כולם משמע
שבאו כולם ביחד ונערבו בבת א' ובחלוקה אחרונה כתב וא' נתן
את המים וא' נתן את הבשר וכו' משמע זה אחר זה' ובן מדויק
אחר דבחלוקה אחרונה כתב בא א' ונתן עצים על האור
ובחלוקה אחר אמר ונתן את העצים ולא אמר ונתן העצים
על האור שהיו בבת אחת' ואם קדמה ביניהם לפיכך בחלוקה
אחרונה שהביא האור קודם העצים פטור דאור בלא עצים אינה
כלום ויש שמחלפים הלשון ומטעים הספר ואומרים שכך היה
בנוסחא בתחלה הביא העצים ואח"כ הביא את האור אע"פ שזה
הסברא הראויה מצד עצמות מכל מקום אינה נכונה לפי שאינה
מכוונת עם הגמרא ולא עם התוספתא: ועוד קשה מתלמידים
שואלים כיון שהביא האור בשבת למה אינו חייב והרי
היא הבערה: ויש לומר דהבאת האש אינה הבערה אלא איסור
טלטול מדרבנן: ומכל מקום יש להקשות דהבאת האש
יש בו משום מבעיר דאמרינן במקתבק שמן לתוך הנר
דהוא חייב משום מבעיר: ויש לומר דהכא עסקינן בגחלים
או נר שמטלטלו ממקום למקום ואין בו משום מבעיר:
צפרן שפירשה רובה וכו' מותר לאדם ליטול צפרנו בשבת

הלכות שבת

בד׳ תנאים וקי׳ ירמ״ם · ד׳ דרובה׳ מעברות · מעלה פי׳ א׳ שיטול נד
אותן ביד לאפוקי בכלי · ב׳ שיפרשו רובן מעבורן לאפוקי
שיפרשו מיעוטן · ג׳ שיעברו אותו לאפוקי שאינן מעברין אותו ·
ד׳ שיפרשו כלפי למעלה · לאפוקי כלפי מטה :

פרק עשירי

מותר לקשור קשר שאינו של קיימא לדבר מצוה וכו׳:
וי״מ להקשות כיון דלדבר חול מותר לקשור קשר שאינו של קיימא לדבר מצוה למ״ל וקאי אתא לאשמועינן · וי״ל לומר דאתא לאשמועינן דקשר שאינו של קיימא לדבר מצוה אפי׳ קושר אותו מעשה אומן מותר · אבל לדבר חול מעשה הדיוט אין · מעשה אומן לא :

שלשה קשרים הם חייבי׳ פטורי׳ מותר · **כיצד** א׳ אם קשר קשר של קיימא ומעשה אומן ה״ז חייב · ב׳ אם קשר קשר של קיימא ואינו מעשה אומן · או קשר מעשה אומן ואינו של קיימא ה״ז פטור · ג׳ קשר שאינו של קיימא ולא מעשה אומן ה״ז קושרו לכתחלה:

נימת כנור שנפסקה קושרין אותה במקדש וכו׳ וי״מ להקשות ברישא קאמר קושרין והדר קאמר ולא יקשור נימא לכתחלה אפי׳ במקדש: וי״ל לומר דהאי לכתחלה היא התחלת המעשה · כגון שקשר אותה מע״ש ונפסקה מותר לקשור אותה בשבת · אבל אם לא קשר אותה מע״ש אסור לקשור אותה התחלת הקשירה בשבת אפי׳ במקדש:

הקורע כדי לתפור שתי תפירות של מנת לתפור שתי תפירות · וי״מ להקשות למה לי בכפילו׳ דאמר כדי לתפור שתי תפירות ע״מ לתפור שתי תפיר׳ וי״ל לומר דה״ק הקורע מתי יהוה חייב כדי לקרוע ב׳ תפירות · ועוד אותם ב׳ תפירות יהיו בכונה שקרעם כדי לתפרם · לאפוקי מקלקל שקרעם ולא יתפרם:

המשוה פני קרקע בבית כגון שהשפיל תל או מילא גומא הרי זה בונה וחייב: ונראה להקשות והא אמרינן בראש פ״ח המשוה פני קרקע חייב משום חורש והכא אמר משום בונה: ונראה לומר ל״ק התם בשדה והכא בבית ר״ל התם קרקע השדה שיוה לכך אמר משום חורש׳ והכא קרקע הבית שיוה לכך אמר משום בונה:

המנער טלית חדשה שחורה ׳ חייב בג׳ תנאים וכו׳ חשק פי׳ חדשה׳ שחורה׳ קפידה׳ א׳ שתהיה חדשה ולא ישנה ׳ב׳ שתהיה שחורה ולא לבנה ׳ג׳ שיקפיד על אבק שיש עליה מן מלכים ולאפוקי שאינו מקפיד כגון הדיוט:

פרק אחד עשר

המפלא כליו בשבת מולל את הכנים וזורקן וכו׳ ונראה להקשות ברישא קאמר מולל הכנים וזורקן פי׳ השמיענו שלא להרוג אותם והדר ואמר מותר להרוג את הכנים בשבת: ונראה לומר לא קשיא כאן מכבוד׳ כאן מדיני ר״ל מכבוד מולל אותן וזורקן׳ אבל מדין מותר להרוג אותם:

מפני שהן מן הזיעה׳ ונראה להקשות והא אמרינן אצבע מכת כנים של מצרים שהם מן העפר ש׳ ויאמר ה׳ אל משה אמר אל אהרן נטה את מטך והך את עפר הארץ והיה לכנים בכל ארץ מצרים ויעשו כן ויט אהרן את ידו במטהו ויך את עפר הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים: ונראה לומר לא קשיא כאן בכנים של מצרים שהיו בנס׳ כאן בכנים של עלמא: **ואיזהו** מוחק זה המעביר שער או הצמר מעל העור אחר מיתה וכו׳ ונראה להקשות עכשיו אחר המיתה מכלל קודם המיתה אינו מוחק והוא גוזז: ונראה לומר דה״ה דמחיים אינו מוחק לא הוא גוזז אבל אחר המיתה הוא מוחק:

הלכות שבת

פרק שנים עשר

המחמם את הברזל כדי לחסמו לצרפו במים ה"ז
תולדת מבעיר וחייב: **קושיא** אוכו
למורק לבאורה משמעו דוקא לצרפו אבל בלאו הכי
פטור · וליתא דהרי בפ"ט כתב המחמם מתכת בכל כונה
שתהיה חייב · ועוד קושיא התם קאמר חייב משום מבשל והכא
קאמר משום מבעיר · וניש לומר דהכל בתר כונה אזלי'
אם כשחממו לא היתה כונתו להטילו אחר החמום למים
לצרפו כדרך שעושין ברזל עושים כדי לצרפו ולחזקו חייב משום
מבשל אבל אם נתכון להטילו למים חייב משום מבעיר:

ומותר לכבות גחלת של מתכת ברשות הרבים · וניש להקשו'
למה גחלת של מתכת מותר לכבות אותה אבל גחלת
גחלת של עץ הוא חייב · וניש לומר משום שגחלת מתכת לכך
מותר לכבות אותה מפני שהיא שחורה ואין רואה אותה שום
אדם ודורך אותה ותשרף רגלו אבל גחלת של עץ היא אדומה
והכל רואין אותה ואין דורכין אותה:

שכח נר דלוק על גבי הטבלא מנער את הטבלא וכו'
וניש לתמוה איך מנער את הטבלא ויקח אותה
מתחת הנר והנר נופלת והרי השמן נשפך וקי"ל כר'
המקתבה דל ליקח שמן מן הנר חייב משום מכבה · וניש
לומר הכא בנר של שעוה עסקינן כגון שעשה אבוקה ואינו
נשפך כדרך השמן ומשעת אומר אינו מותר לא בב' תנאים
קו' בשעת שעוה שוכח · פי' א' שתהיה נר של שעוה שאינו
נשפך ולא נר של שמן · ב' שיהיה שוכח כגון ששכח ונתן
את הנר על הטבלא מבערב שבת ה"ז מנער את הטבלא
ביום השבת אבל אם היה מתכוין בשעת שנתן אותה ער
הטבלא מבערב שבת אסור לנער הטבלא בשבת שהרי נעשית
הטבלא בסיס לנר: **הוצאה** והכנסה מרשות לרשות

הלכות שבת

מלאכה מאבות מלאכות היא ואע״פ שדברנו עם כל גופי התור׳ מפי מעוק מקומי נאמרו הרי הוא אומר בתורה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש ויכלא העם מהביא הא למדת שהבאה מלאכה אותה: ויש לה הקשות כיון שהוצאה והכנסה מאבות מלאכות היא ומגופי התורה היא למה הביא לה ראיה ומה גרעון היה לה מאבות מלאכות האחרות שהאבות האחרות לא הביא להם ראיה ולזו המלאכה הביא ראיה ש״אוש נאטה: ויש לומר לפי שיש בה גרעון לכך הביא לה ראיה אבל ה— גרעון שיש בה דכל המלאכות האבות האחרות יש בהם מעשה כגון חרישה גרישה וגו׳ וזו המלאכה אין בה מעשה לכן הביא לה ראיה. ועוד קשה כיון שהביא ראיה להוצאה והכנסה למה לא הביא ראיה להעברה והרי העברה ממין הוצאה והכנסה היא. ויש לומר דהאי ראיה שהביא להוצאה והכנסה וה״ה להעברה קאי:

אין המוציא

מרשות לרשות חייב שאין בה תשלום וקו׳ ע״ם

חמ״ה יא״ד פי׳ עקירה. מועיל. חפץ. מוציא. האלכסון. יחוד. ארץ. ארבעה. פי׳ א׳ שיעקור החפץ מרשות זה ויניח ברשות אחרת אבל אם עקר ולא הניח או הניח ולא עקר פטור. ב׳ שיוציא שיעור מועיל כגרוגרת ולאפוקי שאין בה כגרוג׳. ג׳ שיהיה חפץ כולו ולא מקצתו כגון שהחזיק חצי ראשון והוציאו מרשות לרשות אפי׳ היה בו כגרוגרת פטור עד שיהיה כולו שלם. ד׳ שיוציא כדרכו כגון בידו וכיוצא ואז יהיה חייב אבל אם הוציא שלא כדרכו פטור: ה׳ שיוציא לא חוץ לד׳ אמות ורחוק להאלכסון דהיינו האלכסון הוא אמה וב׳ חומשי אמה. נמצא שמעביר החפץ חמש אמות. וב׳ חומשי אמה ואז הוא חייב׳ ודע שג׳ מדות הן א׳ המוציא בתוך ד׳ אמות מותר. ב׳ המוציא חוץ לד׳ אמות בלא האלכסון פטור. ג׳ הוציא חוץ לד״א וחוץ להאלכסון חייב: ו׳ שיוציא מרשות היחיד לר״ה או מר״ה לרה״י ואז יהיה חייב אבל אם הוציא מן מקום פטור לרה״י או לר״ה או מר״ה ומרה״י למקום פטור הוא—

מותר

41

נו

הלכות שבת

מותר או מכרמלית לר"ה או לרה"י ומר"ה לכרמלית
פטור י"ג שהוציא מן ארץ רה"י לארץ ר"ה או מארץ ר"ה לארץ רה"י
ואז יהיה חייב אבל אם הוציא מאויר ר"ה לאויר רה"י או מאויר
רה"י לאויר רשות הרבים פטור כגון שעוקר כלי העף על פני
הקיר שבגובה שברשות היחיד והניח על פני הקיר שבתוך
גובהו שברשות הרבים: ה"ה שיהיה באותו המקום שהוציא החפץ
ד"ט כיצד כגון שהיה אבן ויוצא בתוך ר"ה והיה החפץ על
גבי האבן שהוא ברה"י לר"ה אם יש באורך ד"ט וברוחב ד"ט
חייב ואם לאו פטור אבל אם היה אדם עומד ברה"י והיה חפץ
בידו ובא אדם אחר ולקח החפץ מידו והוציא אותו לר"ה חייב
שהרי ידו של אדם חשובה לו כד"ט על ד"ט כמו שאמר רבינו
ידו של אדם חשובה כד' על ד' וכו' עכ"ם חמ"ה פ"ב י"ג וכו'
ויאמר הס פ"ב י"ג: וכן המוציא על כתפו חייב אע"פ
שהמשאו למעלה מעשרה טפחים יש עיקר בדינו
רב ליה דקאמר אע"פ ויש שם ב' דינים דין א' קל דל פטור ראובן
ושמעון ... ודין ב' חמור דל קשה וקתום ואיזהו דין קל הייכו
למטה מעשרה ודין ה' חמור הייכו למעלה מי' דאע"ג דאין מקום
פטור הכא חייב משום שכך היה משא בני קהת למעלה מי'
ש' בכתף ישאו ומלאכות של שבת ממשכן ילפי להון:

פרק שלשה עשר

ארבעה רשויות הן וכו' ירכ"ף רשות יחיד רשות
רבים כרמלית מקום פטור ב' הם מן
התורה והם רשות יחיד ורשות הרבים וב' הם מדרבנן והם
כרמלית ומקום פטור שלשה דינים יש בהם חייב פטור מותר
המטלטל מרה"י לר"ה או מר"ה לרה"י חייב והמטלטל מרה"י לכרמלית
או מכרמלית לרה"י או מר"ה לכרמלית או מכרמלית לר"ה פטור
והמטלטל מרה"י למקום פטור או ממקום פטור לרה"י או מר"ה
למקום פטור או ממקום פטור לר"ה או מכרמלית למקום
פטור או ממקום פטור לכרמלית כל זו מותר: שלשה

העתקות

הלכות שבת

העתקות הן ד"ל שלשולין יש בד' רשויות לו א' מונה ובה' ב' //
מונה למונה. ג' מונה לבר מונה יפי' מונה ובה שמשלשל החפץ
מרשות זו לאותה רשות עצמה כגון מרה"י לרה"י עצמה או מרה"ר
לרה"ר עצמה וכיוצא. מונה ובה המשלשל החפץ ברה"ר מונה ובה
בתוך ד' אמות מותר חוץ לד' אמות חייב בכרמלית תוך ד' אמות
מותר חוץ לד' אמות פטור ברה"י אפי' בלא לפיס מותר וכן //
במקום פטור אפי' בלא לפיס מותר. ב' מונה למונה שמשלשל //
החפץ מרשות זו לרשות אחרת ממונה כגון שמשלשל מרה"י
לרה"י אחרת. או מרה"ר זו לרה"ר אחרת וכיוצא. והמשלשל החפץ //
מונה למונה מרה"ר זו לרה"ר אחרת בתוך ד' מותר וחוץ לד' חייב //
מכרמלית לכרמלית אחרת בתוך ד' מותר חוץ לד' פטור. //
מרה"י לרה"י אחרת אם היו שניהם שלו מותר ואם הן של ב' בני
אדם ע"י עירוב מותר בלא עירוב פטור. ממקום פטור למקום
פטור אחרת אפי' בלא מותר. ג' מונה לבר מונה שמשלשל
החפץ מרשות זו לרשות אחרת שאינה ממונה כגון שמשלשל
מרה"י לרה"ר או מרה"ר לרה"י שהוא מונה לבר מונה אפי' בגררתא
חייב. והמשלשל מרה"י לכרמלית או מרה"ר לכרמלית אפי' בגררת
א' פטור. וכן מכרמלית לרה"י או מכרמלית לרה"ר פטור. וכן
המשלשל מרה"י או מרה"ר או מכרמלית למק"פ או מק"פ לכלן הנ' //
מותר. המשלשל החפץ מונה לבר מונה מרה"ר לרה"י נקרא
מכניס. מרה"י לרה"ר נקרא מוציא וכיוצא והמשלשל החפץ //
מונה ובה נקרא מעביר:

הזורק ונח בתוך
ידו של חברו אם עמד חברו במקומו וקבלה הזורק
חייב: ואפשר לדייק והרי לא נתכוון שינוח החפץ בתוך ידו
של חברו ונמצא שלא נתקיימה מחשבתו אפ"ה למה הוא
חייב. ואפשר לומר שהוא חייב שהרי המקבל בעל כרחו בא
לתוך ידו אעפ"י שלא היה יודע הזורק שינוח בתוך ידו
של חברו אלא חשב שתפול באשר תפול: ואם עקר ידו חברו לא
זז ממקומו ומה שאמר למעלה בבא"ת הזורק חפץ מרשות
לרשות וקודם שינוח קלטו אחר בידו פטור: לא קשיא
התם

התם בקליטה והכא בקליטה בקבלה התם בקליטה פטור שהרי
חברו קדם וקבלו והנחה זו היתה מכח המקבל שאלמלא קבלה
היתה עוברת והולכת והכא מגיה החפץ באה לתוך ידו וקבלה:
הזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע פי' אפי' למעלה מי' אסור
גזרה שמא יפול לר"ה ויתחייב אבל כשר"ה היא ברוחב
שתי רשויות בשני צדי ר"ה וזרק למעלה מי' מותר למטה
מי' אסור וכ"ש בפחות מד' בתים בב' צדי ר"ה זורק למעלה
מי"ט מרה"י לרה"י מותר: קנסו אותו שתהא ידו תלויה ונח עג' מעהו וגו'
עד שתחשך· ודינו מלאו קנסו אותו שתהא ידו
תלויה עד שתחשך אמר תלמידים מרן פ' מזו"ד·
רבים יתוך עשרה יחולו· א'מגיד לאפוקו טומא' ב' שוהיה
בין זה החצר לזה החצר ר"ה ולא כרמלית והטעם מפני שאין גוזרין
גזרה על גזרה ר"ל שאין גוזרין ואוסרין דבר מותר לא בעבור
איסור תורה ולעשות סייג והרחקה מאיסור תורה כגון דין זה
שאסרו חכמים להחזיר ידו אליו אעפ"י שהוא מותר להחזירה
לו אסרו חכמים זה דבר כדי שלא יבא להוציא מרה"י לר"ה ויתחייב
סקילה אבל אין לאסור דבר המותר מפני איסור דרבנן כגון
לאסור דבר זה להחזיר ידו אליו אם היתה כרמלית בין שתי
חצרות שהרי כרמלית מותר מדברי תורה לטלטל בכולה
או מר"ה או מרה"י לתוכה אבל היא גזרת חכמים שאסורה
משום סייג והרחקה שלא יבא לטלטל בר"ה ילדוקא שהיתה
ידו תוך עשרה טפחים אבל אם היתה למעלה מי"ט מותר
להחזירה אליו שהרי ר"ה אינה תופסת אלא עד י"ט ומשם ולמעלה
היא מקום פטור וק"ל שמותר להוציא ממקום פטור לרה"י וכן
שאר רשויות יד דוקא שהוציא ידו מבעוד יום בחול קודם
שקיעת החמה קנסוהו לזה שלא להחזיר ידו אליו עד מוצאי
שבת ולא היישנן שמא אגב שעשה ישליך הפירות מידו
שאעפ"י שישליך הוא פטור שהרי עקירה בחול היתה ואין כאן
לא הנחה בלא עקירה אבל אם הוציא ידו בשבת אחר שחשכה

מותר

מותר להחזירה לפי שמא ישליך הפירות לארץ ויתחייב סקילה
ונמצא שאנו מחטיאים אותו:

פרק ארבעה עשר

ארבע רשויות לשבת רשות היחיד ורשות הרבים·
וכרמלית ומקום פטור א׳ רשות היחיד והוא המקום
שהוא ד׳ על ד׳ט׳ וגובהו י׳ טפחים ונקרא שמו רה״י לפי שיחידי׳
הולכים בו ומשתמשים בו · ב׳ רשות הרבים והוא המקום רחב
י״ו אמה ונקרא ר״ה לפי שהכל משתמשים בו ובוקעים בו · ג׳
כרמלית והוא המקום שיש ברחבו ד׳ ט׳ וגובהו מג׳ עד י׳ט׳ ונקרא
שמו כרמלית לפי שהוא דבר לא לח ולא יבש לא בינוני ה״נ
לא רה״י לפי שאין לו מחיצות ולא ר״ה לפי שאינו דומה לרגלי ה
מדבר או פירושו כארמלה לא בתולה ולא אשת איש אלא כזקנה.
ד׳ מקום פטור והוא המקום שאין בו ד׳ על ד׳ט׳ וגובהו עד לרקיע
ונקרא שמו מ״פ שהמשתמש בו הוא פטור ואת״ב בכרמלית נמי
המשתמש בו הוא פטור · ויש לומר דאיכא בינייהו שהמשתמש
בכרמלית הוא פטור מסקילה ומכרת אבל מכין אותו מכת
מרדות והמשתמש במקום פטור הוא פטור מכלום ואפ׳ מכת
פטור ממרדות: **ארבע** רשויות לשבת רה״י ר״ה · ויש לדייק
למה הקדים רה״י לר״ה · ויש לומר בשביל ד׳ טעמים
הא׳ בגמ׳ בעלים · גדורי׳ מוגנים · ושני׳ פי׳ א׳ מפני שרוב
פרטי רשות היחיד יש להם בעלים כגון חצרות וגגים ובתים
וכלים וכיוצא אבל ר״ה הוא הפקר ואין לו בעלים · ב׳ מפני ה
שרה״י הוא בד׳ מחיצות ור״ה הוא פרוץ ואינו מוקף · ג׳ ה
מפני שרה״י הרבה מינין יש לו יותר מר״ה כגון חצרות
וגגים ובתים וכיוצא· אבל ר״ה ז׳ מינין בלבד יש לו מדברו׳
ועיירות· שווקים· דרכים· רחבות· מבואות· ד׳ מפני שרה״י
הוא במקום ישוב אבל ר״ה הוא במקום שממה:
ועוד למה הקדים ר״ה לכרמלית· ויש לומר מפני בדברי׳

ומי

וסי' בו"ח מדרכי חמורי א' מפני שהוא מדרך תמיד
שדורסין אותו בני אדם אבל כרמלית אינו מדרך
תמיד · ב' מפני שר"ה שנעשו חמור שהוא בקבלה
וכרמלית שנעשו קל שהוא מדרבנן: ועוד למה הקדים
כרמלית למק"פ ונראה לומר מפני שהכרמלית הוא
מדרבנן ומקום פטור הוא פטור מכלום:

איזו היא ר"ה דע שאינו נקרא ר"ה אלא בג' תנאים· וסי' מפ"ר
א' שיהיה מפולש ופתוח משני ראשין ולא יהיה סתום·
ב' שיהיה פרוע ולא מקורה בתקרה· ג' שיהיה רחב י"ו אמה
ולא פחות ולא צריך ג"כ שיהיה בעיר ס' רבוא של בני אדם אנשים
ונשים והטף עברים ונכרים וכן אמרו כל רשות רבים שאין
נכנסין ויוצאים בה ס' רבוא של בני אדם אינה ר"ה וזו היא
סברת קצת מן הגאונים ורש"י והרא"ש וסמ"ג וסמ"ק וקה"ת
ורוקח וטורים אבל הרמב"ם והרשב"א והר"ן ושאר הפוסק'
אינם מקפידין בזה: ששה מיני ר"ה הם וסי' מו"ש
דר"ם מדברות· יערות· שוקים· דרכים· רחובות·
מבואות· ובפרקא קמא שנינו איזהו ר"ה סרטיא
ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין זו היא ר"ה גמורה
ופי' רש"י סרטיא מסלה ההולכת מעיר לעיר והיינו דרכים
שכתב רבי' ופלטיא רחובה של עיר ששם מתכנסים
בני אדם לסחורה בלשוננו נקרא מויזן לשון אחר למבקר:
ודע שיש חולקים על הרמב"ם שכתב שמדברות ויערות
הם ר"ה והרב המגיד תמה עליו וכתב שברמב"ן פסק
שהם כרמלית וכן דעת רש"י ז"ל:

איזו היא רה"י וכו' תשעה מיני רה"י הן רה"י דמחיצות· רה"י
דכלים· רה"י דקרקפות דל"ג אמות ופרדסים
רה"י דחצר וחורי רה"י דחצר שותפי רה"י דקליעה· א' רה"י
דגלגולות כגון אבן ותל ואילנות והבשר שלהם· ב"ב [illegible]
תנאים· וסי' ד"י א' שיהיה בהם ד' על ד"ט· ב' שיהיה
גובהן י"ט [illegible] דכלים והם כגון חביות וכדים וכוורת

והבשר

והכשר שלהם בג׳ תנאים וקו׳ דומ׳ א׳ שיהיה בהם ד״ט על ד״ט
ב׳ שיהיה בגובהן י״ט ג׳ שיהיו מוקפים בג׳ מחיצות:
ג ג׳ רה״י דקרפפות והן כמו גנים ופרדסים וגורנות והכשר שלהם
בד׳ תנאים וקו׳ דומ׳ א׳ שיהיה בהם ד״ט על ד״ט ב׳ שיהיו
בגובהן י״ט ג׳ שיהיו מוקפים בג׳ מחיצות ד׳ שיהיו עד בית
סאתים שהם שבעים אמה ושירים ואם הם יותר אעפ״י שדינם
ברה״י לענין שאם חייב הזורק מהם לר״ה או מר״ה לתוכם חייב
מ״מ לענין היתר טלטול הם חשובים ככרמלית שאסור לטלטל
ד בהם יותר מד׳ אמות: ד׳ רה״י דחצר יחיד כגון חצרות
ובתים שהם כולם של אדם א׳ והכשר שלהם בד׳ תנאים וקו׳ דומ׳
א׳ שיהיה בהם ד״ט על ד״ט ב׳ שיהיה בגובהן י״ט [struck] ג׳ שיהיו
מוקפים בארבע מחיצות ד׳ שיהיו מוקפים לשם דירה:
ה ה׳ רה״י דחצר שותף והיא החצר שיש בה הרבה בתים של הרבה
בני אדם וזהו הנקרא חצר חלוקה בדיורין ע״ש שהרבה בני אדם
דרין בה והכשר שלה בה׳ תנאים וקו׳ דומ׳ א׳ שיהיה בה ד״ט
ב׳ שיהיה בגבהה י״ט ג׳ שתהיה מוקפת בד׳ מחיצות ד׳ שתהיה
מוקפת לשם דירה ה׳ צריכה עירוב שיקחו בני החצר ככר מכל
בית ויתנו כולם בכלי א׳ ומברכו אקב״ו על מצות עירובי׳ כל זמן שהפת
קיים מותר לבני חצר לטלטל מבית זה לבית זה ומבתים לחצר
ו ומחצר לבתים ו׳ רה״י דמדינה והכשר שלה בו׳ תנאים וקו׳ דומ׳ דינן
א׳ שיהיה בה ד״ט על ד״ט ב׳ שיהיה בגובה החומה של
מדינה י״ט ג׳ שתהיה מוקפת בד׳ מחיצות ד׳ שתהיה מוקפת לשם
דירה ה׳ צריכה עירוב ו׳ שיהיו דלתותיה ננעלות בלילה:
וכל מדינה שדלתותיה ננעלות בלילה היא רה״י ואעפ״י שבקצות
הכא אמר רבי׳ כל עיר שיש בה דלתות שננעלו׳ בלילה
הויא רה״י ואמרינן דבגמרא פ׳ בתרא דעירובין מסיק שירושלים
אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה היתה ר״ה ועכשיו שננעלות בלילה
הויא כרמלית אתקפתא דלא יעמוד אדם ברה״י ויפתח בר״ה ופריך
ורבנן אמר ר״מ ר״ה ומה הדרין אינהו כרמלית דאמר רבה בב״ח
חנה ירושלים אלמלא דלתותיה ננעלות וגו׳ היכי קאמר רבי׳ שהוא

(נט)

הלכות שבת

רה״י אינו כן לא היא כרמלית · וז״ל דעולם כל עיר שדלתותיה
ננעלות בלילה היא רה״י ומה שאמרו דירושלים דלתותיה ננעלו׳
הותה כרמלית לאו דוקא כרמלית אלא ר״ל רה״י אבל דינה ככרמלית שהרי
יש רה״י שדומה לכרמלית לטלטול היינו קרפף או חצר המחולק׳
בדיורים כיצד דע שרה״י המטלטל ד׳ אמות ויותר חייב וכרמלי׳
פטור אבל אסור ומטלטל במקום פטור או ברה״י מותר ודוקא ברה״י
המוקפת לדירה כחצרות ובתים ודיר וסהר אבל קרפפות ושאר
מקומות שאינם מוקפות לדירה כגון לפרדסים גנות וגורנות וכיוצ׳
אם הם עד בית סאתים שהם ע׳ אמה מותר לטלטל בכולה והמוצי׳
מתוכה לרה״א או מרה״א לתוכה חייב ואם היא יותר מבית סאתים אע״פ
שהמוציא ממנה לרה״א או מרה״א לתוכה חייב כרה״י אבל מ״מ לענין טלטול
אסור לטלטל בה חוץ מד׳ אמות ככרמלית וכן דע חצר המוקפ׳
לדירה אם היא מחולקה בדיורים ר״ל יש בה הרבה בתים שאינם
של אדם א׳ אלא של הרבה בני אדם הדרים שם אסור לטלטל בחצר
בלא עירוב וכן ה״ה למדינה שיש בה הרבה בתים של הרבה בני
אדם אע״פ שדלתותיה ננעלות בלילה אסור לטלטל בה ככרמלי׳
אלא שכרמלית אין לה תקנה בעירוב אבל רה״י המחולקה בדיורי׳
כחצר וכמדינה מותרת בעירוב לטלטל בכולה ומ״מ דע שמדינה
שיש לה חומה המוקפת אינה צריכה שיהיו לה דלתות ננעלות בלילה
אלא בג׳ תנאים וסי׳ פב״ר פתחים · כוונ׳ רה״י א׳ כיצד דוקא שיהיה
לה ב׳ פתחים ויהיו שניהם מכוונות זה לזה ויהיה הדרך
שבתוך העיר המכוון משער לשער ברה״ר והוא רה״ר ע״כ מצריכין לה
דלתות ננעלות בלילה להוציאה מדין של רה״ר אבל אם לא היו לה אלא
פתח א׳ או היו לה ב׳ פתחים והם מעוקמות ואינם מכוונות זו לזו
או שהיו לה מכוונות אבל לא הדרך שבתוך העיר הותה כרמלית
הרי זו רה״י גמורה דה״ל כל רשויות שבתוך רה״י נעשים רה״י לפיכך
אינה צריכה שום דלתות נעולות וגו׳ : ישהוקפו לדירה
כגון רה״י גמורה כן ויש לדייק הלא כלים כגון ספינה
ומגדל עץ וכוורת אינם מוקפים לדירה אע״פ אינם רה״י ועוד

כל דוגי רה״ר שמוצא
מדינה מפולשת
משער לשער בה״ה

שבתוך

נמצא רה"י גמורה. ואפי' יש רה"י שאינה גמורה: ויש לומר ולתרצם בתירוצא א' דאין הכי נמי דיש רשות יחיד גמורה ויש רה"י שאינה גמורה כנגד רה"ר המוקפת לדירה כגון חצר ומבוי ודיר וקורה הוא רה"י גמורה לחיוב ולטלטול שהמוציא או הזורק מתוכה לרה"ר ~~מתוכה לרה"ר~~ חייב וכן מותר לטלטל בכולם אבל רה"י שאינה מוקפת לדירה אם היא עדיפות סאתים שהם נ' אמה הוא ג"כ רה"י גמורה לחיוב ולטלטול אבל אם יותר מנ' אמה אינה רה"י גמורה לא לענין חיוב בלבד אבל לענין טלטול אסור היא כדין כרמלית דאסור לטלטל בה חוץ מד' אמות וכן ביאר רבי' דין זה בפי' כדין קרפף שהוא מקום שאינו מוקף לדירה כגון גנות ופרדסים וגורנות אם הם עדיפות סאתים מותר לטלטל בכולם ומתחייב הזורק מהם לרה"ר או מרה"ר לתוכם אבל אם הם יותר מבית סאתים דינם ככרמלית. ומה שכתב רבי' בפי' ספינה ומגדל וכוורת שהם רה"י גמורה היינו שהם קטנים עד בית סאתים בלבד אבל אם הם יותר מבית סאתים אינם רה"י גמורה:

איזהו כרמלית כל שיש בו ד' על ד' וגובהו מג' ועד עשרה שהכרמלית אינה תופסת אלא עד עשרה היינו עד גובה מלבר ולא עד מלגאו ר"ל עד י' ולא י' ולמעלה אמר אויר הכרמלית הרי הוא ככרמלית עד י"ט ולמעלה היינו עד זה עד מלגאו ר"ל עד י' ולא י' ויש לומר מה שם פירש לנו דין שיעור גובה וכאן פירש לנו דין אויר. שלה גופה של היינו בט' אוי' אוה או ו' עד ט' טפחים אבל אויר שלה הוא מארץ עד י"ט אעפ"י שגובהה ג' בלבד או יותר מה כגון שנעץ קנה בכרמלית הדרך לה חלב או טיט ונדבק בקנה בתוך י"ט לקנה כאלו נכל בארץ שלה ולמעלה מי"ט מקנה הוא נבל למקום פטור:

אידן היא כרמלית של' אינה נקראת כרמלית אלא בג' טפחים וכו' דקליא' שתהיה ד"ט על ד"ט ג' שלא תהיה לבודה ר"ל שתהיה גבוהה ג' טפחים ולמעלה עד עשרה טפחים דכל הפחות מג' כלבוד בארץ דמי ר"ל כדבוק בארץ ג' שלא יהיה גבוהה י"ט שאם יהיה גבוהה י"ט הוא רה"י:

בור שבכרמלית הרי הוא ככרמלית אפי'

עמוק

י״ג **אמ״ת** המים אם יש בגובהה י״ט צריכה מחיצה מפני וזה״ב פז
שהיא כרמלית וכיוצא שעשה לה מחיצה אחרת
בכניסה ר״ל בראשה במקום שנכנסת לחצר ומחיצה אחרת
ביציאתה במקום שיוצאת מן החצר נעשית אמה זו כאלו
מובדלת מראשה העליון ומראשה התחתון והרי מה
שבתוך החצר הוא נעשה כרה״י כבור בחצר ואם אין בגובהה
ר״ל בעומקה י״ט הנכנסין ממנה בלא מחיצה שהרי אין
בה שיעור כרמלית וא״ת כבר ביאר לנו רבי׳ ששיעור
כרמלית הוא הדבר רחב ד״ט או יותר וגובהו ג״ט ולמעלה·
וי״ל דלא קשיא כאן כרמלית דכלים או כרמלית דיבשה
כאן כרמלית דמים· כרמלית דמים צריך גובה עומקו י״ט
וכל פחות מי״ט במים כארץ חשוב כמו שכתב רבי׳ עצמו
בדין רקק המים סוף פרק ט״ו: לאחר דמים

בתמ״ה דד
אמת המים
שהיא עוברת
אסור לטלטל

י״ד **אמת** המים העוברת בין ב׳ שתי החצרות שהאמת
מים היא במבוי בדרך שבין שתי החצרות והחלונו׳
פתוחות מכותלי החצרות אם באמה זו אין בה כשיעור
ר״ל י״ט עומקה וד״ט רוחב שהיא שיעור כרמלית למים אם
האמה לבודה ר״ל שהיא סמוכה לכותל תוך ג״ט דולה
ממנה בלא שום תקון ואם היא מופלגת ר״ל רחוקה מכותל
ג״ט ועשה לה תקון ע״י ב׳ פסין ב׳ חתיכות יוצאים מן הכותל
סביב החלון שנמצא וגו׳ ואם יש בה בשיעור כרמלית הנה
לא פירש רבי׳ דין זה אבל דינה זהו שצריכה קרוי וכורת
וזהו מה שפירש זה בהלכה כ״ו שלמעלה שכתב בצוצרה
שהיא למעלה מן הים ר״ל לא דוקא ים אלא כל מקום ממים
שיש בו י״ט וד״ט שהוא שיעור כרמלית של מים דינו כדין
זה של ים כצוצרה הוא מקום המקורה שעשו מעצים
או מדברים אחרים כמין גג רחב ד״ט או יותר ועושה נקב
באמצעו ועושה לו מחיצה גבוה י״ט שתוקע כמין כורת
בצוצרה בין למטה בין למעלה ודולה ממים דרך נקב
שבצוצרה ודרך כורת וא״ת כיון שכוורת זו ומחיצה זו

אונה היא למטה שיוצאה אונה מגעת למים או לבצורה
א״כ מה תועלת· וה״ל שכשאר בוורת זו תקועה בארץ כמים
או היא רחבה ד׳ וגבוה י״ט אע״פ שאונה מגעת לבצורה
בשרה ואמרינן וגוד אחות מחוצתא ר״ל רואין כלומר חושבין
כאלו המחיצה נמשכה המחיצה· ועלתה עד בצורה או שהיתה
תקועה בבצורה בין למעלה או למטה אמרינן גוד אחית
מחוצתא ר״ל רואין כאלו נמשכה המחיצה וירדה והגיעה עד
המים ונמצאו המים כאלו הם בתוך מחיצות של בוורת ונעשו
רה״י עם בצורה· וזא״ת כיון שמחיצה זו אונה אמתית לא נ״ב
דמיונית שאינה מחיצה גמורה ממש לא בדמיון
במחשבה שחושבין כאלו נמשכה ונתארכה בדרך אחיזת
עינים הו ודמאות בעלמא; וה״ל דאין הכי נמי שמחוצה
כזו היא דרך אחיזת עינים לעמי הארץ הגרועים
והמזלזלים בדין ומיראתם עשו זה דמאות והוא זו במחיצה
דמיונית בד״מ שלא יעברו לד״מ ויבאו גם לעבור על ד״ת שהרי
כל דבר שהוא אסור מתורה לא יותר כלל בשום צד תחבולה
ודמיון והוא כלל אבל דבר שהוא מותר מתורה ואסור מד״ס
שחכמים אסרוהו מיראת שמים עמי הארץ ההמונים משום
סייג לאיסור תורה בצד א׳ אסרוהו בצד א׳ התירוהו ע״י תקון
מה בענין שיחשבו ההמונים הגרועים שאם לא מצד תקון
היא לא היה מותר הדבר ההוא כמו זה שתורה אמרה
אסור לטלטל מרה״י לר״ה אבל מרה״י לכרמלית מותר וחכמים
גם ברמלית מפני ההמון שחושבין שר״ה שהיא דרך [illegible]ין וכרמלית
דרך ט״ו או פחות שניהם א׳ וכן מדבר מקום זרועה כרמלית
מקום לא זרע ולא נחרשה ר״ה ע״פ שניהם א׳ וכן ומים ונהרות
כיון שאינם רה״י א״כ הם ר״ה לפי׳ גזרו כרמלית ואסרו כל
אלו המקומות ומשום שלא להעמיק המשא ויתר מד[illegible]
על ישרא׳ עשו קולא בגזרתם בדבר שאסרוהו מה שהתורה
התירתו ואמרו רואין כאלו נמשכה המחיצה ואמרינן גוד
ואחות או גוד ואסיק וכל זה להציל דין תורה מזלזולא שהרי

אין

אין כועסין ממי שמקלקל סייג וגדר של הכרם אלא מפני סדן
שהוא מקלקל את הכרם אין חכמים מכין מכת מרדות למי
שעבר על אסור דבריהם מפני שבטל דבריהם אלא מפני
שסופו להיות עובר ג״כ על איסור תורה ולבטל דבריה
כיון בהמה או גנב פרץ הסייג יכנס ג״כ לכרם הרי בזר
וישעתי בתחוות התלמידים איך דבר האסור ויתר
במחיצה דמוונית· שאינו כן שלא התירו במחיצה דמוונת
לא הדבר המותר מתורה כדלעיל:

המים במקומן וגו'

יט ואדם רוצה שיבלעו קושיא איך רוצה שיבלעו המים
במקום והוא שופך המים על פי הביב עצמו·
פירוש שאינו מקפיד:

כ' לא ימלא מן הספינה וגו' אין אדם מותר למלאות מן הים
לספינה שהרי הים כרמלית וספינה רה״י אלא כזיז ד״ל
דף א' רחב ד״ט שיעשה בו נקב ויתננו על דופן הספינה
וישלשל בו הדלי דרך הנקב לים ואם הניח למעלה מ״ט
מעל פני המים בגיז משהן מותר אף שיהיה בו נקב ג״כ
לדלות ממנו דרך נקב׳ ואת מ״ש למעלה בהלכת כ״ו כתב
שאינו מותר לדלות מהים אלא בדבר רחב ד׳ כבוצר
וביוצא ומחיצה היינו כורת והכא כתב בדבר רחב בד״ף
לבד די בלא מחיצת כוורת: ויש לומר התם בבית
ויכול לתקן הכל אבל כאן בספינה ואינו יכול לתקן
הדף והכורת ע״כ הקילו לו חכמים בספינה כתקנתם:

פרק ששה עשר

א' הר״ל הוא כרה״י וגו' ומ״ש לידע ולהקשות למה אמר
כרה״י ולא אמר הרי הוא רה״י ומ״ש לומר שטע
מיני רה״י הם א׳ רשות יחיד גמורה היינו מוקף מד׳
מחיצות לדירת אדם כגון בית ואכסדרה וחצר או לדירת
בהמה כגון רפת בקר או דיר צאן הוא כרה״י גמורה

לב׳ דינין לענין בהתר טלטול ולאסור זריקה · שמותר
לטלטל בכולו ואסור לזרוק ממנו לר״ה או לכרמלית:
ב׳ רשות יחיד שאינה גמורה והיא קרפף שאינה לדירה
ולב׳ קרפפין הן · א׳ קרפף מוקף לזרע וי״ש רבו׳ כגון גנות
ופרדסין א׳ מוקף לממון כגון לשמור בו עצים או תבן או
כלים וי״ש רבו׳ וכגון המקיף מקום מן הארץ לשמרו · וזה
קרפף הוא רה״י מצד וכרמלית מצד · כיצד · לענין זריקה
הזורק מקרפף משהו לר״ה חייב לכרמלית פטור · בין
קרפף קטן בין קרפף גדול יותר מסאתים כדין רה״י גמורה
אבל לענין טלטול קרפף קטן שהוא סאתים שהם ע׳ אמה
או פחות מותר לטלטל בכולו כרה״י וקרפף גדול שהוא
יותר מע׳ אמה אינו מותר לטלטל בו אלא ד״א בלבד
כדין כרמלית: עמוד או סלע שהוא גבוה י״ט ורחב יותר
מע׳ אמה דינו כקרפף:

ב׳ סלע״ שבים היה גבוה פחות · ומ״ש לדיק למה כפל
דין זה אחר שביארו בפ״ד ועוד מאי שנא
סלע שבים מסלע שביבשה: ונ״ל לומר סלע שבים שהוא
גבוה י״ט ורחב יותר מע׳ שדינו כדין קרפף אסור
לטלטל בו יותר מד׳ אמות כדין קרפף גדול אפ״ה מותר
לזרוק ממנו לים אבל סלע שביבשה שהוא יותר מע׳
אמה אסור לזרוק ממנו לכרמלית כשאר קרפפין ע׳
שדבר מצוי הוא ביבשה יותר מבים וגזרו בו לפי׳ ע׳
אסור להוציא מפתח או דבר מה מגינה ופרדס בין גדול
ובין קטן לכרמלית וכמו שכתב המגיד · סלע פחות מי״ט
אפי׳ הוא ארוך אלף אמה מותר לטלטל בכולו ולזרוק ממנו
לר״ה לשאר הרשויות שהרי הוא מקום פטור ונתבאר בפ״ד:

ג׳ בימה היא בית סאה חמשים אמה ויש תלמידים
משתבשים בה מאד ומקשים הלא בתשבורת
של חמשים על חמשים לא והא חמשת אלפים אלא ג׳
אלפים ותק׳ אמה · ויש לפרש להם דתשבורת של

הלכות שבת

חמשת אלפים אינו ויצא לו ממקום שאורכו ק׳ ורחבו
חמשים ורבי׳ נמי מבית סאתים קאמר שהם כשיעור חצר
של משכן אורך מאה ורחב חמשים כיצד תקח יריעה
ארוכה ק׳ אמה ורחבה חמשים ותחתכינה ותחלקנה
לחמשים יריעות רוחב כל יריעה אמה ואורכה מאה
כמות שהיתה בתחלה ותתפרס כל חמשים יריעות
ביחד ראשה של כסופה של זה נמצאים ארובות
אורך כולם חמשת אלפים שהם חמשים מאות׳ ועו״ד
שואלים כיון שספח א׳ חמשים על חמשים א״כ
סאתים והיו כפלים ק׳ על ק׳׳ ויש להבינם שאינו כן דר״ל
תקח יריעה א׳ ארוכה חמשים ורחבה חמשים וכן יריעה
אחרת כן חמשים על חמשים ותחברם יחד נמצא אורך
שתיהן ק׳ ורחבן חמשים כמות שהיו וכן שלש סאין אורכן
ת״ק ורחבן חמשים וכיוצא׳ ועו״ד יש שואלים נמצא בית
סאתים אורכו מאה א״כ איך אמר רבי׳ שיעור
סאתים הוא ע׳ אמה׳ ויש לומר דלא קשיא כאן בארוך
וקצר כאן במרובע כיצד אם המקום אינו מרובע
הוא אורכו ק׳ ורחבו חמשים ואם תעשנו מרובע יהיה
ע׳ אורכו ורי״ט וע׳ רחבו ורי״ט כיצד יריעה ארוכה ק׳ ורחבה
חמשים תחלקנה לשתים נמצאת חציה שהיא חמשים
על חמשים תניח כאן׳ ותקח חציה אחרת ותעשנה
רצועות רצועות ותסבב אותם סביב ליריעה חציה
הראשונה לא׳ רוחותיה שהיתה חמשים על חמשים
נמצא תהיה ע׳ ל׳ על ע׳ בקרוב וז״ל הריטב״א׳ וכמה הן
סאתים כחצר המשכן וחצר המשכן כתוב ביה אורך
החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים ודרשינן
מאי חמשים בחמשים אמרה תורה טול חמשים
שארכו יותר על רחבו וסבב חמשים הנותרים לשיעור
שבת דהוו להו שבעים אמה ורי״ט מרובעים כיצד
עשה [illegible] ה׳ רצועות של עשר אמה רוחב ואורכן נ׳

מן אחת למזרח ואחת למערב הרי רחבן ע׳ וארכן חמשי
שים אחת לדרום ואחת לצפון הרי שבעים על שבעים
לא שהקרנות פגומים לכל קרן וקרן עשר על עשר
מפני התוספת שהוספה טול מן הרצועה החמשית ד
חתיכות של עשר ושים לד׳ קרנות ונתמלאו טול עשר
על עשר הנותרים שהם שנים טפחים ועשה אותן
רצועות של שני ט׳ טפחים הרי ל׳ רצועות אורך כל
אחת עשר אמות שהן שלש מאות אמה מן שבעים
לכל רוח הרי שבעים ודע לא שהקרנות פגומים טפחיים
על טפחיים ונשארו בידך ל׳ אמה טול מהם ח׳ טפחים
ושים לקרנות ונתמלאו ~~ונתמלאו~~ ונשארו בידך וה׳ אמות
ודע אורך ברוחב טפח והיינו דבר מועט שאם באת
לחלק ולהקים אין מגיע תוספת לרוחב שני שלישי
אצבע והא בעי למעבד מינה רצועה של רפ״ג אורך להקיף
הארבע רוחות כך מצאתי פי׳ שטה זו בפירושי רש״י ונכון
הוא אבל ר״ע מבירתנורוה:

ח׳ מיני קרפיפין הן. א׳ מחיצת הזרע כגון גנות ופרדסים.
ב׳ מחיצות לממון כגון היקף של עצים ותבן; ג׳ מחיצו׳
של רחבה שאחורי בתים: ד׳ מחיצת השיירא: ה׳ עמוד
רחבי ו׳ תל רחבי ז׳ אילן רחבי ח׳ קלע רחב:

הרי זה מיעט מחיצה הועיל. ויש לשאול מ״ט שני רבו׳ (ט׳ רחיק מן התל ועשה מחיצה הועיל וכו׳)
בלשניה כתב פעם מיעט ופעם הועיל. ונל״ל
לומר דיש הפרש בין לשון מועיל ללשון מיעוט דמועיל
הוא המחיצה שעשאה משום הקף דירה להתיר לעשות
קרפף כדין חצר ואחר לשון מועיל שהועיל במחיצה לו
ובתקון זה להתיר לטלטל בקרפף זה אע״פ הוא כמה מילין
וכגון שפתח פתח לו מבית וכמבואר בהלכה ה׳ ובהלכת
יו״ד בדין רחבה. ומיעוט הוא לשון נאמר למי שבא
למעט קרפף שלו שהיתה יותר מבית סאתים כגון
שהיה מוסיף על שיעור בית סאתים ב׳ או ג׳ ועוד

ע הנוטע על הכותל למעט שטח של קרפף וכן מ"ש וכן
אם הרחיק מן הכותל שלשה ועשה מחיצה הז' מועט
ג"ל הועיל דלענין הקף דירה הוא מחוצה גו שמחיצה
ראשונה לא היתה לשם דירה ועשאה גו לשם דירה
הז' הועיל מותר לטלטל בכולה אפי' כמה סאין כחצר:

פר"ק שבעה עשר

א מבוי סתום או מבוי מפולש אינו צריך לחי או קורה
אא פשאינה מדרון לר"ה או סר כולה לים או
כולה לאשפה של רבים· או כולה לאמצע רחבה:
הרי ה' מבואות אינם צריכים לחי או קורה· מבוי שהיא
מדרון מדרון לר"ה· מבוי כולה לאשפה· מבוי כולה
לים· מבוי כולה לרחבה· מבוי חצר שאין בה גט:
ז' מיני מבואות הן· מבוי סתום· מבוי מפולש· מבוי מדרון·
מבוי לאשפה· מבוי לים· מבוי לרחבה:
מבוי סתום כ"ל שיש לו ג' מחיצות צריך לחי או קורה ברוח
רביעית· וכן מבוי מפולש שאין לו אא ב' מחיצות
זו בצד זו ועשה צורת פתח ברוח שלישית דינה כמבוי
סתום ומותר בלחי או קורה ברוח רביעית: וכן חצר שאין
לה ד' מחיצות אא ג' מחיצות צריכה ב' לחיים משני רוחותיו
ברוח רביעית כל לחי במשהו או בפס רוחב ארבע מרוח
אחת: ודע שמבוי סתום אינו מותר בלחי א' כלבד
ברוח רביעית אא בד' תנאים א' שיהיו ב' חצרות ובתים
פתוחים לו· ב' שיהיה ארוך ד"א או יותר: ג' שיהיה ארוך
וקטין שיהיה אורכו יותר מרחבו: ד' שיהיה סמוך לר"ה
או למקום פטור ולא יהיה סמוך לכרמלית:
הר"ז ד' מבואות צריכין ב' לחיים כחצר· א' מבוי שאין
חצרות ובתים פתוחים לתוכו· ב' מבוי קצר שאין
באורכו ד"א ג' מבוי מרובע שאורכו כרחבו· ד' מבוי סמוך
לכרמלית

יח שהחצר שרבים בוקעים בה' ויש לתמוה דטעמא
שחצר זו הוא רה"י גמורה מפני שרבים
בוקעים בה הא אם אין רבים בוקעים בה אינה רה"י גמורה
אדרבא איפכא מסתברא דאנן קי"ל דכל שרבים בוקעים
בה הוי רה"ר: ויש לומר דה"ק רבי' שהחצר זו אפי' שרבים
בוקעים בה וכו' ורבי' לישנא דבריתא נקיט לה דתניא
חצר שרבים· וכן מפורש בגמרא חצר מותרת אפי' היכא
דקא דרסי בה רבים כדמגיד משנה· וסוף סוף קושיא כיון
שרבים בוקעים בה אין הוי רה"י ויש לומר
דטעמא מפני שנשארו בה פסים מחצר מכאן ומכאן
וזה נפרץ המבוי במלואו דמה המבוי נפרץ במלואו ה"נ
נמי חצר ודכתב רבי' בפרק ט"ו בדין אמת המים שעוברת
בחצר: ל׳ אלא באר ובהמות עולי הרגל התירו לעשות
פסין לבארות אעפ"י שפרוץ יותר על העומד בין
תנאים· א' באר ולא בור· ב' של רבים ולא של יחיד· ג' באר
ולא בחל· ד' לעולי הרגלים ולא לשאר בני אדם· ה' לבהמו'
ולא לאדם· ו' שיהיו ח' פסין ולא כל ב' פסין בזווית א' כל
פס מהן י"ט ורחבו י"ט: ז' שלא יהיה בין פס לפס יותר
על י"ג אמות ושליש שהן שיעור ב' רבקות של ד' ד' בקר
ח' שיהיו הפסין רחוקים מן הבאר ב' אמות כשיעור
ראשה ורובה של פרה או יותר עד אף אמה אבל לא
פחות מב' אמות; ט' שתהיה פרה כולה או ראשה
ורובה אבל פחות מזה לא;
לג ממלא ונותן בכלי לפניה ר"ל בין הכלי הזה דהיינו אבוס
ויש בו י"ט ורחבו ארבע שהוא שיעור רה"י בין
אבוס זה הוא פחות מזה בשיעור כרמלית מותר ליתן בו·
ואת"ל כיון שאבוס הוא כרמלית אין מוציא מבית
ומפסין שהן רה"י לאבוס· וי"ל דקי"ל כל כלי שהוא
כרמלית שעומד בין רה"י נעשה רה"י כדאיתא בפ'
אבוס ראשון דע"ש ג' נתונות הם א' שממלא ושופך באמה

והיא

הלכות שבת

והיא שותה היא מותרת. ב' ממלא ונותן בכלי באבוק והיא
שותה מאבוק והוא אסור כ"ב תנאים. א' שהיה אבוק לך
בשיעור רה"י אך אם היה ברמלית מותר. ב' שהיה אבוק
ראשו א' בין הפסין וראש א' חוץ לפסין לר"ה אך אם היה
כולו תוך הפסין מותר. ג' ואם היה כולו חוץ לפסין אסור
בג' וא"ת כיון שאבוק הוא רה"י וראשו א' בין הפסין שהן
רה"י ובאר רה"י א"כ למה אין מוציאין מבאר לאבוק מרה"י
לרה"י. וי"ל מותר אך גזרה מדק' בבעמוד שמא יתקלקל
האבוק וגו' ר"ל שמא יתקלקל ראש שחוץ לפסין ומניח
שם הדלי לקרקע שהיא ר"ה כדי לסתום הקלקול ונמצא מוציא
הדלי מבאר מן הפסין שהיא רה"י לחוץ שהוא ר"ה. ועוד יש
לדייק שכך הו"ל שמא יוציא הדלי לקרקע ר"ה שהרי
כמוציא הדלי לאבוק אין זה הוצאה. וי"ל ויש לתרץ כמו
שמתרץ זה בגמרא דילמא חזי ליה לאיבוק דמקלקל
וגו' ר"ל שרואה בתחלה נתקלקל ראש שבבין הפסין ובא
לתקנו ונושא הדלי עמו ואחר כשרואה שנתקלקל הראש
החיצון לוקח הדלי ומניחו שם בארץ לסתום הקלקול: **ועוד**
יש להקשות שא"כ היינו חייב לא פטור כמו שמקשה
בגמרא וכה"ג מי מחייב והא לא היתה עקירה ראשונה
לכך שהרי בתחלה לא הוציא הדלי בעבור להניח לראש
האבוק לראש החיצון לר"ה שהרי אינו רואהו כ"כ ועוד מפני
שאינו יכול להניחו שם מחמת אקורו אם לא כשנתגלה
והוכרח ונחפז וכל שאין בו חיוב מן התורה אין ראוי לגזור
מחמתו דקי"ל דאין גוזרין גזרה על גזרה. ר"ל כל היכא
דקאמר חייב הוא אסור מתורה ויש לאסור דבר מותר
בעבורו משום סייג אבל כל מקום שנאמר פטור הוא
אסור מדרבנן אין אוסרין דבר אחר מחמתו שדין פטור
עצמו הוא סייג שנאסר משום דין חייב אין חוזרין ואוסרין
דבר אחר ג"כ משום דין פטור ועושים גזרה לגזרה ר"ל
אסור על אסור: **ולענ"ד** נתרץ כמו שמתרץ בגמרא

הלכות שבת

דילמא הדר מעייל לה ויקח מעייל למר"ה לרה"י ר"ל חוששין
שמא אחר שהוציא הדלי מן הבאר כדי להניחו על האבוס
לראשו הפנימי ואח"כ נמלך ומוציאו ומניחו לקרקע ר"ה למקום
נמצא שאין כאן הוצאה גמורה וחוזר אח"כ ולוקחו מר"ה
ומניחו בבין פסין ועושה הנחה גמורה ומתחייב משום עקירה
אחרונה: ואת"ה הלא רבי' לא הזכיר אלא הוצאה ראשונה בלבד:
וי"ל לומר שאלו שני החששים אע"פ שחשש האחרון הוא
עיקר והואי משום שכן יש חיוב מתורה מ"מ החשש
הראשון הוא סבה קודמת לאיסור ולא רצה להאריך:
ועוד יש להקשות דכתב רבי' אם היה גבוה עשרה ורחבו
ד' לא ימלא הא אם היה פחות מזה כשיעור
כרמלית ימלא ומאי איריא בין אם אבוס הוא כרמלית
או הוא רה"י כיון שעיקר הגזרה אינה אלא כדי שלא יחזור
ויקח הדלי מקרקע דר"ה ויכניסנו לבין הפסין ועושה הכנסה
מר"ה לרה"י: וי"ל לומר דהכי חוששין שמא יוצא הדלי
לאבוס ומאבוס לקרקע ר"ה ועוד אח"כ חוזר ומכניס הדלי
מר"ה לתוך האבוס שהוא רה"י וחייב אבל כשאבוס כרמלית
ועשה פטור וכבר אמרינן שאין גוזרין דבר מותר מחמת
דין פטור לפי' כשאבוס הוא כרמלית מותר בג"ג בין אם כולו
בין הפסין בין ראשו בלבד בין הפסין ואת"ה שמא
כשכולו בין הפסין נעשה רה"י אבל כשקצתו בין
הפסין וקצתו לחוץ אינו נעשה רה"י שהרי אין כולו תוך רה"י
א"כ בלא גזרה נמי יש לאוסרו למלאות מבאר רה"י לאבוס
הכרמלית: ואת"ה שאפ"ה נעשה רה"י א"כ אפ"ה הוא אסור
כדין אבוס רה"י כדלעיל ואין לומר דכרמלית שבתוך
רה"י נעשה רה"י להקל לענין לטלטל ממנו לרה"י ול
להחמיר לחייב המטלטל ממנו לר"ה דלא שנא: וי"ל
לומר דכרמלית כעינן זה שקצתה תוך רה"י וקצתה
לחוץ אמרינן הכי לפי' אבוס זה שהוא כשיעור כרמלית
חושבין אותו כרה"י להתיר טלטול מבאר לתוכו הואיל

שקצתו תוך רה"י וחושבין אותו ככרמלית להקל שלא להחזיר המשלשל מרה"ר לתוכו הואיל שקצתו חוץ לפסין · ומה שנראה לעני"ד כתבתי בעת שרגלי בדרך ושוב נתינה השלישית היא שממלא הדלי ומניחה לפניה זה לא פירש רבי' אך נ"ל שגב' היא מותר דבגררת שמא יוציא מרה"י לר"ה ומר"ה לרה"י לא שייך אלא באבוס שמא מתקלקל · ועוד מדי הוי באבוס שבתוך בין הפסין: **ואת"ה** אסור ואינו מותר כשאין שם אבוס אלא ממלא ושופך בארץ ושותה א"כ אמרינן נמי מה שנשנו חז"ל בתקנת ראשה ורובה של פרה :ועוד דש בענין אבוס שנתקלקל אינו מתבטל מרה"י כל שנשאר בו עומד מן הפרוץ · ועוד דש בענין שמניח הדלי כדי למתום הקלקול אין חוששין משום דמחזי כבונה דאין בנין בכלים; **הלא** מותרת **ואת"ה** ונחוש שמא יצאו המים חוץ לפסין ויוציאין לר"ה כדגרסינן לגבי חצר · **ויש"ל** לומר דלק' כאן לדבר רשות הכא לדבר מצוה לעולי רגלים וזה כלל גדול תקחנו בידך שכל דבר אסור מתורה אין רשאים חכמים להתירו כלל בין לדבר רשות בין לדבר מצוה אבל דבר שמותר מתורה וחכמים אסרוהו לדבר רשות אין מתירין אותו אבל לדבר מצוה מתירין אותו בדהכא:

לג **הזורק** מר"ה לבין הפסין חייב · **ואת"ה** מה בא להשמיענו הן רה"י וכבר למעלה שהוא חייב כיון שהפסין ידענו שהזורק מר"ה ליחיד חייב א"כ בכולות למה לי: **ויש"ל** לומר דצורך היה לנו להשמיענו זה שהרי רה"י זו אין מחיצות שלה גמורות שהרי הפרוץ הוא מרובה מן העומד ולא הותר למלאות מן הבאר לבין הפסין אלא מדוחק משום עולי הרגל דהולכים לעשות מצוה · **ועוד** יש לדייק דהא נמי פשיטא ולא היה צורך לכותבו כיון שפסין אלו הן רה"י אצל מלאת המים הכי נמי הן רה"י לענין חיוב זריקה · **ויש"ל** לומר דכתב זה משום צורך זה להודיענו אפי'

לא

הלכות שבת

לא היה באר מים בין הפסין ׳ ונ״ל דגם זה פשוט היה
כיון שפסין אלו יש בהן שיעור רה״י גובה י׳ ט׳ ורחב
ד״ט הן רה״י גמורה ׳ ולא היה צריך לכותבו ׳ וי״ל שנומר
דכתבו זה משום להודיענו אפי׳ דרך רה״ר מפסקת
ביניהן ולהודיעך כחן כחן של מחיצות דלא אתו אנשים
רבים ומבטלי למחיצות ולאפוקי מר׳ יהודה דאמר אם היה
דרך רה״ר מפסקת ביניהן יסלקנה לצדדים ר״ל אם הפסין אלו עשו
אותם בתוך הדרך ורבים באים ובוקעים בין הפסין יסלק הדרך
הקוא לצד אחר מן הפסין שלא יהיו אנשים רבים מהלכים
בין הפסין דמשמע לה מדרס בקרקע של רה״ר ומבטלין המחיצה
אלא הלכה כחכמים שאמרו שאינו צריך לסלק הדרך ההיא
אפה״ לא בטלו המחיצות אף הן כחצר שהרבים בוקעים
בה הויין כחצר שנפרץ בה פרצה מכותל זה ופרצה מכותל
שני שכנגדו והעם עוברין בכותל זה ויוצאין בכותל זה
שכנגדו אפה״ היא רה״י ׃ ומותר להשקות בהמה ביניהן
אם היה ביניהם באר ׃ ואת מה בא להשמיענו שמותר
להשקות בהמה בין הפסין אחר שכתב זה למעלה בהלכה
כ״ט ׃ וי״ל שנומר דהתם שלא היה הדרך מפסקת בין הפסין
וכאן מפסקת דאפה״ היא רה״י ולא בטלה הדרך את המחיצו׃
לד חצר שראשה א׳ נכנס פי׳ דוקא שנכנס ראשה לבין הפסין
אבל אם לא נכנס לא ׃ וי״ל נודע למה לא הלא קל אין חוזר
שמותר לטלטל ולהוציא מרה״י לרה״י אחרת׃ וי״ל נומר
דוקא שאין רה״ר מפסקת ביניהן כגון ב׳ בתים סמוכים זה
לזה אבל אם רה״ר מפסקת ביניהן אסור לפי׳ כשהחצר מופלגת
מן הפסין יש הפסק ביניהן אסור מ״ש למעלה בפ״ג הזורק מרה״י הפסין
לרה״י ורה״ר באמצע אע״פ שעבר החפץ באויר רה״ר פטור ׃ ואם חייב
תקשה הלא כתב רבי׳ בפט״ו ב׳ בתים בצדי רה״ר זורק מזו
לזו למעלה מעשרה ומותר ׃ וי״ל נומר דלק׳ כאן רה״ר באורך
כאן רה״ר ברוחב ׳ כשרה״ר באורך וזרק מרה״י זו בשרה״ר
ברוחב וזרק מרה״י שמזו לרה״י אחרת שמזו בתוך למעלה

מותר אבל אם מקיים ב׳ כתים בעדי ר״ה׳ אבל בשר״ה באורך
י׳ וזורק מר״ה׳ לר״ה׳ ונ׳ בין למעלה מעשרה בין למטה אסור
היינו כש״ב בטלו הזורק מר״ה׳ לר״ה׳ ור״ה באמצע וכן חצר שאין
ראשה נכנסת בין הפסין:

לד׳ ובטלו המים בשבת אסור לטלטל בין הפסין שלא נחשבו
מחיצה וגו׳ ויש״ל להקשות לבאורה יש סתירה
למעלה קאמר רבי׳ כל שביעקן ר״ה׳ ואפי׳ היו בבקעה ואין
שם באר מים ואפי׳ רבים בוקעים בו לא בטלו המחיצות
וכאן אמר בכאן שיש שם מים יש מחיצות ובטלו המים
בטלו המחיצות: ויש״ל לומר דלק׳ התם מיירי לענין חיוב
זריקה והכא לענין התר טלטול שהרי אלו פסי ביראות
שפרוץ מרובה מהעומד כשיש שם מים נחשבין הפסין הם
למחיצה בין להתר טלטול בין לחיוב זריקה וכשאין שם מים
הם קרוב להפקר ורחוק משכר כוכר לענין חיוב זריקה
נחשבין למחיצה ולענין התר טלטול אינן נחשבין למחיצות
ואסור לטלטל בהן:

פרק שמונה עשר

ג׳ ואין מצטרפין בגמרא אין מצטרפין לחמור שבהן פרש״י
מי ששיעורו גדול הוי קל כגון תבן קטניות כמלא פי
גמל אינו מצטרף להשלים חמור דהא לא חשיב אבל החשוב
כגון תבן תבואה משלים את הקל לכשעור: ויש״ל לחמוה
דבתחלה קאמר אם הוציא תבן קטניות להאכילו לפרה
כמלא פי פרה וחייב ואח״כ קאמר הוציא תבן תבואה וקטניות
אם יש בשניהם כמלא פי פרה פטור השתא מה בין דכל
שיעור מדבר קל וקצתו מדבר חמור היינו תבן תבואה
ויש״ל לומר לא קשיא התם בפירוש כאן בקתם ר״ל כשהוציאו
כשהוציאו ונתכוון להאכילו לפרה חייב כין הוא
כולו קטניות בין מעורב קצתו קטניות וקצתו תבן תבואה

הלכות שבת

דגליה מחשבתיה שויה בדבר חשוב ומועיל לו אבל
כשהוציאו סתם תבן קטנית או קטנית ותבואה שנהן
פטור עד שיהיה הרבה כמלא פי גמל הואיל ואינו כולו
מדבר חשוב לא מצד התבן עצמו ולא מצד מחשבתו:
כ **בד"א** שאינו חייב אלא על הוצאה כשיעור כשהוציאו
סתם: ויש לדייק בכוונת רבי' בלשונו דלכאורה
משמע ממנו דכשהוציאו בסתם בעינן שיעור
אבל כשהוציאו ~~סתם~~ בפירוש שנתכוון בשעת הוצאתו
בעבור צורך זריעה או לרפואה או לדוגמא או לצורך לא
בעי שיעור אפי' במשהוא חייב' ואינו כן שבראש הפרק
כתב דאף כשהוציאו בפירוש לא לצורך אכילה או לצורך אחר
דבעי שיעור כש"ת שכתב בהלכ' ז' המוציא גרעינין אם
לאכילה כגרוגרת. אם להסקה הרי הן כעצים אם לנטיעה
שנים וגו': וכן בהלכה כ' שלוקטה המוציא כגרוגרת לא כולה וגו'
ויש לומר דג' הוצאות הן הוצאה לצורך זרד זריעה
רפואה דוגמא הוא במשהוא ואינו צריך שיעור
ב' הוצאה לצורך אחר צריך שיעור בדבר שהוציאו
שיהיה מספיק לדבר שהוציאו בעבורו כגון לצורך אכילה
והסקה ולהזייה וכיוצא. ג' הוצאה סתם שלא נתכוון לשום
צורך כשהוציאו אז גם בעי שיעור כפי השיעור שנכתבו
במשנה שבארם כאן רבי' ולשון רבי' נראה כחסר וכך שיישר
לתשלומו בד"א שאינו חייב אלא על ההוצאה כשיעור
כשהוציא סתם או שהוציאו לצורך אחר חוץ מלזריעה
או לרפואה אבל המוציא לזרע או לרפואה או להראות
חייב בכל שהוא ולפי זה תיבות ולכל מוצא בזה אינם
ממש:
כב **דבר** שאין דרך בני אדם להצניעו ואינו
ראוי להצניע משנה פרק כלל גדול ועוד כלל
אחר אמרו כל הכשר להצניעו ומצניעין כמותו והוציאו
בשבת חייב חטאת עליו וכל שאינו כשר להצניעו ואין
מצניעין כמותו והוציאו בשבת אינו חייב אלא

המצניעו

הלכות שבת

המצניען כו' רבי' בפי' המשניות עם דבר הכשר להצניע ש
שהוא ראוי להצניעו שיתקיים ולא יפסד ומצניעין כמוהו
שמנהג אותו המקום להצניעו שיש דברים שכשרים להצניעם
שמתקיימים ועומדין אבל אין בני אדם נוהגים להצניעם
מפני שהם הרבה או שהם גרועים לשם כגון אבנים ועפר
וכיוצא ורע"ב פי' שם כל הכשר להצניע שהוא דבר העשוי
לצורך אדם ומצניעין כמוהו שיש בו שיעור להצניע אינו
חייב לא המצניעו אם נעשה חביב על אדם א' והצניעו
חייב על הוצאתו אם הוציאו אבל אדם אחר אינו חייב
עליו דלגביה לאו מלאכה הוא קרי ליה ורע"ב כל שאין מצניעי'
כמוהו היינו שהוא פחות משיעור וכן היא להרב המגיד
א"כ נמצאת אומר שאין המוציא דבר מה"י לר"ה חייב
לא בג' תנאים א' שיהיה כשר להצניעו שיתקיים זמן הרבה
ולא יפסיד ושיהיה לצורך אדם אבל אינו כשר
וראוי להצניעו כגון דם הנדה ועצי אשרה פטור' ב'
שיהיה מנהג המקום ההוא להצניעו לאפוקי אבנים
ועפר וכיוצא ג' שיהיה בו שיעור המועיל לאפוקי //
מפחות שיעור בר"א לשאר אדם חוץ ממצניע אבל
מי שהצניע דבר מה אח"כ הוא בעצמו הוציאו מה"מ
חייב אע"פ שדבר ההוא לא היה ממין הראוי וכשר
להצניעו וגם לא מנהג אותו מקום להצניעו וגם לא
היה בו שיעור המועיל לא היה דבר נפסד כדם נידה
וגרוע כאבנים ועפר ופחות משיעור הוא חייב דלגביה
הוא נעשה חביב ומועיל והוא מלאכה; הרי ד' הוצאות
אינן צריכין שיעור. המוציא לזרע. המוציא לרפואה.
המוציא לדוגמא. המוציא המוצנע;

כג הוציא חצי שיעור והניחו וחזר והוציא חצי אחר
והעבירו ז"ל שהעבירו בידו אע"פ שלא הניחו
בקרקע והוא שידו משולשלת למטה בתוך ג"ט סמוך לארץ
ועומד עם החפץ בידו כמי שהניח ע"ג משהו דמי אבל אם זרקו אינו
חייב. כ"ד הוציא חצי וכו' פי' שלא הוציא חצי שיעור
מרה"י לר"ה וחזר והוציא חצי שיעור [illegible] אחר
שהעלם חייב [illegible] תשובה אם [illegible] ר"ה [illegible]
[illegible] רשות או יש בינים [illegible]

הלכות שבת

פרק תשעה עשר

א אלו הדברים המוציאים מה"י לה"א או מה"א לרה"י חייב
רומח סייף קשת אלה טבעת שאין לה חותם לאיש
וטבעת שיש לה חותם לאשה מחט נקובה לאשה מחט
שאינה נקובה לאיש:

יג דע שאם נותן רטייה על המכה וכורך עליה חוט [illegible]
משום שלא תפול מותר אבל יכרוך חוט ומשיחה דל"ירצועה
כך על המכה בלא רטייה אסור וכן כל חוט שאינו צורך
האגד אסור דאינו מרפא והוי משוי:

כ אבל טלית המצויצת כהלכתה מותר לצאת בה הטור
שם הלכך מותר לצאת בטליתי שלנו לרה"ר
דחשיבה מצויצת כהלכתה אע"ג שאין בה תכלת
דקי"ל אין התכלת מעכב את הלבן תדע לך שהרי [illegible]
מברכים עליהם ומה"ט ומהר"ם היה מחמיר שלא
לצאת בה ולא היה יוצא בה:

פרק אחד ועשרים

א נאמר בתורה תשבות וגו' ואיכא למידק שבותות
דשבת איסורן מה"ת או מד"ס את
מד"ס א"כ היכי קאמר רבי' ונאמר בתורה ואת מה"ת
א"כ אמאי העובר על שבותות פטור תשובה לעולם
עיקר איסורן מתורה אבל ביאורן מד"ס ומה
שאינו חייב לפי שמלאכה איסורו בעשה ובלאו ושבות
איסורן בעשה בלבד וזהו דרך הרמב"ן אבל דרך ר'
בריתות שבמכילתא הוא בין איסורו ובין ביאורן מד"ס
מד"ס ולא מה"ת כלל ומה שמביאין ראיה מתשבות הוא
אסמכתא ורמז בעלמא: וג' מיני שבותות הן שבות
שגורמת מלאכה שבת שמתחלפת במלאכה [illegible] מעט:

אסור

הלכות שבת

אסור להפנות בשדה הניר פרש״י שדה ניר חרושה ראשונה ועומד לזריעה משום משוה גומות ר״ל שכוון שכח ויקח גוש עפר ממכאן ממקום גבוה ויניח כאן במקום נמוך והוי ליה משוה גומות והכי גמרא דילמא שקיל מעילאי ושדי מתתאי ומחייב משום דאמר רבא היה לו גומא וטממה חייב: אסור להפנות בשדה ניר משום ישוה גומות וכן אסור לקנח טיט בקרקע משום ישוה גומות וכן אסור לשוף מנעלו כרוק בקרקע משום ישוה גומות וכן אסור לשחק באגוז משום ישוה גומות וכיוצא לכולהו ואיכא למפרך אפי׳ ישוה גומות מה בכך דהא קל בריש פרק ראשון כל דבר ודאי פסיק רישיה חייב בין מתכוין בין שאינו מתכוין ר״ל כל העושה דבר ובודאי יעשה דבר אסור מחמתו זה מותר נקרא ודאי פסיק וחייב היינו כגון שחתך ראש עוף חייב בין שנתכוון להמיתו שהיא בונה אסורה בין שנתכוון לצחק להשתיק בו הולד שהיא בונה מותרת אבל פסק פסיק רישיה אם נתכוון לבונה אסורה חייב ואם נתכוון לבונה מותרת היינו כגון שהולך על עשבים ועשבים נתלשים ברגלו אם נתכוון לתלישת עשבים חייב אם נתכוון להליכה בלבד מותר שהרי בהלכה

זו

הלכות שבת

זו ספק הוא שיתלשו עשבים או לא׳ וכן לו כונס ספק״
פסיק רישיה הם שהרי להפנות או לקנח או לשוף ברוק״
ספק הוא אם ימלאו גומות או לאו ואעפ״י שימלאו גומות
מותר שהרי לא נתכוון לתקן השדה למלאות גומות:
ויש״ש לומר דה״ק שמא ישכח שהוא שבת וי״ה ויגרר
כוונתו להסיר הטיט ולהסיר הרוק ויתכוון לתקן
השדה ולשוה גומות בכונה וכן ה״ה הוא טעם לבר
לו השבתות אסורות משום שמא יבא לידי מלאכה׳
היינו טעם כל שבתות הגורמות מלאכה: נ׳

נ׳ נשי״ם המשחקות באגוזים ושקדים׳ כתב ר׳ ירוחם
לדברי הפוסקים ברבה מותר לשחק באגוזים
ע״ג המחצלת דליכא אשוי גומות וכ״כ הרמב״ם ולא
גזרינן שמא ישחוק בהם ע״ג הקרקע דא״כ הוא גזרה
לגזרה עכ״ל ואני לא מצאתי כן בדברי רבי׳ בפירוש וש
לדקדק ממ״ש בסמוך שהתיר לכבד הקרקע המרוצף ולא
גזר אטו שאינו מרוצף: ובמ״מה שכתב רבי׳ שטעם
האיסור הוא משום אשויה גומות וכן ממ״ש בסמוך
שמותר למלאת בגלגל מבור שבחצר וכתב שטעם
האיסור כשאינו בחצר הוא משום שמא ימלא לגנתו
ולחרבתו וכב׳ כ״ר גבי משמר פירותיו כתב שהטעם

שלא

הלכות שבת

עו שלא יטפח ולא ירקד הוא שמא יטול צרור ויזרוק ד״א ברה״
וכל דברים אלו הם שינוי דשני רבא דאמר ולא אסרו אלא
קול של שיר ובהדיא כתב בס״ג כ״י שאסור להשמיע קול שיר
בשבת משמע הוא קול שאינו של שיר מותר:
שכו״א ישוה גומות וי״ש להקשות שהא מפני מבעי ליה וי״ל
לא קשיא כאן במעשה כאן במחשבה שאע״פ
במעשה הוא ודאי ימלאו גומות כשמכבד הקרקע אבל מ״מ אם
לא נתכוון לכך לית לן בה לפי׳ אמר שמא כלומר שמא יעי
בטוש״ע רע״ע מחשבתו של כבוד ויתכוון למלאת גומות:
ר״צוף באבנים מותר לכבד וי״ש להקשות תינח איסור
משוה גומות דאין משוה גומות ברצפת אבנים
אבל תיפוק לי משום איסור טלטול שהרי אסור להזיז עפר
וצרורות וקליפות האסורים וכל דבר שאינו תורת כלים
ואינו מאכל אדם או מאכל בהמה אסור לטלטלו ולהזיזו
וי״ל לומר דטעמא דמפני שהם לו כגרף של רעי ר״ל צואה
או מי זבל בחצר בבית מותר לטלטלו לצד אחר
אע״פ שאין בו תורת כלי מפני שהוא מאוס ומשום כבוד
הבריות לא גזרו הנ״ל אלו הכבדית עפר וצרורות וקליפות
המאוסים חשובין אצלו כגרף של רעי דמאיסין ליה:
חצ״ר שנתקלקלה בימי גשמים ר״ל חצר שהיא מלוחלחת

במי

בחי מטר ואינו יכול לישב שם ומרדה ר״ל מפזר בה תבן ״
ויושב בה ׳ ולר״ש להקשות אין הוא מותר לרדות בה ולמה
אין אוסרין לרדות משום שהוא משוה גומות׳ ונ״ל
לומר כיון שמתכוין שתבן הוא ראוי למאכל בהמה
או לשוות הגומות אין חוששין לזה שאינו מבטל ליה [illegible]׳
ועי״ל א״כ למה אינו מורה לא בסל ולא בקופה אלא בשולי קופה׳
ונ״ל טעמא דאסור להביא תבן בסל ובקופה כדרכה
לא יביא׳ שצ״ל הסל בשנוי כדי שיזכור שהיא שבת ולא ישכח
השבת מחמת טרדתו ויבא לשוות גומות ברגלו או בידו בכונה:
ה׳ אם היה הבור של גלגל בחצר וכו׳ פי׳ כלבור שסמוכה אצל גינה
וחורבה של רעים ואצל ברכה ששורין בה פשתן [illegible]ין
ממלאין בה בגלגל לא ממלא בלא גלגל ואינה איסה סמוכה
אצל לו מותר בין בחצר בין חוץ לחצר ורבי׳ דנקט בחצר
מילתא פסיקתא נקט דסתם בור בחצר אינה סמוכה לשום
אחת מאלה ולא כמגיד משנה דפי׳ דמשום רוקא נקט לחצר
אלא משום הווה נקט לחצר כדאמרן בכסף משנה:
ח הי״ו בתים המעולה משלשה לתוך שלשה ר״ל שבראש שלמעלה
הם גבוהים מארץ ג״ט ובראש שלמטה אינם גבוהים שלשה
מותר להשתמש בהם ר״ל בראש שאינן גבוהין שלשה אבל בראש
שיש בהן שלשה אסורים: הי״ן גבוהין שלשה וכו׳ או שיש מלו

נ״ל שלשון זה משובש וכך צריך לתקן כיון שיש חלל ג׳ אסור׃
ז׳ מקשקשיות של זכוכית מתיר השקים׳ ור״ל למה אינו נותן
תחתיהם כרים וכסתות. כיון שעקים קטנים
ויכול לשומטם מתחתיהם כל זמן שירצה ואין כאן בטול כלי
מהיכנו׳ ויש לומר אעפ״י שיכול לשומטם מ״מ יש בהם בטול
כלי מהיכנו לשעתו ומה שהתירו ליתנם תחת שקים קטנים
אחרים משום הכרח של הפסד׃ גדולים ומלאים כלי זכוכית
כו׳ משום רבותא נקטיה לזכוכית פי׳ לשאר כלים
שיש בשבירתם הפסד הרבה׃ נוטל את הכלים השלמים
ד׳ ריבון הן א׳ היתה מעוה כלים הפעלים ר״ל כלים
שהם מותרים בטלטול כגון קיתון וקערות וכלים שמשתמשין
בהן בשבת פרק המשך בדרכו שנוטל הכלים עם המשא׳
ג׳ אם היו כלים שאינם ניטלים כגון כלים שמלאכתן לאסור
ושהם חביבין לו מאד כגון כלי חרושה וארוגה החביבין
היקרים שמפרש רבי בפ׳ כ״כ מתיר החבלים והשקים נופלים
מאליהם ולא יוריד המשא בידו שאסור לטלטל דבר האסור
בטלטול י״ג אם היו כלים המשתברין אם היו שקים קטנים
מניח תחתיהן כרים וכסתות והן נופלין עליהם אם היו של
זכוכית אסור להניח תחתיהן כרים וכסתות שמ״מ דהוי מבטל
כלי מהיכנו לשעה זה אלא מתיר החבלים והם נופלים

הלכות שבת

אעפ״י שמשתברין שבירתן אין הפסד לא מועט שנעשין אין
בהם הפסד שכלי זכוכית נתכין נשברין יש להן תקנה שחוזרים
ומתיכים ומתקנין אותו ובונים אותו פעם אחר לכלי אחר
כבתחלה: ד׳ ואם היו שקים גדולים פורקים בנחת בין היין של
זכוכית או שאר כלים דמשום הפסד הרבה התירו לטלטל
כלים אסורים לטלטל ואפי׳ בטול כלי מהיכנו: הר״ל ה׳ פריקות
למשא בשבת וסי׳ כ״שר״ן וס״א ריכ״מן ראשו׳ ידו׳
כרים׳ שבירה׳ נחתי׳ א׳ ר״ל משא של עליף תבואה
מכניס ראשו תחתיו ומתקן ונופל: ב׳ משא שיש בו כלים
הניטלים בשבת פורקו בידו כדרכו: ג׳ משא שיש בו כלים
שאסורים לטלטלם בשבת כגון כלי חרושת וארוג
וכיוצא מניח תחתיהם כרים וכסתות ושאר הבגדים ומתיר
החבלים והם נופלין עליהם אם השקים קטנים שהרי יכול
לשומטם מתחתיהם ולא יבטלם מהיכנם: ד׳ שבירה הם
כלים של זכוכית מתיר חבלים והם נופלין אעפ״י שנשברים
דהפסד מועט הוא דכלי זכוכית שנשבר יש לו תקנה ולא
יתיר להורידם ביד משום טלטול וגם לא להניח על הבהמה
משום צב״ח וגם לא יתן תחתיהם בגדים אעפ״י שהשקים קטנים
ויכול לשמוט הבגדים מתחתם מ״מ אסור משום דהוי בטול
כלי מהיכנו לשעתו: ה׳ נחת משא שקים גדולים בין של

זכוכית

הלכות שבת

זכוכית בין של שאר דברים פוקס בנחת לעב״ם שיש בו לסור עזן
טלטול מותר מקברח של הפסד גדול ומהברח של צבח׃

יא מעמר ר״ל שמקבץ עומרים זה על זה ועושה אותם גדיש
חייב והוא אב של המדבק פירות זה בזה כגון״
שעושה עגולה של תאנים או חרוז של תאנים חייב משום תולדת
המעמר והמכבש פירות בידו הוא איסור שבות של תולדה
של המדבק לפי׳ פירות שנתפזרו בחצרו מלקט יד׳ על יד
ר״ל מלקט ביד זה ונותן לידו אחרת ואוכל אבל ליתנם לתוך
הסל וקופה אסור בין שהם מפוזרים בהרבה מקומות בין
במקום א׳ בין שנפל לתוך עפר או לא בכ״ג אסור ליתנם לתוך
הסל וקופה שמו[illegible] ישבה ויכוון ומכבשם בכל כחו בתוך כפיו
ויתכוין לעמור אבל להרשב״א והרמב״ן דדין זה אינו אסור
משום חשש עימור דזה הוא חשש רחוק אף דין זה הוא
תוספתא אסרתו משום בורר לפי׳ אם נפלו לתוך עפר אסור
ללקוט וליתן לתוך הסל משום בורר שכל הבורר לאוכלו
לשעה אחרת הוי כבורר לאוצר אף בורר יד׳ על יד בידו
ואוכל מיד אם לא נפלו בעפר וברורות והם נפלו במקום
א׳ וקח ויתנם לסל מותר אם הם מפוזרים לסל אסור
לתוך ידו ואוכל מותר וכן משמע מה״ח למדתו דלכ״ע אסור
לכבוש צמוקים וגרוגרות בכפו בכל כחו משום עימור׃

אין

הלכות שבת

יג אין מרסקין ר"ל אין משברין את השלג שזובין מימיו ר"ל
לכלי ריקן דהוי כמפרק וכבורר אבל מרסק לתוך הקערה
שיש בה אוכל או לתוך כוס שיש בו מים או יין דהוי כמפריד
אוכל מתוך אוכל ואין כאן מפרק או בורר כמ"ש בפ"ח הסוחט
אשכול ענבים לכלי ריקן חייב לקדרה שיש בה אוכל מותר:
יד המולל מלילות ר"ל המפרך שבולים [illegible] בשיניו ר"ל בידו
אחת ולא בכלי ולא בב' ידין וזהו שכתב למטה
שמותר למלול מלילות בראשי אצבעותיו:
לג מגבל חייב וכו' שאלה מותר לגבל קמח במים או
בחומץ או בשמן ומשקה מה אולא תשובה
ארבעה קמחים הם וסי' חק קש קמחי' קמח קלי
קמח קלוי יקמח שתיתי א' המגבל קמח
חי חייב משום לש. ב' קמח קלי ר"ל של חטים או תבואה או
קטניות או פירות קלויות ואח"כ נטחנו אם עשה הרבה אסור
אבל אם עשה מעט מעט מותר ג' קמח קלוי ר"ל שקמח
חי ואח"כ הקמח עשה נקלה ג"כ אינו בקמח קלי. ד' קמח
שתית והוא קמח של מלילות וכרמל וקלו באש עד שיבשו
ואח"כ נטחנו מותר בב' תנאים וסי' רש"ר רך ולא קשה
בשינוי ולא בדרכו ויתן שתית ואח"כ חומץ:
לה אין מאכילין בהמה חיה ועוף בשבת וכו' מותר

ליתן

הלכות שבת

עקן מותר ליתן מזונות לפני בהמה חיה ועוף בשבת וביו"ט או לא
תשובה ביו"ט בה"א אותם של מוקצה אסור שמא יקח מהם
וישחטם · ושל מוכן מותר ר"ל כשקנה בה"ח כדי לאוכלם
הרי זו מוכנים · קנאם בעבור לגדל בניהם או לחרישה או
לחליבה או למוכרם · או בעבור להוליכם לדורון נקראו
מוקצה אע"כ מבעוד יום נתכוון עליהם לאכילה שאז נשארו
מוכנים · ובשבת בין של מוקצה בין של מוכן מותר דאין
שחיטה בשבת אך שיהיו מזונותיו עליו כגון של
בייתים שמזונם על האדם כגון פרה וחמור ותרנגול
ותרנגול ואווזין אבל שאין מזונותיו עליו כגון חזיר ויוני
של שובך ודבורים שניזונים ע"י עצמן משדה אסור להאכילם
וכשמאכיל בהמות ועופות שמזונותיו עליו לא יאכילם כדרך
חול אם בשינוי · לפי לא יאכיל גמל מאכל ג' ימים בפעם א'
כגון שתוחב בפיה מאכל הרבה וזהו אין אובסין · לא מאכילה
מאכל יום א' ואין מאמירין העגל ר"ל לשפוך לפיה כרשינים
עם מים בבת אחת לא עשבים בפני עצמם ומים בפני
עצמם ואין דורסין ליונות ר"ל לא יתחוב מאכל לפיהם
[illegible] למקום שאין יכולות להחזיר: מותר לאדם להעמיד
וכו' אין יהיה מותר לאדם שיעמוד בהמתו ע"ג העשבים
המחוברים · וגם על המוקצה ר"ל העשבים שנתלשו
בשבת

בשבת אדרבה איפכא מסתברא ׳ וי״ל דטעמא כשהעשבים
במחובר לא ימלאנו שום אדם לבו ׳ לתלוש המחובר דהוא
מלאכה ואיסור דאורייתא אבל עשבים שנתלשו בשבת
שאסור לטלטלם והזיזם ממקומם איסור זה הוא איסור
שבות מד״ס הוא קל שאין בו חיוב סקילה אפשר שיזלזל
בו האדם ויטלטל העשבים ויזיזם:

פרק שנים ועשרים

ה׳ מותר לצוק מים חמין לתוך מים צונן או צונן לתוך חמין
יש לדקדק כבר למעלה אמר נותן מים חמין לתוך
אמבטי של צונן וי״ל דוכדי נסבה ר״ל לחינם הביא
הכפילות הזה אב״נ משום צחות לשון איידי דקאמר
צונן לחמין לא נקט במי חמין לצונן לא דל״א חמין לצונן
באמבטי לא חמין לצונן במיחם מבשא: ועוד י״ל כיון דתני
למעלה צונן בחמין באמבטי לא ומשו הדר
ותני צונן בחמין במיחם לא והאי כפילותא משום מה
נקטה ׳ וי״ל איכא בינייהו דבאמבטי רוקנית ממים
עסקינן והק׳ אמבטי ש״מ שדרכה תמיד להיות
מלאה מים אעפ״כ שהיא ריקנית אסור ליתן בה מים
צונן אב״נ באמבטי של כלי שני עסקינן שלא הוחמו בה

מים

הלכות שבת

מים חמ׳ ב׳ תירוצין או אינם נראים ואדרבה מדרבי׳ החמ׳
נראה שאמבטי זו יש בה מים והיא כלי ראשון א״כ הדבר
קשה דאם לא אבוא מי הוא וצלש׳ ועוד קשה מזה
שפי׳ רבי׳ בבי׳ משניות שמיחם זו היינו שפינה ממנו
מים ונשארו בו עוד מים חמין לפי׳ אסור ליתן בתוכו מים
מועט שהרי מתחממין אבל מים הרבה מותר כשיעור
שיתבשרו בלבד ובב״ן כתב שאסור ליתן צונן בחמין ע
כשהיה בכלי ראשון בכל גונא וצ״ע:

ח׳ **דבר** שנתבשל קודם וגו׳ בהלכה זו יש ג׳ דינין פי׳ חיבור
המעך חמין׳ צונן׳ רך׳ א׳ כל דבר שנתבשל
כבר או שבא בחמין מותר בשבת להדיחו או לשרותו: ב׳
דבר שלא בא כלל בחמין לא הוא צונן לשרותו בחמין ע
אסור דהוי כמבשל אבל להדיחו בחמין מותר: ג׳ דבר
שמדיחין אותו במים
רך שתכף שנבא במים מיד מתבשל כמליח הישן ר״ל בשר
המלוח הרבה וישן או קולייס האספנין פי׳ דג קטן בין לשרותו
או להדיחו אסור לפי׳ בשר מבושל כבר מותר לשרותו
ולהדיחו׳ בשר חי ובש להדיחו מותר ולא לשרותו׳ בשר
מלוח וישן לשרותו ולהדיחו אסור דהדחתן היא גמר
בישולן: **קדרה** שהוציאה מתנור והיא תפלה אם מותר
ליתן בה מלח או מי מלח או לאו׳ תשובה מלח
מותר אבל מי מלח ליתן בקדרה אינו מותר לא

הלכות שבת

כל תנאים וכו' החבור האש' חמין מעט' רבין. א' פי' שלא
תהיה הקדרה על האש. ב' שיהיו המים חמין ולא
צוננים דאסור ליתן מים צונן לחמין לתוך כלי ראשון בקדרה
ויורה אבל לתוך כלי שני מותר. ג' שיהיו מי מלח מעט ר"ל
שלא יעשה רק לסעודה ההיא ולא להרבה סעודות: ד'
שיהיו מי מלח רבין חצי מלח וחצי מים ולא עדיין שני שלישי
יג מלח ושליש מים: **מותר** לרחוץ ידיו בדבר שמעביר
כבורית ואהלה בשבת או לא' **תשובה** מותר
בג' תנאים וכו' חם חצי' מתכוין. א' שיהיה חצין
מדבר המשיר וחצין מדבר שאינו משיר ואם היה
רוב מדבר המשיר בודאי אסור; ב' שלא יתכוין להשיר
השער. ודע שיש ב' נוסחאות בספרי רבי' אם היה הרוב
מדבר שאינו משיר מותר אינה אמתית לא הנוסחא
אם היה הרוב מדבר המשיר אסור לחוף ואם לאו מותר
שהרי מסכמת למסקנת הגמרא כל היכא דליכא אהלא
רובא ר"ל כל שאין רוב מאהלא שהוא ממין המשיר שער
בודאי מותר אבל לנוסחא הראשונה כל שאינו רוב
מדבר הבלתי משיר אסור אעפ"י שהיה מחצה על מחצה:
טו **ואין** מכבין חבית של יין או של מים בבגד פי' בבגד
שהוא מלבוש שלובשין אותו כגון חלוק וכיוצא
משאר מלבושים דשמא יגע במים או במשקה מה'

הלכות שבת

יז חבית שנשברה · אין מצילין ממנה אלא כב תנאי · בשבוי ולא כדרך חול כיצד לא

ויצטרך ללובשו ויבא ס למוחטו מן הטיט אבל כסוי מגגר

אחר שאין לובשין אותו מותר שהרי אינו מקפיד על טנופו

יז ובכל אדם וחוה בחלק מים: המכסכס בספר סודר פי׳ שהבגד

לאחר שנתכבס מתקשה וגב ליבונו מצהיל לפיכך

סודר שהוא הבגד העליון אסור לשפשפו שכונתו ללבנו

יח וחלוק שכונתו לככבו מותר: ואין מגררין לא מנעלים

ולא סנדלים חדשים כתב הטגיד משנה שהלכה זו

מתוהמת מצד הלשון וגב מצד הדין אם מצד הלשון הכי

הוה ליה למתני אין מגררין ולא סכין ולא מקנחין לא מנעלין

ולא סנדלים חדשים אבל ישנים מותר ·וכן מצד הדין

דכולם אסורים בין בחדשים בין בישנים למקנח דתני

כא התם ׳ חווא אין מגררין וגו׳ שתי מטהרות זו על זו ·

תוספתא דעירובין פא ואיכא למודק אמאי לא חייש

ברישא שמא יסחוט כיון שהפקק שרוי במים ולא

באמצעיתא אמאי לא חיישנן שמא יסחוט כדחיישין בסיפא

ונל ברישא שכונתו להשיק שתי מטהרות זו כשמחזיר

הפקק למקומו אין לחוש שירחיק הפקק במקום דאדרבה

מחזירו בענין שלא ימלא כל הנקב דא״כ תפסוק השקיקין

והיינו דקתני שהרי דעתו שיצאו המים ובאמצעיתא אינו

פוקק אלא מפני שחושש שמא יצאו המים רבים וישבו

אין מצילין · בשבוי ולא ~~[illegible]~~ יקפול ויעמד ר״ל שמוכל עמד הים שנקר קפול כיין וחוזר ומעמיד לכלי ולא יטפי שלוקח שמן ככלו ומקנחו כשפקהכלי כ ~~[illegible]~~ בהעלה אחת בקבלה שיניח כלי תחתיה או כלעה שתפסק כלי למרחוק וזכלו יין לתוכו אין כערוך שידביק הכלי לנקב שבחבית ושותת לתוכו אבל לא כב העלות ולין שלשקם כאחת שמא יתוק שבוא נצרך להדבק לכלי להעל ככלי העלות ...

הלכות שבת

על האוכלים ועל הכלים אבל אם יבאו המים מעטים אינו
חושש ואפי' אינו דוחק את הפקק הרבה הואיל ולא חיישינן
שיסחטנו אבל בקיפה שפקק בה כדי שירדו המים לבור מקפיד
אפי' על מעט מים שלא ילכו חוץ לבור ואפי' הוא דוחק
הפקק וחיישינן שמא יסחטנו כשהוא דוחקו בפי משנה
ואם נשמט ציר התחתון וכו' שזהו תיבה ומגדל שפתחיהן
מן הצד ויש להם ב' צירים למעלה ולמטה
אם יצא התחתון כולו ממקומו אסור להחזירו שמא יתקע
אבל אם יצא מקצתו דוחקו עד שמחזירו למקומו כיון
שהעליון נשאר במקומו בקל יכול להחזיר התחתון אבל
כשיצא העליון אסור אפי' לדחקו ולהחזירו למקומו: שלא
בכל מקום גזרה שמא יתקע ומתחייב משום בונה והבונה
כל שהוא חייב ומלאכה דאורייתא היא שלא הותר במקדש
שום מלאכה חוץ מהקרבת תמידין ומוספין וקרבנות צבור
הדוחין את שבת מגזירת הכתוב:

פקק חלון הוא לוח או דבר מה שסותמין בו החלונות
בזמן שהוא מותקן לכך ר"ל שמתחלה מוכן לכך
במחשבה שחשב בלבו דבר זה יהיה בעבור החלון לפקוק
ולסתום בו אפי' הוא בקיעת עץ בעלמא מותר במחשבה
כזו ונעשה לזה כפי שאמור לטלטל עצים ואבנים או כל

הרב: על האו' ועל הכלים. אבל אין פוקקין הביב דבר
חזקה כדי שיקבעו המים ... ואחר שלשים יורד:

ונמצא לפי זה
לשון כ"ה
רבנו קצר ...
... וקצ'
שיעור לשונו
להתעצם
ההכנה
הפקק מחזיר
למקומו מפני
שאינו כא
נידי
כ"ה
קחיטה טהר.
אינו פוקקו
יפה שהר.
דעתו
שיגלו
המים שאינן
ולפסו'
ומפקקים
הביב בקודרין
ובכל דבר
... רפה
כדי שלא
... ישובו
... הרב:

דבר שאינו כלי שנעשה בו מלאכה מה או שמייחד למלאכה ועוך מה וכאשר ייחד אותו מקודם שבת למחשבה לאיזה צורך מה די ונעשה כלי כמו שמתבאר למטה בדברי רבו׳ נב׳ כ״ה וכו׳ מדין חריות של דקל ומותר לטלטלו לפקוק בו החלון בו איסור טלטול כיון שנעשה כלי וגם אין בו משום בונה דהוי תוספת אוהל עראי שהרי נעשה פוקקו ולשעתו מסירו ומטעם זה כל דלתות שלנו של בתים וחצרות ועוד אין בנין בכלים פי׳ אין דרך אדם לשקוע כלים בבנין להיותם כאבנים ולבנים או קנים למחיצה ולבנין מה נפ׳ כל זה היינו בחתיכת עץ שפעם פוקק בו החלון ופעם משליכו משם אבל אם הוא קבוע בחלון שם או קשור בחלון שם אפי׳ מחשבה נמי לא בעי וקו׳ מדין נגר המתבאר בפרק כ״ו:

פרק שלשה ועשרים

אפילו להכור

באצבע אין להקשות על זה ממתנן בפ״ק דיומא שהיו מכין לפני כה״ג באצבע צרדה דשאני מקדש שאין בו משום שבות: **אין** מקדישין ולא מעריכין ועל פסיקת צדקה לעניים בשבת תמה הר״ן בפ׳ משילין דהא תנן אין מקדישין ומצאתי בשם רבי׳ חננאל שלא אמרו אלא להקדיש כלי ידוע משום דמחזי כמקח וממכר אבל לא אמרו לחייב עצמו בדיבורו לגבוה ועדיין אין

נוח לי דהא אין מעריכין לאו כלי ידוע הוא ואפ״ה
אסור עכ״ל ונראה לי דמעריך דמי שפיר למקח וממכר
דהוי כקונה איש זה מאחר שנודר ליתן ערכו להקדש
והכלבו כתב בסימן נ״ח בשם גאון אחד דדוקא הקדש
מזבח או דבדק הבית אסור שיוצא מרשות לרשות גבוה
ודומה למקח וממכר אבל עכשיו שנודרין להקדשות כמ״ש
או עטרה או שמן למאור ונוצא בהם מותר לפי ש
שעדיין אין מיחדין שום דבר שיוצא מרשותן ואינו דומה
למקח וממכר עד כאן וזה כדברי רבי׳ חננאל שכתבתי
בסמוך: בשעת בית המדרש פרש״י בשעת המדרש כ״א
קודם אכילה קיו דורשין שלא בזמן בית המדרש
לאחר אכילה לא דרשו משום שכרות וכן במגיד
משנה · ובאדם וחוה וזה קשיא שהרי למעלה רבי׳ כתב
בב׳ שלשים שזמן המדרש היה אחר הסעודה וכן עוד
כתב רבי׳ בפ׳ מהלכות ד״ו וכן טורים כתב שלאחר
סעודה והשינה יקבעו מדרש:

פרק ארבעה ועשרים

מותר לרוץ בשבת לדבר מצוה וג׳ ארבעה ריצות הן ה׳
ופי׳ מטר״א מצוה׳ טיול׳ רפואה׳ צורך אחרי
א׳ בעבור לשמועת תורה ודרשה או בעבור תפלה
למצוה מותר ט׳ אחרי ה׳ עקיבא ולכו: ב׳ לאו לטיול כרץ

שקובעין

שקופצים הבחורים בהליכתם מותר והן עונג בזול מכלל
עונג שבת: ג׳ לרפואה כדי שיתיגע ויזיע אסור י״ל או בעבור
צורך אחר לאכילה או ללבוש בגדים או לראות חבר מה אין
צורך אחר אסור ש׳ חשוב משבת רגלין שלא יהיה הילוכו
של שבת כשל חול:

ורמוזה וכו׳ רש״ע י׳ טלטול

פרק חמשה ועשרים

מותר לטלטל אותם דלתות
ולמעלה אמר דלתות אסור לטלטלן · וז״ל הטעם הזה
כמו שכתבה המשנה לפי שאינן מן המוכן ר״ל דלתות
של הבית שנתפרקו אסור לטלטלן לפי שלא חשב לטלטלן.
והטעם דלא נעשו לטלטול אבל בלי דלתות של כלים דלת
של שידה ושל תיבה ושל מגדל לפי שהן מוכנין אגב הכלים
ונעשים לטלטול וחשב לטלטלם: ועושין מעין מלאכתן
ומש נראה מלשון דקשיא דידיה אדידיה בתחלת
ההלכה אמר והוא שיהיו שבריהן עושין כעין עריבה
שמלאכתה לקבל מאכל ומשקה מה או דבר מה וכיוצא ואח״כ
בסוף ההלכה כתב אבל אם אין השברים ראוים למלאכה
כלל אסור לטלטלן שר״ל אע״פ שאינן ראוין לעשות מעין
מלאכתן אבל ראוים למלאכה מה בעלמא מותר׳ ונ״ל
שטעות סופר יש כאן ברישא ההלכה וכך יש לתקן

שבריהן

הלכות שבת

שכריכן עושין מעין מלאכה וכן תמצא במשנה שהיא מחלוקת
רבנן ור' יהודה דתנן בפרק כל כלים הניטלין בשבת
טו תריסים: ואע"פ שהגחלים נבערין בשבת וא"ת שהדבר
תמה שהרי כיון שנבערים ע"כ הם נבערות וזל"ל דגחלי'
היינו
הא לא נמי כבויות שיודע בברור שעתה הם כבויות אבל שלא
כבו אסור שמתוך שנהפכין מכבה את העליונות ומבעיר את
כ התחתונות ויהיה מבעיר ומכבה: העלים מגולין וכו' ורש"י
נראה קשה מגולין אם כולן מכוסין מאי אסור
או מותר לשום קשיא ממה נפשך ולא ימנע מחלוקה אי
אמרת אסור א"ה מאי שנא עכשיו דלית מכוה וחררה שכולן
מכוסין שרי וא"ת מותר א"כ מאי איריא מגולין דמכוסין
נמי מותר: וי"ל דלעולם מותר וה"ק אם עלין מגולין מותר
בטלטול ביד ואם כולן מכוסין בטלטול אסור ובתחובה
כא בכוש מותר: חריות של דקל א"ת מאי שנא חריות של
דקל שהן ענפי דקל עצים בעלמא ואינם ראויין
לשום תשמיש לא לישיבה אע"פ במחשבה בעלמא שקודם
שבת וחשב עליו שיושב על עצים לא נעשו כלי מותר
לטלטלם לישיבה וקנה שהתקינו בה לנעול ולפתוח בו ר"ל
שהכינו במחשבה להיות נועל ופותח בו דלהכינו במחשבה
התקינו קרו ביה כדאמרן לעיל בפרק החלון ועוד שהרי
אחב

הלכות שבת

אח״כ אמר יש עוד תורת כלי שעמ״כ אינו מותר לטלטלו ׳
לטעול בו אח״כ גב״ הא׳ בו יעשה מה בענין שהיה עליו תורת
כלי וז״ל דהרות הם לשירה ושני המחשבה בעצמא להוציאם
מאיסור טלטול אבל קנה שהוא לצורך נשלת בית וצריך ״
תיקון כלי להוציאו מאיסור בגון שהרי כל כלי הכשרו בענין
תשמישו אם תשמישו מועט הכשרו מעט ׳ ~~[illegible]~~ תשמישו
• גדול הכשרו גדול לפי הרות אלה אם מטלטלם בעבור תשמיש
של ישיבה במחשבה אם לנעול בו צריך הכשר גדול תיקון
כלי ואם לעשותו נגר לתוחבו באסקופה צריך הכשר——
גדול יותר והיא קשירה שמאתמול והיה קשור בפתח
ויעמוד ; ד׳ בסיסים אסורים ׳פי׳ וסי׳ שבד״ק שמן ביצ״י ג
דלף׳ קורה׳ ב׳ ניתן כלי שמותר לטלטלו׳ א׳ ניתן כלי
לקבל השמן שנפל ׳ ב׳ לקבל הביצה ג׳ לקבל הדלף שאינו ראוי
לבהמה ולרחיצה ׳ ד׳ תחת הקורה שנשברה כדי שתעלה ;
נותנין כלי תחת דלף וכו׳ דלף הראוי לרחיצה מותר ליתן לפניו ד
כלי ועוד מטלטל ושופך ואם אינו ראוי לרחיצה אסור
אלא בג׳ תנאים שיכניס מעתו לשם ובמקום ההפסד שמפסיד
הבית ומפסיד הממון ובוולא הבית שמצויין שם בני אדם
קרינן ביה מעתו לשם ׳ כל דלף שאינו אדום וראוי לשתיית
כלב או חתול ראוי לרחיצה ;

הלכות שבת

פרק ששה ועשרים

ג חרס קטנה מותר לטלטלה מקומה לדויק

מיעריפא חרס קטנה מכסוי כלים שום להם
בית אחיה דלא שרו לטלטולינהו אא״כ וש תורת כלי עליהן
וכ״ל אא״כ והיינו טעמא משום דהך חרס קטנה כיון דמעיקר
היה כלי גמור אע״ג דהשתא שבר כלי כל שהוא ראויה
למלאכה עדיין הכנתה ותורת כלי שהיתה בה עליה מ—
שאין כן בכסוי כלים שמעולם לא היו כלים גמורים ומשום
הכי בעינן שיהא תורת כלי עליהן :

א ושאר כלי האורג מותרין כנראה שרבי׳ קשיא דידיה
אדידיה כל כלי שמקפיד עלין שלא יפסיד
דמין כגון המוקצים לסחורה וכלים היקרים ר״ל כלים
היקרים החביבים לבעליהם לעשות בהם מלאכה בותר של
מחרישה וגו׳ אין כתב עתה נשאר כלי אורג מותר והא
איכא כלים יקרים אעון מאד בכלי שמכניס בו ערב בשתי
וכיוצאו וי״ל הכא נמי שאר כלי האורג חוץ ממוקצה
מחמת חסרון כיס :

ב מפני שראוים להסב עליהם
וממש לשאול דה״ל כל מקום שתמצא מפני אנו שין
של בעבור שהן לשונות של טעם מכלל דבל—
האי טעמא הדין הזה הוא תפל וזר אע״ב יש לעיין ולידע

הכא

הלכות שבת

הכא מאי תהלותיה דהאי דינא · ונ"ל משום דכתב פה
לעיל נדבך של אבנים ר"ל שורת אבנים בעלמא
שאסור להסב עליהם ולטלטלם אא ע"י ב' תיקונים
במעשה של למוד וסדור שיסדרם שיניחם ממקומם ויסדרם
ויעשם יפה זה בצד זה ובמחשבה שיחשוב עליהם ג"כ מבעוד
יום לישיבה א"כ מאי אוריא אבנים שנשארו מבנין מאבנים שר
נדבך ההם ע"כ תירץ רבי' ואמר שלבנים אלו ג"כ הם מותרים
מצד אלו ב' תיקונים אם מצד תקון של מעשה ג"כ ג' הם
עושה בהם מעשה שסבר שפו ותקנו אותם לבנין שהוא
מעשה שפיר גדול ממעשה למוד וסדור ואם מצד
המחשבה · ואפשר לומר כיון שעשה בנין ונשארו אלו הלבני'
מבנין הניחם מבוררים בחצרו גלי דעתיה דלא לבנין
בעי להין אלא לישב עליהו עד שישברם זה על זה:
ג **מצופת** חבית שנתכתתה ר"ל כסוי של חבית שנשברה
בין היא היינו השבר הגדול שלה בין שבריה
מותר לטלטלם וי"מ שנכתתה לחבית היא המגופה ושברי
של חבית · **ואת"ה** כבר לעיל אמר רבי' שכל שברי
כלי שלא נשאר בו כדי לעשות מעין מלאכה מה
אסור לטלטל וכאן אמר מגופה שנכתתה מותר
ונ"ל דהכא נמי דוקא שנשאר בה כדי לעשות מעין
מלאכה כגון לכסות פי פך · ובא וכלל לדין זה של
שברי.

שברי הכלים משום שחדש בו דין זריקה הרי כל שבר
משברי מגופה או משברי שאר כלים אינו מותר לטלטלו
אלא כל זמן שיהיה ראוי לכסות בו פי פך קטן וגם לא
זרקן מבעו׳ לאשפה אעפ״ שזרקן לאשפה משבת שדין לא
הלך מתורתם של כלי הל״ל כלי שהיה מותר לטלטלו בבין
השמשות שוב לא יאסר לכל שבת כולה דעקר הוא בבין
השמשות: ומותר להעלות אבנים לגג ומ״ש לדעיקה
בא להשמיענו דפשיטא כיון שאבנים הוא מותר
לטלטלם לקנח משום כבוד הבריות הוא מותר לו גב״
להעלות אבנים מחצרו לגג שמונין ראוי שלוי וה״ל דזה
השמיענו דק״ל כל דבר שהוא טרחא יתירה שאפשר
לו בכלתה או שהיה אפשר לו לעשות מע״ש ולא הכין
אסור הדבר ההוא בשבת ולפי׳ אבנים לו היה אפשר לו
מבעו׳ להעלותם לגג ולהכינם א״כ אסור קמ״ל דלא:
ונשתקעו בטיט אם רושמן עבר מותר לטלטלן
ואם לאו אסור משום יהא כסותר או
כבונה: אבן שיש עליה טנוף בג״ל אמר רב ששת
אם יש עליה עד ר״ל טנוף מותר לטלטלה אפי׳ היא
גדולה פי׳ טעמא דאם אין עליה עד אפי׳ היא קטנה
אסור לטלטלה שהרי אין לה תורת כלי
ואינה מוכנת אלא שהכלח של כבוד הבריות הותר
לטלטלה

לטלטלה לפי׳ נתיר לטלטל רק אבנים קטנים לצורך
הכרח בלבד ולא יותר אבל אם יש לה עד ר״ל טיפוח של
אתה אמעיר שקנה בו פעם אחרת נמצא שנעשה
האבן ההיא מוכנת. לכך ומעתה מותר לטלטלה לקנח
אפי׳ היא גדולה מדינא דתורת כלי כדאמרן לעיל באבן
גדולה או קורה גדולה אפי׳ היא של עשרה בני אדם דכ״ל
דאין כלי מתבטל שם של כלי מחמת כובדו· הי״ו לפניו ה׳
צרור וחרס מקנח בצרור ולא בחרס משום סכנה הואיל
שהיא חדה וקורעת. בשר הטבעת· ואם היה החרס מלוגי
הכלי ר״ל משפחות הכלי או מודות הכלי שהם חלקים
ה׳ מקנח בהם: אם היו עשבים רכים מקנח בהם אע״פ
שהם במחובר ובלבד שלא יזיזם ומשום משתמש
במחובר ליכא דלא אסרו זה באילן ולא בירק כך מש״ע נראה
שלמד בעל שו״ע ר״ל כן שאסור להזיז המחובר הוא
ממה שאסרו לאמץ עינים של מת משום שהוא מזיז
בו אבר ר״ל א״כ דכל דבר שאסור לטלטלו אסור להזיזו
ו׳ אפי׳ קצת א׳ ממנו: קנה שמוקין בו הזתים ונפי׳
קנה של זתים אין מטלטלין אותו לצורך עצמו כגון
מחמה לצל כדי שלא יפסיד וכיוצא אבל קנה שעשוי
בעבור לנעול דלת מותר· וז״ל מ״א אוריא קנה

העשוי

העשוי בעבור זתים וקנה בעבור לנעול בו שאין מותר
לטלטלם אא״כ יש עליהם תורת כלי ואחריות דקל אעפ״י
שאין להם תורת כלי ולא עשה שום תקון מעשה בהם
מותר לטלטלם. וז״ל רג״ דברים הם א׳ כל דבר שאינו
מיוחד לשום מלאכה במחשבה לחוד שיחשוב עליו
שיהיה בעבור מלאכה אוצורה פלוני בחריות של דקל
שהן עצים בעלמא שאינן מיוחדים לשום מלאכה כיון
שמבע״י ייחדם במחשבה לצורך ישיבה די להם והוכנו
לכך. ב׳ כל דבר שנתיחד למלאכה מה הרי נדון כפי
אותו מלאכה שלו אם למלאכה אסורה נאסר ואם
למלאכה מותר נתר כנוהג לפי׳ קנה שמוסקין בו
זתים שנתיחד למלאכה מסקת הזתים שהיא אסורה
בשבת נשאר הקנה זו בכלי שמלאכתו לאסור ואסור
לטלטלו מחמה לצל לצורך הקנה וקנה העשוי בעבור
לנעול בו נעשה כבלי שמלאכתו להתר לפי׳ מותר
לטלטלו מחמה לצל הרי יש כלי מלאכתו אוסרתו
ומלאכתו מתרת אותו: מקום מוקצה ר״ל כל מקום ח׳
שהוא מוקצה ר״ל נמנע מרגל שאין נכנסין ויוצאין
בו תדיר ואין פותחין ונועלין אותו בכל יום לפי שאין
בו תשמיש וצורך כ״כ נקרא מוקצה כגון רחבה שאחורי

הלכות · שבת

הבתים וכמו דיר הבקר וכן כמו המקום שהוא מוקף
בחצר העשוי לצניעות שאינו נפתח וננעל תדיר ועשה
לו מחיצה של קשין וכיוצא ודלת של קשין וכיוצא: נגררת
ר"ל שאינה קבועה כלומר בציר במקומה כל היום וגם
אינה קשורה ר"ל בחבל לא תלויה ומונחת בקרן זוית
ונגררת ומתגלגלת ממקום למקום ולוקחין אותה משם
ומשימים אותה בפתח לנעול וחוזרין ומשליכין אותה
בתוך הבית: חדקין ר"ל קוצין שהתקינן וקשרן ועשאן
כעין דלת כגון שקשרן בקנים ועשה מהן לוח אחת כעין
דלת ומעתה נעשו כלי ואין בהם אסור לא משום טלטול
ולא משום בונה שעבר לכל שלא הושמו שם לקביעות
אלא לצורך שעה משום דלת שאין בניין בכלים ר"ל שאין
אדם משים כלי בכותל או במחיצה לבטלן ומניחן שם
שיהיו כמו לבינה ואבן לצורך בנין אבל אם אינן //
מתוקנין ומחוברין יחד כדלת אסורין משום טלטול
ומשום בונה: פרצה ר"ל פרצת כרמים או שבחצר:
רחבה שאחורי הבתים שאין נכנסים ויוצאים בה ח
תדיר אם עשה דלת לפתחה או שתולה בה
מחצלת של קנים · וכן פרצה שגדרה בקוצים כעין דלת
אם יש להם ציר או אפי' אין להם עתה ציר אם שהיה

להם

להם ציר נועלים בהם אפי׳ הם נגררים בארץ רק שקשרם
ותלאם לנעול בהם ולא חשיב בבונה שניכר בהם שהוא
דלת כיון שהיה להם ציר אבל אם אין להם ציר ולא היה
להם ציר אין נועלים בהם אע״ג דאין גבוהים מן הארץ
ופתח העשוי לכניסה ויציאה תדיר נועלין בו אפי׳ לא
היה לו ציר מעולם והוא נגרר · דלת העשוי מלוח א׳
או שאין לה אסקופה התחתונה וכשפותחים שומטין
אותה ועוקרין אותה אין נועלין בה אפי׳ יש לה ציר:
דלת שיש לה לוח א׳ ונסתפק לשאול מי גרע דלת זה פו
מספק שהוא לוח או חתיכת עץ בעלמא שאותו
ללוקחו ולפקוק בו החלון ולהסירו אע״פ שאינו קשור
ולא תלוי צ״ל הכא האי דלת נמי הוינן במקום מוקצה
עסקינן ברחבה גנות וכיוצא אבל בדלת שלבתים
בג׳ מותר מידי דהוה כפקק ואבל׳ מדברי בית יוסף
נראה בכל פתחים עסקינן בין פתחו מוקצה או פתחו
בתים ע״כ דברי רב׳ יקשו לפירושו שלדעתו דלת שהוא
מלוח א׳ לבד וגם אין לו אסקופה אחר לנעול בו
דמחזי כבונה וכ״ש כיון דפתח בתים עשוי הוא לכניסה
ויציאה תדיר מה בנין שייך בזה כ״ש הרא״בד וכ״ש
לדברי טורים שאע״פ שאין בדלת זה רק ריעותא א׳

מלוח

הלכות שבת

סעיף א' או שאין לו מקיפה אסור לטלטל בו: ודע ש
שדין זה של דלת שאם אין גבוהים מארץ מותר לטלטל
בו בג' והיינו צריך לא ניכר ולא לקשירה ולתלייה ואם לא
אין גבוהים מארץ צריך ג' תנאים ניכר לקשירה ותלייה
וכן נראה גב' מפי' מכל מקום אבל מלשון של טורים
ופסקי הרא"ש וש"ע נראה שבכ"פ צריכין לקשירה ותלייה
ולניכר או לקשירה ותלייה ולגבוהים והנה לשיטה זו תהיה
ביאור ברייתא ומתניתא לנכון שיהיו קשורים ורושם הציר
היינו בברייתא דפרכינן מינה למתניתא דמוקי לה רבא
דאמרה דלת הנגררת וקנקן הנגרר בזמן שקשורים
ותלויים נועלים בהם בשבת וכ"ש ביו"ט ומוקי לה רבא
כשהיה להן ציר או שהיה להן ציר שיהיו קשורים
והיו גבוהים זה אתיא כמתניתא שאמרה הדלת
שבמוקצה וחדקין שבפרצה אין נועלין בהם אא"כ
היו גבוהים מן הארץ ומפרשינן למתניתא היינו
בקשורים ותלויים כדמוכח לשנא דמתניתא הדלת
שבמוקצה ולא קאמר דלת של מוקצה היינו שהם
קשורים ותלויים לשם והו לא אתיא שפיר לשיטה
פירש דגמרא לשיטת הרמב"ם מדקאמר ורמינהי דלת
הנגררת וקנה הנגרר בזמן שקשורים ותלויים נועלים
בהם למא רגם בלישנא מתניתא נמי בקשורין עסקינן

דאי

הלכות שבת

דאי לאו הכי ודתרין בשהיה להן צור · ליתרין הכי · דלג
זה או זה קתני או בגבוהים או בקשורים:
מ"ש שלא פקק התירו במחשבה בעלמא שיחשוב לו ש
לנעול בו די וקנה צריך מעשה מה שיהיה לו תורת
כלי ר"ל שיפוי ותקון מה שושפהו ויתקנהו לכך ונגר
צריך קשירה: ונ"ל דטעמא נגר שהוא כמו מקל ו
קנה מה שנתחב בקרקע באסקופה למטה ודמי קצת
לבנין לפי' צריך הכשר גדול והיא קשירה שיהיה מאתמול
קשור ועומד בפתח להוציאו מאסור בנין אבל פקק החלון
לא שייך ביה בנין שהרי היא חתיכת עץ או דבר מה
בעלמא שבלילה נותנין אותו בחלון וביום מסירין
אותו משם ואינו נתחב כלל בשום מקום וסגי במחשבה
לאפוק מאיסור טלטול וקנה נמי שהוא דומה לנגר
אבל לא מכל וכל לפי' צריך תקון כלי שהוא הכשר
יותר מהכשר של מחשבה וגרוע מהכשר של קשירה
וטעמא דבשנגר הוא תלוי קשור בפתח מוכח
מלתא דלנעול קאי ולא מיחזי כבונה וכן קנה כשיהיה
עליו תורת כלי ונראה שהוא כלי לא מיחזי כבנין דמכ
נכל דלפי שעה משומן שם לצורך נעילת הבית ולא
לבטלו שיהיה שם לצורך בנין דאי דהכל יודעין שאין
בנין בכלים ר"ל שאין דרך אדם לעשות בנין מכלים:

ונ"ל

וע״ל מאי שנא שער הנתחב חדלת והמחצלת שבמוקצה
וחדקים בפרצה דבעי די בקשירה ודלת ומחצלת צריכין
שיהיו קשורין וג״כ גבוהים מן הארץ׳ וי״ל כיון שתירץ הרנ״ז
דל״ג כאן בפתח עראי כאן בפתח קבע הדלת שבמוקצה
הוא דלת של מקום שהוא מוקצה ומיוחד לתשמיש
ועורך זה ואינו נפתח תמיד בבתים וחצרות לא עראי
לזמנים רחוקים כגון של פתח דלת של רחבה שאחורי
הבתים או של דיר וסוהר וכן חדקים של פרצה שהם
קבוץ מן הקוצים הקשורים זה בזה כמין דלת שסותמין
בהם פרץ פתחי גנות ופרדסים שאין נכנסין ויוצאין
עליהם תדיר לפי׳ צריכין ב׳ תקונים שיהיו קשורים וג״כ
גבוהים מהארץ או ב׳ תקונים תנאים אחרים רושם
ציר וקשורים כדי שיהא להם היכר גדול שאינו רוצה
להניחם שם לסתום הפרצה ההיא לעולם אלא לנעול
בהם ואם לאו מחזי כבונה שהרי נראה כסותם
פרצה לזמן הרבה והוי בנין קבוע ותוספת אוהל קבוע
אסור אבל בשער שהוא כעין בריח ויתד שתוחבין אותו
בכותלים לרוחב הפתח או באסקופה לאורך הפתח
בלילה נועל בו הפתח מפני כלבים או בהמות שלא
יכנסו או יצאו בבתים וחצרות שתמיד הן פתוחים
בלילה נועלין אותם וכן פותחים אותם בהיכר

שוועע

חוצץ של קשירה דינהם וזה עד״ר מסקנת הפוסקים א
עד״ר מסקנו. הרמב״ם שנראה ממשמעו שאם בין דלת וחד
גבוהים לא צריך להכשר אחר לציר או לקשירה כמו
שייך האי קושיא כ״ש שהם כעין גבוהים מחוץ לחוד
סגי ומירוצא כדלעיל: ודע דמ״ש רצו׳ בדלת שהיה לה
ציר או אפי׳ אין להם שתה ציר היינו דכשנועל
בה אינו מחזיר הציר למקומו דאו מחזיר הציר
למקומו אמרינן בפ״ק דביצה דאפי׳ בתריסי החנווית
שהם כלים המטלטלים אסור;

פרק שבעה ועשרים

יז מהלך את כל הספינה
כולה ומטלטל את כולה. ולא דמי לנוצא חוץ לתחום
בשבת לדעת שאין לו יותר מד״א אפי׳ בדיר וסוהר דהתם
ביבשה והכא בים למעלה מי׳ וקי״ל דתחומין בכרמלית
כגון בים ובנהרות הן מה״ת ולמעלה מי׳ הוא ספק וספקא
דרבנן לקולא. ומטלטל בכולה אפי׳ בשף מיל כרב סברו
ויש לה מחיצות והיא דהי׳ ולאפוקי משמואל דאמר אסור
שאין מחיצותיה לדירה של להברות תמים ודימה בקרפף
ואין מטלטלין בה אא״כ אינה יותר מבית סאתים שהן ע׳
אמה ושירים ר״ל שירים שני שלישי אמה שהן ד״ש הדושו
ש״ע בסאה לדור תחתיה הוי דהי׳ אף עליה בסאה לגופה

אין

אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות אם היא יותר מבית סאתים
דהשתא מחיצותיה אינן לדירה:

פרק שמנה ועשרים

שומעין לתרבה ולגרע

שלא ירבה · לכאורה נראה שדעתו לומר שאין
שומעין לו בתחום וא״א לומר כן שהרי אמרו בגמ׳ אומר
אף למקום שריבה וה״ה רבינו ז״ל בפי׳ המשנה וא״כ צ״ל שמ״ש
שומעין לו בתחום שריבה לרבותא נקטיה דאע״פ שהוא
מיקל שומעין לו וכ״ש שמועין להמעט דהוי להחמיר:
אפילו בחמש מאות ושתים דע מה שכתב ה׳ המגיד
בשם הרשב״א שלא הו״ל למתקע״ב טעמו משום
דמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא ולפי זה
כשתמדוד מזלע העיר אלף ותק״ח אמה ותבא למדוד מקרן
לכסון של עיר והיו אלפים משום דהרי חומשי אלף ותק״ח הם
תקע״ב ומ״ש ה״ה וראוי להיות בתקפ״ה אמה טעמו לפי שנאמר
שהראשון מודד מקרן לכסון העיר אלפים וכשנמדוד מזלע
העיר תכלה מדת האלפים הם לסוף אלף ותת״ו לפי שתשבור
אלפים על אלפים הם ד׳ מרובעים שכל קו הוא אלף פעמים
אלף הנקרא בלעז קואינ״סו לפי שבאלפים יש ק״ק עשוריות
וכל עשורות מהם יעלה בתשבורת כ׳ אלפים קן ד׳ אלפים
פעמים אלף שהם ד׳ קבים ואלף ותת״ו ושבעה פעמים

סף ותנו עולה ב׳ פכים וג׳ לגים וקקנה יכונד ב׳ לגים ות
יש קמא וחצי וכל עשירות מהם עולה י״ד לגים וקו וקמ
בעמים וחצי ל׳ לגים וקו עולה ד׳ פכים ולגים וקקנה הר
שירבה על הראשון תקבה ורבי לא רק בה״א ולהומר
הוא דלא רק ואפשר דמשום דלבי חשבון אמתא ותר
חומשי האמור בגמ׳ עולה התוספת לתקע״ב ולחשבון ת
הגמ׳ עולה תקב״ה כתב תקף בקירוב בסף המשנה:

פרק תשעה ועשרים

ד **אם** לא קידש בלילה בין בשוגג בין במזיד מקדש והולך
כל היום כולו פי׳ שקידושא רבא דשחרית עולה בעמ
קידוש הלילה אם לא קידש בלילה דקידושא דיומא מדרב
הוא וקרא דמקדשו את יום אסמכתא בעלמא הוא ונכתב
לשון זה לתרץ קושיות התלמידים שמשמע מכאן שא
מקדש ביום יא״ר בשלא קידש בלילה אבל כשקדש בליל
אינו מקדש ביום ואין קל דמקדש בלילה ויום ונתבאר
ה דמותרה די בפעם א׳: **ולשתות** המים מותר פי׳ א
קודם קידוש דהוכיח לשון סוטו לתחלתו דקאמ
אסור לאכול או לשתות משקידש פי׳ לשתות יין מדקאמר
סתמא דאי איתא מים הל״ל אפי׳ לשתות מים
ומסקנתינו אינו כן של הבדלה מים מותר אבר
קודם קידוש אסור: